

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ І ОБЛІКУ

КАФЕДРА МИТНОЇ СПРАВИ

Пояснювальна записка

до дипломної роботи

МАГІСТР

(освітній ступінь)

на тему: **«УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ МИТНО-
ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИ ІМПОРТІ ТОВАРІВ»**

Виконав: студентка 2-го року навчання,

(рік навчання)

групи 8.02.072.100.20.01, спеціальності

(номер академічної групи)

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр та назва спеціальності)

ОП «Митний контроль»

(освітня програма)

Стрельцова А.В.

(прізвище, ініціали)

Керівник к. е. н., доцент

О. В. Костяна

(науковий ступінь, вчене звання)

(ініціали, прізвище)

Рецензент **В. М. Щербак**

(ініціали, прізвище)

Харків – 2021 рік

АНОТАЦІЯ

Стрельцова А. В. Удосконалення механізму митно-тарифного регулювання при імпорті товарів. – Рукопис.

Магістерська дипломна робота зі спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування". – Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця. – Харків, 2021. – 118 с.

Магістерська дипломна робота присвячена вивченню теоретичних засад і практичних положень митно-тарифного регулювання. Розкрито сутність митно-тарифного регулювання, охарактеризовано його складові, функції та принципи. Узагальнено основні способи митно-тарифного регулювання, та порядок їх проведення. Запропоновано шляхи удосконалення механізму митно-тарифного регулювання при імпорті товарів в Україну.

Результати розробок можуть бути застосовані у практичній діяльності митних органів України.

Ключові слова: митно-тарифне регулювання, митний тариф, імпорт, митне оформлення, пост-аудит.

ABSTRACT

Strieltsova. A.V. Improvement of the mechanism of customs and tariff regulation at import of the goods. - Manuscript.

Master's thesis in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". - Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics. - Kharkiv, 2021. - 118 p.

The master's thesis is devoted to the study of theoretical principles and practical provisions of customs and tariff regulation. The essence of customs and tariff regulation has been explored, its components, functions and principles have been characterized. The main methods of customs and tariff regulation and the procedure for their implementation have been generalized. Ways to improve the mechanism of customs and tariff regulation for the import of goods into Ukraine have been proposed.

The results of developments can be applied in the practical activities of the customs authorities of Ukraine.

Key words: customs and tariff regulation, customs tariff, import, customs clearance, post-audit.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	9
1.1. Сутність та принципи митно-тарифного регулювання у митній політиці	9
1.2. Теоретичні засади функціонування митно-тарифного регулювання в Україні	18
1.3. Організаційно-правові засади митно-тарифного регулювання в Україні	26
Висновки до 1 розділу	34
2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ	35
2.1. Аналіз зовнішньоторговельних потоків України	35
2.2. Аналіз митно-тарифного регулювання України	42
2.3. Оцінка ефективності митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності	49
Висновки до 2 розділу	57
3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ МИТНОГО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИ ІМПОРТІ ТОВАРІВ	58
3.1. Зарубіжний досвід митно-тарифного регулювання та можливості його адаптації в національну практику	58
3.2. Проблеми та перспективи розвитку митно-тарифного регулювання в Україні	64
3.3. Основні шляхи удосконалення механізму митно-тарифного регулювання при імпорті товарів в Україну відповідно до вимог ЄС	74
Висновки до 3 розділу	82
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Збільшення потоку товарів, що переміщуються через національні кордони, вимагає постійного контролю з боку держави для забезпечення ефективного економічного розвитку, а також безпеки громадян і державних інтересів. При цьому основною формою втручання держави в зовнішню торгівлю є державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), яке забезпечується застосуванням комплексу методів. Найбільш ефективним методом управління ЗЕД є митно-тарифне регулювання, яке з одного боку виступає як інструмент, що забезпечує відкритість ринку, і служить для полегшення доступу іноземних товарів на внутрішній ринок, з іншого боку включає в себе функцію протекціонізму та захисту вітчизняного ринку від небажаного імпорту, що виникає при розширенні міжнародної торгівлі та веде до дисбалансу між показниками імпорту та експорту.

Підвищення ролі об'єднуючих процесів в світовій економіці спричинило за собою і розвиток методів регулювання зовнішньоекономічної діяльності для захисту економік держав, що беруть участь в міжнародній торгівлі товарами. Митно-тарифне регулювання є невід'ємною частиною регулювання ЗЕД міжнародних економічних організацій, шляхом встановлення загальних правил, інструментів і норм для ефективного розвитку міжнародної торгівлі.

Активно використовуване всіма країнами і охоплююче переважну частину зовнішньоторговельного обороту митно-тарифне регулювання є найпоширенішим інструментом впливу на експортно-імпортні потоки. Даний напрямок зовнішньоторговельної політики визначає порядок і методологію митного оподаткування товарів, види митних тарифів і мит, режими надання митних пільг і преференцій.

Перегляд наукових праць українських та зарубіжних науковців у області регулювання ЗЕД підтверджують потребу удосконалення митно-тарифного регулювання. Проблеми митно-тарифної політики України розглядали В. Я. Дубик [15], Т. О. Дяченко [17], І. Г. Бережнюк [3], С. В. Мороз [41], О. В. Соколовська [57] та інші науковці.

Мета роботи полягає у всебічному аналізі теоретико-методологічних

основ та практик реалізації митно-тарифного регулювання імпорту товарів в Україні, а також дослідженні результатів цього регулювання; визначенні проблем та шляхів удосконалення митного регулювання для створення сприятливих умов подальшого динамічного розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Для досягнення поставленої в роботі мети розв'язуються такі завдання:

з'ясувати сутність та принципи митно-тарифного регулювання;

вивчити теоретичні засади функціонування митно-тарифного регулювання;

розглянути організаційно-правові засади митно-тарифного регулювання в Україні;

проаналізувати стан зовнішньоторговельних потоків України;

проаналізувати сучасний стан митно-тарифного регулювання України;

оцінити ефективність митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;

розглянути зарубіжний досвід митно-тарифного регулювання та можливості адаптації в національному ринку;

виявити проблемні аспекти розвитку митно-тарифного регулювання в Україні;

запропонувати основні шляхи удосконалення механізму митно-тарифного регулювання при імпорті товарів.

Об'єктом роботи є процес митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Предмет дипломної роботи є теоретико-методологічні засади митно-тарифного регулювання та практика його реалізації в сучасних умовах в Україні.

Основними методами при вивченні обраної теми були: порівняння, зіставлення, опис, кількісний аналіз, метод аналізу і синтезу, графічний і табличний методи, економіко-статистичний метод.

Інформаційною базою дослідження слугували нормативно-правові акти України, звітні дані Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, Державної фіскальної служби України, Міністерства соціальної політики України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, монографічні дослідження і публікації в періодичних виданнях вітчизняних і

зарубіжних авторів

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що в роботі:
з'ясовано сутність митно-тарифного регулювання зовнішньоеко-номічної діяльності;

досліджено економічну природу митно-тарифного регулювання та його функціональні завдання;

визначено види мита та тенденції їх застосування;

охарактеризовано митно-тарифного регулювання як інструмент наповнення державного бюджету;

оцінено ефективність митно-тарифного регулювання зовнішньоеко-номічної діяльності;

проаналізовано іноземний досвід застосування митного тарифу;

запропоновано шляхи вдосконалення механізму митно-тарифного регулювання при імпорті товарів в Україну.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в роботі висновки та рекомендації можуть бути використані державними регуляторними органами в процесі вдосконалення митно-тарифної політики держави, а також при подальшому здійсненні науково-дослідних робіт у даній галузі знань.

Основні теоретичні положення та практичні результати дипломної роботи за освітньо-кваліфікаційним рівнем “магістр” оприлюднені на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Економіка сьогодення: планування, управління та аналіз» (27 листопада 2021 р.) Львівської економічної фундації та висвітлені в тезах на тему “Удосконалення механізмів митно-тарифного регулювання при імпорті товарів”.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

1.1. Сутність та принципи митно-тарифного регулювання у митній політиці

Головним завданням митно-тарифного регулювання в Україні є захист вітчизняної економіки від зовнішніх негативних впливів. Діяльність державних органів щодо регулюванню ЗЕД здійснюється у переважній більшості країн світу, проте масштаби, форми та методи, чіткі цілі та завдання визначаються урядом кожної країни окремо, враховуючи її масштаби, становище в світовому економічному співтоваристві, зовнішньої та внутрішньої політики країни. Тобто кожна країна в індивідуальному порядку визначає особливості митно-тарифного регулювання [57].

Державна політика в сфері зовнішньоекономічної діяльності у світовій практиці націлена на розробку системи типових заходів законодавчого, виконавчого і контролюючого характеру, здійснюваних державними установами, що наділені відповідними повноваженнями з метою підтримки зовнішньоекономічної рівноваги, стимулювання прогресивних зрушень у структурі експорту та імпорту країни, заохочення припливу іноземного капіталу. Для формування і здійснення державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності необхідно визначити його сутність, конкретні напрямки, форми і масштаби державного втручання в цю сферу, які визначаються характером і гостротою світогосподарських проблем держави.

Розглянемо теоретико-методологічні засади митно-тарифного регулювання. В першу чергу звернемось до ст. 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», яка основні складові поняття «митне регулювання» подає як регламентацію питань, пов'язаних з: установленням мит і митних зборів; процедурами митного контролю; організацією діяльності органів митного контролю [52]. Проте у Митному кодексі України таке поняття як митне регулювання взагалі не використовується [29].

У наукових джерелах існують різні поняття, науковці виділяють митне регулювання, митно-тарифне регулювання, митні відносини, тарифні

відносини. У більшості вчених і юристів та економістів-практиків наявність регулятивного впливу митних органів на зовнішньоекономічну діяльність держави не викликає сумнівів, проте по-різному визначаються термінологічні особливості використання інструментів та механізмів такого впливу.

Під митно-тарифним регулюванням зовнішньоекономічної діяльності (митною справою в сучасному її розумінні), на думку О. Б. Єгорова, слід розуміти сферу діяльності держави в особі уповноважених органів, що здійснюють митну політику країни і регулювання суспільних відносин у сфері переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон держави, стягненням митних платежів і здійсненням митного контролю [17]. Науковець визначає також дану категорію як сукупність організаційних, економічних (тарифних) та адміністративних (нетарифних) засобів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності [17, с. 37]. Тобто є підстави стверджувати, що митно-тарифне регулювання використовується як синонім митного регулювання та ототожнюється з митною справою.

Заслуговує на увагу визначення, запропоноване І. Г. Бережнюк, який митне регулювання трактує як вплив держави в особі державних органів (в першу чергу – митних) на інших суб'єктів митних відносин з метою підпорядкування їхніх дій своїм економічним інтересам [3, с. 37]. Цікавою визнається проблематика дефініції економічних інтересів, оскільки до прийняття нової редакції Митного кодексу, з позиції держави інтереси мали суто фіскальний характер [3]. Чинний Митний кодекс дає підстави стверджувати про зміщення фіскальних акцентів у бік активізації взаємодії з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності у напрямку підвищення їх ділової активності.

Н. Ю. Щербюк підійшов до даного визначення з правничої точки зору [21]. На думку науковця, митне регулювання – це в першу чергу діяльність щодо встановлення порядку і правил, дотримуючись яких особи реалізують своє право на переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, що передбачає створення сприятливих умов (митних правил) для переміщення товарів і транспортних засобів, які б базувались на врахуванні інтересів держави [21, с. 169].

Слід зауважити, що митне регулювання володіє дуалістичною природою. Предметом адміністративного регулювання виступають відносини, що

виникають у сфері управління митними відносинами. Предмет митного впливу – система відносин, що виникають під час переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон держави [21, с. 74]. Такий підхід передбачає необхідність розмежування суб'єктів митного регулювання.

Деякі науковці митно-тарифне регулювання розглядають як механізм захисту національного ринку від ввезення іноземних товарів. Так, Чудновець І.В. вказує, що «по суті, митно-тарифне регулювання являє собою протекціоністський захід, який передбачає захист національних інтересів шляхом оподаткування товарів на митному кордоні держави» [59, с. 15]. Важко погодитись з таким твердженням. Дійсно, деякою мірою митно-тарифне регулювання виконує і протекціоністську функцію, але не слід забувати і про інші функції – стабілізуючу, стимулюючу.

Для представників юридичної науки сфера інтересів в цьому напрямку – це правове регулювання порядку застосування митно-тарифного регулювання. Серед представників юридичної науки (як і у деяких представників економічних наук, наук з державного управління) також панує думка, що розмежування заходів митного регулювання на тарифні і нетарифні є факт належності або неналежності відповідного інструменту державного регулювання до митного тарифу. З цим відповідно пов'язується і розуміння митно-тарифного регулювання [26, с. 10; 30, с. 10].

Слід зазначити, що єдиного підходу до трактування терміну «митно-тарифне регулювання» не має і у правознавців. Так, І.В. Тимошенко під митно-тарифним регулюванням розуміє сукупність організаційних, економічних (тарифних) і адміністративних (нетарифних) засобів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, які так чи інакше покликані сприяти захисту національних виробників на внутрішньому ринку, регулювати структуру експорту та імпорту товарів, а також забезпечувати джерело наповнення дохідної частини бюджету [58, с. 362]. Однак незрозуміло, чому автор включає в поняття «митно-тарифне регулювання» також і нетарифні заходи. На наш погляд, це є помилкою.

Козирін О.М. митно-тарифними вважає «відносини, регламентовані нормами митного права і пов'язані з обкладанням товарів, що переміщуються через митний кордон, митом, ставки якого систематизовані в спеціальній таблиці – тарифі» [27, с. 17]. Науковець також наголошує, що «митно-тарифні

відносини – це не всі види митних правовідносин, а лише та частина з них, на яку поширюється дія митно-тарифного регулювання» [27, с. 21]. На жаль, автор не пропонує визначення досліджуваного поняття, але акцентує увагу, що саме обкладення митом товарів, що переміщуються через митний кордон, є митно-тарифними відносинами, на які поширюється дія митно-тарифного регулювання.

Бойко В.М. використовує наступне визначення, зазначаючи, що «основою функціонування державної митної справи є митно-тарифне регулювання – економічні заходи цінового регулювання зовнішньої торгівлі, спрямовані на стимулювання балансу внутрішнього та зовнішнього ринків, обсягів виробництва та споживання, а також стимулювання розвитку галузей національної економіки» [2, с. 180]. Здається, що цей термін носить узагальнюючий характер, в такій інтерпретації неможливо уявити його сутність, тобто особливі риси його застосування.

В митній енциклопедії поняття «митно-тарифне регулювання» розглядається як «використання державою (або групою держав) інструментів мита як важелів впливу на діяльність суб'єктів зовнішньоекономічних відносин» [33, с. 114]. Як бачимо, у запропонованому авторами митної енциклопедії понятті основний акцент зроблений на застосування мита, – і це правильно, але особливості застосування цих заходів не відображені.

Деякі вчені пропонують на законодавчому рівні закріпити наступне визначення цього поняття: «митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності – це сукупність організаційних, економічних, правових заходів, спрямованих на регулювання зовнішньоекономічної діяльності шляхом застосування мита до товарів, що ввозяться в Україну і вивозяться із України» [51, с. 40].

На мій погляд, це найбільш слушна пропозиція щодо визначення сутності цього поняття. Тим не менш, доцільно було б відобразити і мету цього регулювання, якою є захист внутрішніх та зовнішньоекономічних інтересів країни та стимулювання розвитку економіки держави.

Для розуміння найважливіших аспектів митно-тарифного регулювання був проведений морфологічний аналіз, який дає змогу оцінити конкретизацію та мету визначення в межах поняття. Він допоміг проаналізувати визначення поняття багатьох науковців та визначити свою власну точку зору для

формулювання свого визначення поняття «митно-тарифного регулювання». Морфологічний аналіз сутності поняття «митно-тарифне регулювання» наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Морфологічна класифікація сутності поняття «митно-тарифне регулювання»

Ключове слово	Визначення в межах ключового слова	Конкретизація визначення	Мета в межах поняття
складова	національної податкової системи	що об'єднує	сукупність організаційних, економічних та правових заходів, що здійснюються державними органами і спрямовані на регулювання зовнішньоекономічної діяльності країни
	державного регулювання зовнішньої торгівлі товарами	що базується	на митному тарифі та здійснює вартісний вплив на ціну товарів, які переміщуються через митний кордон
протекціон-ний захід захисту	національного ринку від ввезення іноземних товарів	який передбачає захист національних інтересів	шляхом оподаткування товарів на митному кордоні держави
сукупність	організаційних, економічних (тарифних) і адміністративних (нетарифних) засобів	державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності	які так чи інакше покликані сприяти захисту національних виробників на внутрішньому ринку, регулювати структуру експорту та імпорту товарів, а також забезпечувати джерело наповнення дохідної частини бюджету
	організаційних, економічних, правових заходів	спрямованих на регулювання зовнішньоекономічної діяльності	шляхом застосування мита до товарів, що ввозяться в Україну і вивозяться із України
економічні заходи	цінового регулювання	зовнішньої торгівлі	спрямовані на стимулювання балансу внутрішнього та зовнішнього ринків, обсягів виробництва та споживання
використання	державою (або групою держав)	інструментів мита	як важелів впливу на діяльність суб'єктів зовнішньоекономічних відносин

У результаті проведеного морфологічного аналізу було виявлено, що митно-тарифне регулювання більшість авторів розглядає як сукупність заходів

організаційних, економічних, правових, адміністративних спрямованих на регулювання зовнішньоекономічної діяльності, шляхом регулювання зовнішньоекономічних відносин.

Отже, виходячи з морфологічного аналізу можна запропонувати власне визначення митно-тарифного регулювання: «Митно-тарифне регулювання» – це сукупність організаційних, економічних, правових заходів, спрямованих на регулювання зовнішньоекономічної діяльності, захист внутрішніх та зовнішньоекономічних інтересів країни, стимулювання розвитку економіки країни шляхом застосування мита до товарів, що ввозяться в Україну і вивозяться із України.

Суть митно-тарифного регулювання варто розглядати як сукупність методів, прийомів і способів державного регулювання зовнішньоторговельної діяльності, в основі яких лежить застосування митних процедур, мит і правил.

У теорії міжнародного митного права під митно-тарифним регулюванням найчастіше розуміються заходи, що збільшують імпорتنу або експортну ціну товарів при перетині ними кордону митної території [7]. Сутність цього методу зводиться до того, що за допомогою справляння митних зборів держава виконує наступні свої основні функції: фіскальну, захисну (для захисту вітчизняних товарів від іноземної конкуренції), стимулюючу (для стимулювання імпорту певних категорій товарів). Система тарифних заходів регулювання включає застосування митних зборів та інших митних платежів, сплата яких є невід'ємною умовою ввезення товарів на митну територію країни і вивезення з цієї території.

Методи митно-тарифного регулювання спрямований, в першу чергу, на захист внутрішнього ринку і стимулювання прогресивних структурних змін в економіці. Полягає цей метод у введенні ввізних і вивізних митних зборів.

Виходячи з теми роботи, варто також розглянути визначення поняття «імпорт». Так, в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» в ст. 1 «Визначення термінів» імпорт (імпорт товарів) трактується як «купівля (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) вітчизняними суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктів господарювання товарів з ввезенням або без ввезення даних товарів на територію України, а також купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами» [52].

Імпорт (випуск у вільний обіг) – це митний режим, згідно якого товари іноземного виробництва після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорту цих товарів, та виконання всіх необхідних митних формальностей випускаються у вільний обіг на митній території держави Україна [34].

Імпорт є частиною зовнішньоторговельної діяльності, яка в свою чергу є складовою частиною міжнародної економічної діяльності. Структура імпорту має великий вплив на економіку країни, оскільки демонструє не тільки рівень розвитку внутрішнього ринку, а навіть ступінь його технологічного рівня. А експортно-імпортне сальдо є джерелом росту ВВП відтак має бути об'єктом митного регулювання [37, с. 52].

Повертаємося до митно-тарифного регулювання, як і будь-який процес, воно має певні цілі. Цілі митно-тарифного регулювання можна класифікувати, беручи за основу певні ознаки і критерії.

За тривалістю періоду регулювання цілі поділяють на довгострокові (стратегічні), середньострокові та короткострокові. Довгострокові цілі визначаються правниками іноді прямо в тексті спеціального закону, а поточні чи, іншими словами, середньострокові урядом. Митно-тарифне регулювання використовується для досягнення наступних основних цілей:

- раціоналізації товарної структури імпортованих зовнішньоторговельних потоків (як правило, зменшуються або повністю відмінюються мита на товари, ввезення яких необхідне для розвитку національної економіки;

- участі в реалізації торгово-політичних завдань із захисту національного ринку;

- стимулювання і надання найбільш відповідних умов для інтеграції національної та світової економік;

- підтримання оптимальної відповідності вивезення і ввезення товарів, валютних витрат і доходів;

- сприяння прогресивним змінам в структурі виробництва і споживання товарів в країні.

Під принципами митно-тарифного регулювання розуміють комплекс необхідних правил, вироблених наукою і світовою практикою для обов'язкового застосування в процесі митно-тарифного регулювання експортно-імпортованих операцій [2]. Основний принцип митно-тарифного

регулювання є принцип встановлення державою митних зборів в односторонньому порядку, що забороняє суб'єктам митно-тарифних відносин укладати будь-які угоди з питань розміру, підстав, термінів та інших аспектів сплати мита. Положеннями СОТ також визначені принципи і правила міжнародної торгівлі, обов'язкові для країн учасниць. У числі основних принципів:

обов'язкове використання у взаємній торгівлі режиму найбільшого сприяння;

рівність і недискримінація учасників зовнішньоторговельної діяльності, якщо інше не передбачено національними законодавчими актами;

взаємність у відношенні іншої держави (групи держав);

принцип (режим) преференційні;

принцип (режим) взаємної вигоди;

зниження митних зборів;

ведення зовнішньої торгівлі на приватноправовій основі.

На рис. 1.1 розглянемо принципи, на яких базується митно-тарифне регулювання [15].

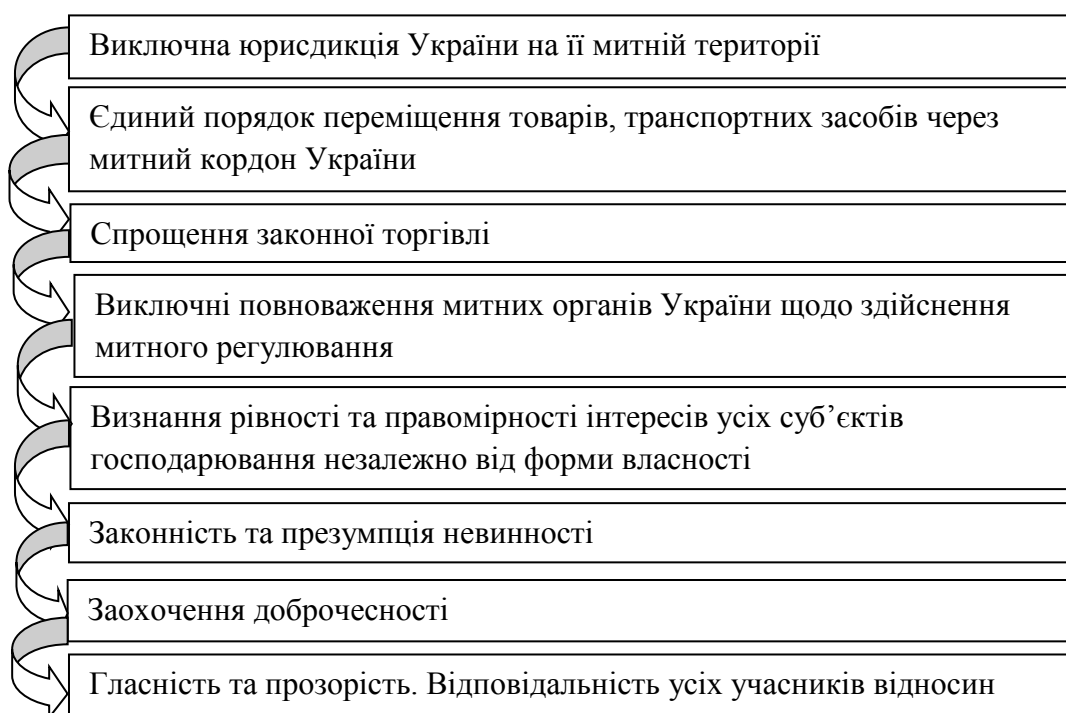

Рис. 1.1. Принципи митно-тарифного регулювання [15, с.131]

Таким чином, слід сказати, що митно-тарифне регулювання покликане

сприяти цілям і задачам ЗЕД, а також забезпечувати безпеку країни і захист національних інтересів.

Зовнішньоекономічна діяльність будь-якої держави підпорядкована вирішенню національних завдань і тісно пов'язана з проблемою розвитку внутрішньої економіки та підвищення її ефективності. Щоб очікування дали позитивний результат, держави вдаються до деяких вимушених втрат, на зменшення певних доходів заради досягнення більш високих кінцевих результатів на фоні загального підйому національної економіки. Недобір коштів від міжнародної торгівлі може бути з надлишком компенсовано державі збільшенням доходів від економіки в середині країни, якщо скорочення доходів здатне дати значний ефект на стадії практичного використання імпоротної техніки і технологій. Отже, доходи від зовнішньоторговельної діяльності та від внутрішньої економіки взаємопов'язані, і зменшення одних доходів (шляхом збільшення ставок митних зборів, що в свою чергу тягне за собою низьку привабливість імпорту) може бути з надлишком компенсовано збільшенням інших. Цей взаємозв'язок диктує необхідність збалансованого підходу до планування доходів держави з кінцевою метою оптимізації сумарного доходу.

Особлива роль в системі єдиного економічного механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності відведена системі ввізних та вивізних мит. Мита формуються відповідно до умов зовнішньоекономічної діяльності, і, разом з тим, відображають особливості національної економіки. В економічно розвинених країнах імпорتنі мита відносно невеликі, в країнах, що розвиваються, вони дуже великі і зростають зі збільшенням різниці між національними та інтернаціональними витратами і цінами. Низькі ввізні мита в умовах високої продуктивності праці і низьких національних витрат в змозі забезпечити захист національних виробників, витрати яких наближаються до світового рівня; такі ж мита для економічно слаборозвинених країн не забезпечать належного захисту національного виробництва і можуть підірвати розвиток національної економіки [2].

Якщо говорити про базу для визначення митних зборів, то нею служать світові і національні ціни. У зв'язку з цим виникає складна проблема визначення цих цін як бази розрахунку ставок митних зборів.

Слід зазначити, що існує обернено пропорційна залежність між рівнем розвитку економіки держави та рівнем митного оподаткування митами імпорту.

Чим стабільніша економіка, тим, як правило, нижче ставки тарифів. Це зв'язано з тим що конкурентоспроможність продукції держави досить висока і немає потреби, за рідкісним винятком, захищати внутрішній ринок від аналогічної іноземної продукції високим митом.

Таким чином, потрібно зробити узагальнення про те, що використання заходів митно-тарифного регулювання призводить з одного боку до поповнення дохідної частини державного бюджету країни за рахунок митних платежів, а з іншого боку, в системі забезпечення економічної безпеки країни – забезпечує захист вітчизняного ринку, створює можливості для розвитку національного виробництва, скорочує імпорт іноземних товарів, допомагає захистити національні інтереси держави.

1.2. Теоретичні засади функціонування митно-тарифного регулювання в Україні

Як було зазначено вище, митно-тарифне регулювання – це відносини, що виникають між державою та суб'єктами ЗЕД з приводу умов перетинання національного кордону товарами, капіталами, послугами, робочою силою; це погодження регулювання питань, пов'язаних із встановленням митних податків, митних зборів, а також процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю [17]. На рис. 1.2 можна побачити основні складові митно-тарифного регулювання.

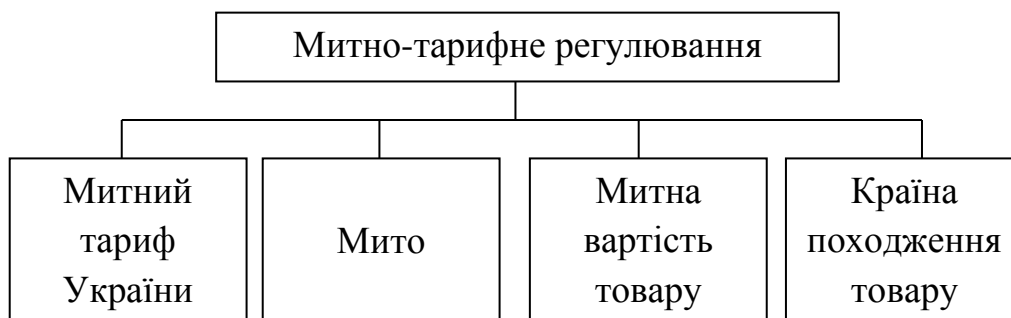

Рис. 1.2. Складові митно-тарифного регулювання [17]

Після прийняття Декларації про державний суверенітет Україна самостійно визначає митну політику, створює власну митну систему та здійснює митне регулювання на своїй території.

Регулювання митною справою здійснюють найвищі органи влади та управління України. Спеціально уповноваженим органом державного управління в галузі митної справи є Державна митна служба України, яка приймає нормативні акти, що регулюють дану сферу діяльності.

Митне регулювання здійснюється відповідно до Митного кодексу, законів України та міжнародних договорів.

У практиці зовнішньоекономічної діяльності країн світу існує два рівні митного регулювання [29]:

1. Міжнародний: передбачає здійснення такого регулювання через прийняття та виконання рішень спеціалізованих міжнародних організацій, таких як СОТ, МВФ, Світовий банк реконструкції та розвитку та інших.

2. Національний: опирається на відповідні закони та інші законодавчі акти свого національного законодавства.

Одним із найбільш поширених регуляторів ЗЕД є митний тариф. Практично всі країни світу за його допомогою вирішують найрізноманітніші завдання: від захисту вітчизняного виробника до поповнення державного бюджету за рахунок коштів, вилучених на кордоні. Основні функції митного тарифу наведені на рис. 1.3.

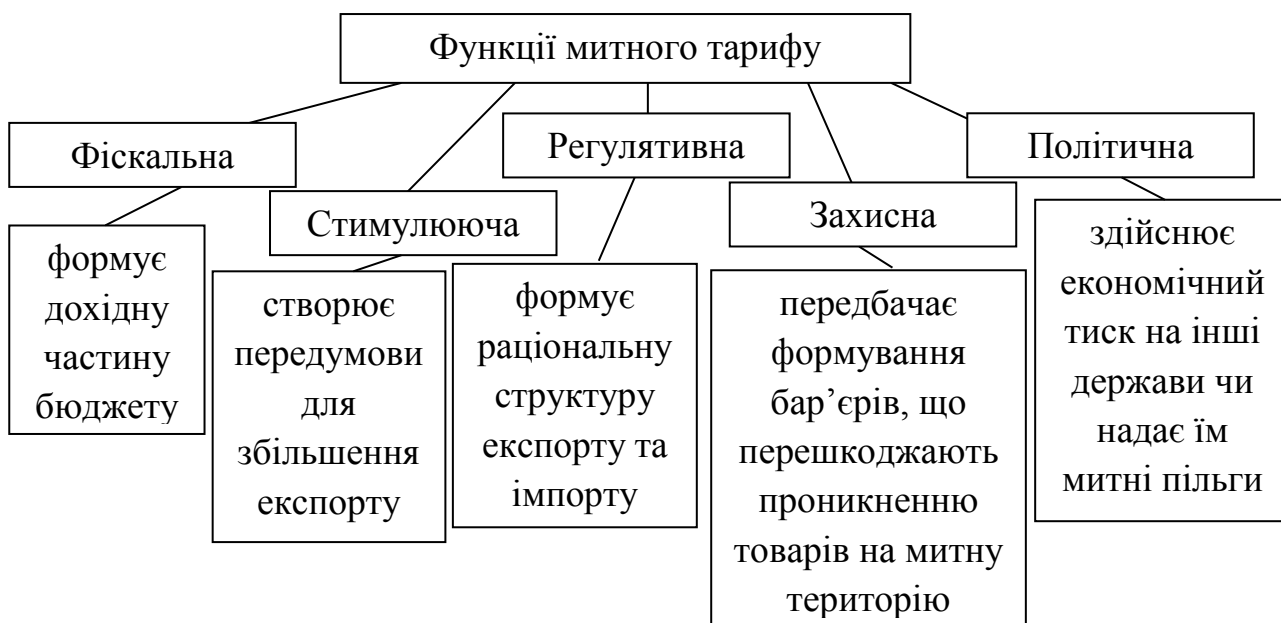

Рис. 1.3. Функції митного тарифу [11]

Основним елементом митного тарифу є мито. Мито – це непрямий податок, який справляється з товарів (інших предметів), що переміщуються

через митну територію (ввозяться, вивозяться або слідують транзитом), включається до ціни товарів і сплачується за рахунок кінцевого споживача.

Структура митно-тарифного регулювання тісно пов'язана з визначенням місця мита серед інших податків і зборів, що справляються під час переміщення товарів через митний кордон: податку на додану вартість (ПДВ), акцизного збору, плати за митне оформлення товарів і транспортних засобів та єдиного збору. ПДВ та акцизний збір, на відміну від мита, сплачуються як імпортерами при ввезенні товарів, так і національними товаровиробниками під час реалізації товарів на внутрішньому ринку.

Відповідно ці податки однаково підвищують ціну як імпортованого, так і українського товару. Єдиний збір і плата за митне оформлення товарів і транспортних засобів не в змозі серйозно вплинути на ціну імпортованого товару. Крім того, об'єктом оподаткування єдиним збором є не товари, а транспортні засоби, що здійснюють переміщення вантажів, та види державного контролю, яким такий вантаж підлягає. Отже, можна зробити висновок, що з усіх податків і зборів, що підлягають сплаті під час переміщення товарів через митний кордон, лише за допомогою мита можна суттєво вплинути на ціну імпортованого товару, тим самим надавши цінову перевагу національним товарам.

Мито, що стягується митницею, являє собою податок на товари та інші предмети, які переміщуються через митний кордон України. Мито, що стягується митницею, являє собою податок на товари та інші предмети, які переміщуються через митний кордон.

Відносно товарів, що переміщуються через митний кордон України, застосовують три види ставок мита:

- преференційні;
- пільгові;
- повні.

Преференційні – це особливі пільгові ставки, які включають звільнення від сплати мита і застосовуються до товарів, які походять з держав, що разом з Україною входять до митних союзів або створюють з нею спеціальні митні зони, а також при встановленні якогось спеціального преференційного рішення відповідно до міжнародних договорів за участю України, їх застосовують в основному до товарів країн, що розвиваються.

Пільгові ставки застосовуються до товарів, які мають походження з держав або, економічних союзів, що користуються в Україні режимом найбільшого сприяння, а також до товарів з країн, які розвиваються.

Повні ставки застосовуються по інших товарах.

Мито варто відрізнити від митних зборів, що представляють собою плату за послуги митниці. Мито має всі необхідні основні податкові характеристики:

сплата мита носить обов'язковий характер;

митом є безоплатним платежем;

митом використовується для цілей фінансового забезпечення діяльності держави і/чи муніципальних утворень.

Імпорт товарів супроводжується стягненням мита. Ставки ввізного мита і перелік товарів, у відношенні до яких вони застосовуються, визначені "Митним тарифом України" та змінами і доповненнями до нього.

Ставки ввізного мита встановлюються і змінюються Законами ВР України.

При ввезенні товарів з країн у відношеннях з якими діють угоди про вільну торгівлю, мито не стягується. Діючий порядок при цьому передбачає підтвердження походження товарів з наданням документів за встановленою формою.

Преференції з ввізного мита поширюються також на товари, походженням з митних територій країн СНД які поставляються в рамках Угоди про загальні умови і механізм підтримки розвитку виробничої кооперації підприємств і галузей держав учасниць СНД . На окремі товари та інші предмети може встановлюватися сезонне ввізне і вивізне мито на строк не більше чотирьох місяців з моменту їх встановлення.

З метою захисту економічних інтересів України, українських виробників та у випадках, передбачених законами України, у разі ввезення на митну територію України і вивезення за межі цієї території товарів незалежно від інших видів мита можуть застосовуватися особливі види мита [15]:

спеціальне мито;

антидемпінгове мито;

компенсаційне мито.

Спеціальне мито застосовується:

як засіб захисту українських виробників;

як засіб захисту національного товаровиробника у разі коли товари ввозяться на митну територію України у обсягах та (або) за таких умов, що заподіюють значну шкоду або створюють загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику;

як запобіжний засіб щодо учасників зовнішньоекономічної діяльності, які порушують національні інтереси у сфері зовнішньоекономічної діяльності;

як заходи у відповідь на дискримінаційні та (або) недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують здійснення законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та (або) ущемляють інтереси України.

Антидемпінгове мито застосовується:

відповідно до Закону України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту" у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, яку заподіює шкоду національному товаровиробнику;

у разі вивезення за межі митної території України товарів за ціною, істотно нижчою за ціни інших експортерів подібних або безпосередньо конкуруючих товарів на момент цього вивезення, якщо таке вивезення заподіює шкоду.

Компенсаційне мито застосовується:

відповідно до Закону України "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту" у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, яке заподіює шкоду національному товаровиробнику;

у разі вивезення за межі митної території України товарів, для виробництва, переробки, продажу, транспортування, експорту або споживання яких безпосередньо або опосередковано надавалася субсидія, якщо таке вивезення заподіює шкоду.

Особливі види мита справляються на підставі рішень про застосування антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, прийнятих відповідно до законів України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну".

У разі, якщо імпорт товару є об'єктом антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, преференції не встановлюються або зупиняються чи припиняються органом, який їх установив.

Нарахування мита на товари та інші предмети, що підлягають митному обкладенню, провадиться на базі їх митної вартості, тобто ціни, яка фактично сплачена або підлягає сплаті за них на момент перетину митного кордону України. Мито сплачується митним органам України, а стосовно товарів та інших предметів, що пересилаються в міжнародних поштових відправленнях підприємствам зв'язку. Порядок надання відстрочки та розстрочки оплати мита встановлюється Державною фіскальною службою України.

Усі платежі, що здійснюються на митниці, розраховуються на базі митної вартості.

Митна вартість – це заявлена декларантом або визначена митним органом вартість товарів, що переміщується через митний кордон України, яка обчислюється на момент перетинання товарами митного кордону України. Методи визначення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, та умови їх застосування встановлюються Митним кодексом [18].

Відомості про митну вартість товарів використовуються для:
нарахування митних платежів;
застосування інших заходів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України;
ведення митної статистики;
розрахунку податкового зобов'язання, визначеного за результатами документальної перевірки.

Митна вартість товарів і метод її визначення заявляються (декларуються) митному органу декларантом під час переміщення товарів через митний кордон України шляхом подання декларації митної вартості.

До митної вартості включають ціну товару, зазначену в рахунку фактурі іноземного контрагента, а також такі фактичні витрати (якщо їх не враховано у рахунку-фактурі):

витрати за навантаження, розвантаження, перевантаження партії товару до пункту перетину митного кордону України;

витрати за транспортування до пункту перетину митного кордону

України;

витрати за страхування до пункту перетину митного кордону України;
комісійні та брокерські витрати під час проведення митного та інших видів оформлення в іноземних державах на шляху перевезення товару;

плата за використання об'єктів інтелектуальної власності, що належать до цих товарів та інших предметів, яка має бути сплачена імпортерам або експортерам прямо або опосередковано як умова їх ввезення (вивезення).

Визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України, здійснюється шляхом застосування різноманітних методів, що наведені на рис. 1.4.

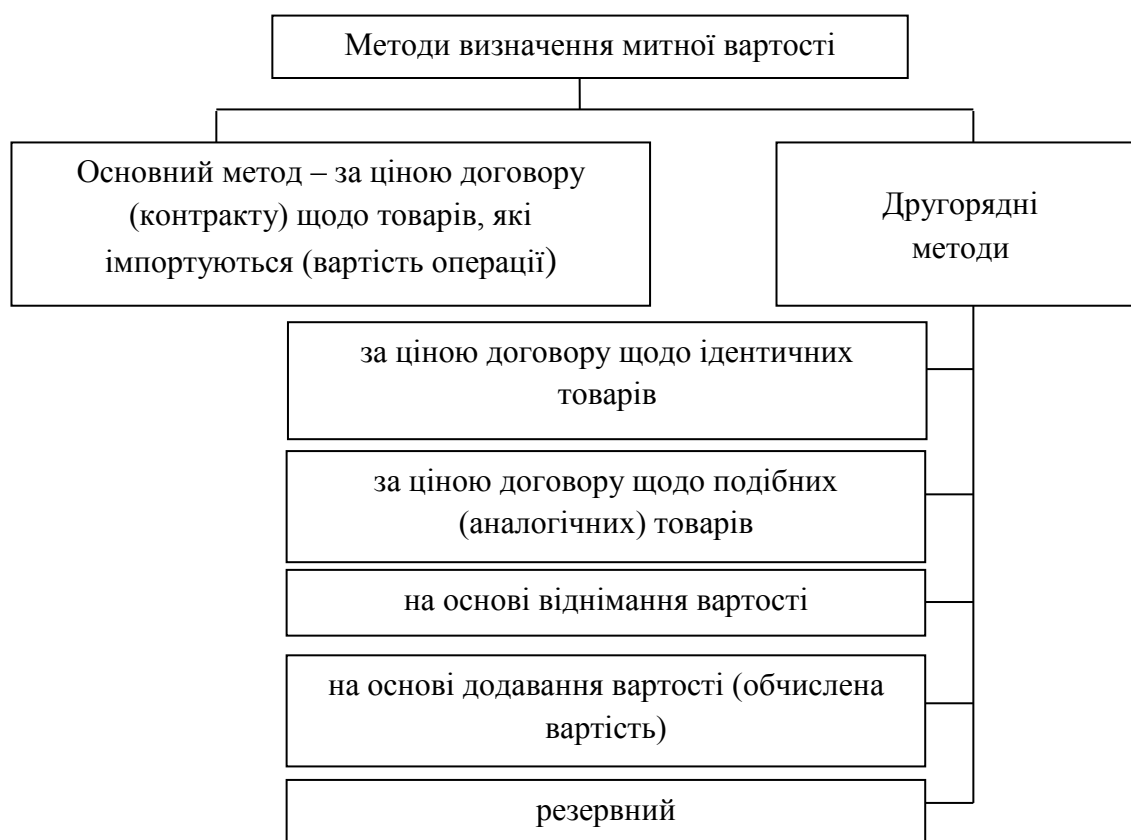

Рис. 1.4. Методи визначення митної вартості

Обчислення митної вартості здійснюється насамперед на основі ціни угоди, тобто фактурної вартості товару.

Фактурна вартість (або контрактна вартість) – це ціна товару, що обумовлена в контракті та в рахункуфактурі.

Подальший розрахунок митної вартості здійснюється з урахуванням умов поставки товару відповідно до інтерпретації Міжнародних комерційних

термінів ІНКОТЕРМС, виходячи з того, які саме витрати включені продавцем до рахунка-фактури і коли вони зроблені: до перетину митного кордону чи після нього.

Країна походження товару як елемент митно-тарифного регулювання визначається з метою застосування тарифних та нетарифних заходів регулювання ввезення товару на митну територію України та вивезення товару з цієї території, а також забезпечення обліку товарів у статистиці зовнішньої торгівлі [23].

Країною походження товару вважається країна, в якій товар був повністю вироблений або підданий достатній переробці відповідно до критеріїв, встановлених розділом III МК. При цьому під країною походження товару можуть розумітися група країн, митні союзи країн, регіон чи частина країни, якщо є необхідність їх виділення з метою визначення походження товару.

У разі якщо у виробництві товару беруть участь дві або більше країн, походження товару визначається згідно з критерієм достатньої переробки, а саме: країною походження товару вважається країна, в якій було здійснено повне виготовлення товару або останні операції з його переробки, достатні для того, щоб товар одержав основні характерні риси.

Основним документом, що підтверджує походження товару, є сертифікат про походження товару, подання якого вимагається митним органом у випадках, передбачених законом.

Оскільки факт походження товару з тієї чи іншої країни суттєво впливає на рівень обкладання його податками та зборами, а також може зумовлювати інші обмеження щодо імпорту цього товару, правила походження товару регламентуються СОТ. Угода СОТ з правил походження зобов'язує країни члени забезпечувати, що їх правила походження є прозорими; що вони не мають обмежувального, спотворюючого, руйнівного впливу на міжнародну торгівлю; що вони застосовуються на постійній, одноманітній, неупередженій та розумній основі; що вони базуються на позитивному стандарті (мають вказувати, що становить походження, а не що його не становить). У довгостроковій перспективі ця угода має на меті створення спільних (гармонізованих) правил походження для усіх країн членів СОТ.

Основним документом митного оформлення є митна декларація (МД) письмова заява встановленої форми, що подається митному органу і містить

відомості про товари та транспортні засоби, які переміщуються через митний кордон України, митний режим, у який вони заявляються, а також іншу інформацію, потрібну для здійснення митного контролю, митного оформлення, митної статистики, нарахування податків і зборів.

На її застосуванні базується більшість технологій митного контролю та митного оформлення товарів та транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України.

Митна декларація та інші документи можуть подаватися митному органу в електронному вигляді або на паперових носіях, які супроводжуються електронними копіями.

1.3. Організаційно-правові засади митно-тарифного регулювання в Україні

Відповідно до ч. 1 ст. 8 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», Україна самостійно формує систему та структуру державного регулювання ЗЕД на своїй території [52]. До системи органів, що здійснюють регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні згідно Закону відноситься Парламент, Кабінет Міністрів, Нацбанк, Органи доходів та зборів, Антимонопольний комітет України, місцеві органи публічної адміністрації, що діють на основі єдиної законодавчої бази та відповідно до єдиних принципів та цілей [10, с.15].

В даний час питання, що стосуються митно-тарифного регулювання зовнішньоторговельної діяльності, регулюються нормативними правовими актами двох рівнів:

перший рівень – наднаціональне законодавство;

другий рівень – національне законодавство.

Інтеграційний напрям розвитку українського законодавства та зовнішні зобов'язання нашої держави визначають значення міжнародних конвенцій і домовленості в області митного права як його джерел. Це впливає з того, що, якщо є розбіжності між міжнародними актами, що ратифіковані в Україні, і національним законодавством [1, с. 15].

Правову основу митно-тарифного регулювання на державному рівні найчастіше складають різні нормативно-правові акти з митно-тарифного

регулювання, які видаються компетентними органами митної служби, а також різні закони, в яких встановлені цілі і сфери, які використовуються в правовому механізмі як тарифного, так і нетарифного регулювання торгово-економічних відносин країни. За допомогою митно-тарифного регулювання держава впливає на зовнішньоекономічний оборот країни і на свій внутрішній ринок шляхом встановлення митних зборів, податків, заборон і обмежень як на імпорт, так і на експорт.

Основним джерелом митного права є Конституція України [28], яка встановлює ряд норм щодо: спрямування діяльності держави та її органів, верховенства права, міжнародних договорів як частини національного законодавства України, забезпечення регулювання і захисту власності, екологічної безпеки й підтримання екологічної рівноваги на території України, захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки, спрямованості зовнішньоекономічної діяльності на забезпечення національних інтересів шляхом підтримання мирного й взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства тощо. Згідно п. 9 ст. 92 Основного Закону засади зовнішньоекономічної діяльності і митної справи визначаються виключно законами України [28].

Основне ж навантаження регулювання митних відносин припадає все ж таки на Митний Кодекс України (МКУ) [29], як кодифіковане зібрання найбільш важливих норм митного права. Діючий Митний Кодекс України прийнято на весні 2012 року.

Значна кількість вимог міститься в підзаконних нормативних документах, які дістали назву адміністративної нормотворчості. За її допомогою наповнюються реальним змістом бланкетні норми законів [51, с. 36]. До таких нормативних актів належать Укази Президента України, постанови Кабміну.

Митне право України містить значну частку відомчих норм, що вводяться в дію після опублікування наказів Державної митної служби України (ДМСУ). Саме ДМСУ як центральний орган виконавчої влади забезпечує здійснення державної митної політики, забезпечує функціонування митної системи та здійснює управління цією сферою відповідно до Положення про Державну митну службу України, у межах своїх повноважень, на основі і на виконання Основного Закону України та інших законів держави, актів і доручень

Президента України, актів Кабміну, наказів Мінфіну та доручень Міністра видає накази організаційно-розпорядчого характеру, які підписуються Головою Державної митної служби України [51, с. 36].

Отож, основним суб'єктом реалізації митної політики держави виступають органи доходів і зборів України. МКУ (ст. 545) передбачена дворівнева система органів доходів та зборів України. До першого рівня належить Державна митна служба України, до другого – митниці та митні пости (ст. 547 МКУ) – як територіальні органи, які здійснюють свою діяльність тільки на певній території [52].

Фактично адміністративна діяльність органів виконавчої влади, що реалізують митну політику, має забезпечувати, з одного боку, реалізацію визначених законодавством заходів нетарифного та митно-тарифного регулювання, а з іншого – права та свободи громадян і представників суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності при переміщенні товарів через митний кордон.

Таким чином, митне адміністрування – це адміністративна діяльність органів виконавчої влади, що реалізують митну політику, по забезпеченню виконання законодавства в сфері нетарифного та митно-тарифного регулювання та реалізації прав і свобод громадян і представників підприємств – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності при переміщенні товарів через митний кордон.

Механізм правового регулювання слід визначити як систему юридичних засобів, організованих найбільш послідовним чином з метою упорядкування суспільних відносин, сприяння задоволенню інтересів суб'єктів права [46, с. 590].

Механізм адміністративно-правового регулювання – це система адміністративно-правових засобів (елементів), з допомогою яких здійснюється правове регулювання (упорядкування) суспільних відносин у сфері державного управління. Структуру механізму адміністративно-правового регулювання утворюють адміністративно-правові норми, акти тлумачення та акти реалізації адміністративно-правових норм, адміністративно-правові відносини [9, с. 23]. Відповідно механізм митно-правового регулювання включає такі елементи: митно-правові норми, нормативно-правові акти в галузі митної справи, акти реалізації митно-правових норм (дозвільні документи, митні декларації,

оформлені в установленому порядку), митне адміністрування, митні відносини.

Юридичним змістом митних відносин є суб'єктивні юридичні права та обов'язки, що виражаються у специфіці, яка відрізняє митні відносини від інших форм суспільних відносин. Фактичним змістом митних відносин, або їх матеріальним змістом, є реальна поведінка, зумовлена нормою права, яку суб'єкти митних правовідносин мають право або зобов'язані вчинити. Суб'єкти мають права й обов'язки, визначені відповідними статтями Митного кодексу України [44. с. 353].

Таким чином, митне адміністрування є засобом забезпечення нетарифного і митно-тарифного регулювання, основним елементом механізму митно-правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

До заходів митного адміністрування відносяться:

облік підприємств в органах виконавчої влади, що реалізують митну політику;

порядок декларування товарів та транспортних засобів;

порядок митного оформлення й митного контролю;

запровадження та реалізація системи управління ризиками;

перевірка системи звітності й обліку товарів і транспортних засобів на підставі методів аудиту та інші.

Кожний захід митного адміністрування визначений Митним кодексом України, іншими нормативними документами та має певний порядок митного провадження, відповідні стадії. Особливістю заходів митного адміністрування є застосування митного контролю виключно органами виконавчої влади, що реалізують митну політику, митними посадовцями.

Ю. М. Дьомін слушно зауважує, що однією з ключових особливостей здійснення митного контролю є те, що митним органам необхідно враховувати або застосовувати норми інших галузей права, а митне оформлення здійснювати тільки після проведення інших видів контролю. У цьому і полягає комплексність митного контролю та складність ситуації, оскільки в деяких випадках виникають непорозуміння і конфліктні ситуації при проведенні контролю усіма контролюючими відомствами [16, с. 43].

У сучасних умовах контроль необхідно розглядати, з одного боку, як одну із стадій управлінського процесу, з іншого – як вид діяльності, що має специфічні особливості і вимагає окремого всебічного вивчення. Наразі

система державного контролю є неефективною, адже, за розрахунками Світового Банку, розмір тіньової економіки в Україні сягнув понад 70% від офіційного обсягу ВВП, що становить певну загрозу не тільки для економічної безпеки України, а й для світового господарства [47, с. 17].

Важливим елементом механізму митно-правового регулювання є митне провадження з обліку підприємств в органах виконавчої влади, що реалізують митну політику.

Суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності за необхідності здійснювати митне оформлення будь-яких вантажів до моменту здійснення митного оформлення повинен звернутися до органу виконавчої влади, що реалізує митну політику, і стати на облік.

Нині для акредитації підприємств в органах виконавчої влади, що реалізують митну політику, подається заява встановленої форми про взяття на облік особи, яка здійснює операції з товарами.

Облік суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в органах виконавчої влади, що реалізують митну політику, здійснюється за заявочним принципом.

Митне провадження з обліку підприємств – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності має певні стадії та зумовлює виконання органами виконавчої влади, що реалізують митну політику, певних дій.

По-перше, розгляд заяви підприємства про взяття на облік особи, яка здійснює операції з товарами, протягом терміну, визначеного законодавством, та прийняття рішення про початок процедури обліку. На цьому етапі, як правило, рішення приймається начальником підрозділу митниці ДМС, у якому проводиться облік та визначається конкретний виконавець, відповідальний за ведення обліку суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в підрозділі митниці.

Розгляд заяви безпосередньо в підрозділі митниці або надіслання заяви засобами електронного зв'язку значно спрощує процедуру та дає підприємству скоротити час її подання.

По-друге, формування запиту для отримання в електронному вигляді відомостей про особу з Єдиного банку даних юридичних осіб та/або ДРФО, у тому числі відомостей, що надійшли до цих баз даних із Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Відповідальність за достовірність поданих у заяві відомостей несе керівник, підприємство якого підлягає обліку. Відповідальність за наявність вказаних у витязі з реєстру

відомостей несе інспектор митниці, що здійснює облік. Нині визначений і порядок надання заяви про взяття на облік особи, яка здійснює операції з товарами, і перелік необхідних документів в електронному вигляді. Інформація від підприємства має надсилатися до інформаційного порталу ДМС із використанням надійних засобів електронного цифрового підпису з посиленими сертифікатами відкритих ключів.

По-третє, внесення облікових даних про підприємство до центральної електронної бази даних єдиної автоматизованої інформаційної системи Державної митної служби України та присвоєння суб'єкту облікового номера, створеного за схемою: перші дві букви літерного коду країни/ цифровий код, що визначає статус суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності / номер, що складається із коду за ЄДРПОУ для юридичних осіб або коду платників податків для фізичних осіб-підприємців, наприклад: UA/0/000000000.

Наявність електронного облікового номера дає змогу зареєстрованим користувачам отримувати інформацію про суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності в будь-якому пункті пропуску або пункті митного оформлення України з використанням терміналів супутникового зв'язку, а підприємству проводити митне оформлення товарів у будь-якому підрозділі митниці.

По-четверте, формування Витягу з реєстру осіб, які здійснюють операції з товарами, засвідчення паперового примірника особистою номерною печаткою.

Оформлений Витяг з реєстру осіб, які здійснюють операції з товарами, видається або направляється поштою підприємству для подальшого митного оформлення товарів та транспортних засобів.

Процедура внесення змін до реєстру аналогічна процедурі обліку. Зміни вносяться і до загальної інформаційної бази даних, а попередня інформація при цьому зберігається.

За ліквідації підприємства інформація про нього як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності виключається з поточного реєстру осіб, які здійснюють операції з товарами, і зберігається в архіві електронної бази даних.

Необхідно відзначити, що органи виконавчої влади, які реалізують митну політику, не в змозі анулювати обліковий номер без відповідної заяви керівника підприємства або скасування державної реєстрації юридичної особи.

Згідно з Митним кодексом України, декларування товарів здійснюється підприємством, якому належать товари та транспортні засоби, або митним

брокером (посередником). Під час декларування товарів та транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності застосовується митна декларація на бланках єдиного адміністративного документа. Статтею 264 Митного кодексу України передбачено, що декларант несе юридичну відповідальність за недостовірність відомостей, зазначених у митній декларації, яка заповнена згідно з чинними правилами та засвідчена ним у встановленому порядку. Оформлена митна декларація підтверджує права та обов'язки зазначених у митній декларації осіб щодо здійснення ними відповідних правових, фінансових, господарських та інших операцій.

Правовою формою реалізації ЗЕД служить зовнішньоекономічний договір (контракт). Згідно ст. 6 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [28] суб'єкти, що є сторонами зовнішньоекономічного договору, повинні бути здатні до його укладення відповідно до чинного законодавства України. Сторони угоди при складанні тексту контракту мають право використовувати відомі міжнародні порядки, рекомендації міжнародних установ і організацій, якщо це не заборонено прямо й у винятковій формі законодавством нашої держави [28].

Для підписання зовнішньоекономічного договору не потрібен дозвіл будь-якого органа державної влади, чи управління вищестоящої організації, крім випадків, передбачених законами України.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності правомірні укладати будь-які види зовнішньоекономічних договорів, крім тих, котрі прямо й у винятковій формі заборонені законами нашої держави. Права та обов'язки суб'єктів такого правочину визначаються правом країни, обраної сторонами в контракті чи в результаті подальшого узгодження.

Важливим кроком щодо врегулювання законодавчої основи митної справи стало також прийняття Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму «єдиного вікна» та оптимізації проведення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України» (№ 2530-VIII) [41]. Здійснено важливі заходи для приведення транзитних процедур України у відповідність до умов Конвенції про єдиний режим транзиту. Законом запроваджуються нові типи митних декларацій, що є аналогічними до тих, які

використовуються в Євросоюзі для процедури спільного транзиту. Крім того, упровадження механізму «єдиного вікна» (автоматизованої електронної системи) суттєво оптимізує процес митних процедур, надаючи можливість подання інформації в електронному вигляді, через єдиний інформаційний веб-портал. Крім того, безсумнівним плюсом у процесі інтегрування національної системи митного регулювання до європейської є застосування положень Пан-Євро-Мед, тобто Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила (є універсальним механізмом установлення правил походження товарів), яка набрала чинності з початку 2019 року. Робота над включенням України до Пан-Євро-Мед започаткована ще у 2015 році, поетапно реалізуються заходи щодо процесу приєднання [6]. Для України підписання цієї конвенції – це вдала спроба застосування преференційних правил для українських товарів, що суттєво підвищує рівень інтеграції держави.

Значне місце в нинішніх умовах посідають міжнародні угоди з питань митної справи, до яких приєдналась Україна у встановленому порядку. Норми міжнародного права носять диспозитивний характер, коли сторони мають право відступати від цих норм.

Серед наднаціонального законодавства виділимо такі акти:

Віденська конвенція про дипломатичні відносини від 1963 року,
Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах із міжнародними організаціями універсального характеру, прийнята 1975 року,
Конвенція про спеціальні місії від 1969 р.;

публікації Міжнародної торговельної палати, наприклад Міжнародні торгові терміни «Інкотермс-2010» та «Інкотермс-2020»;

нормативні акти Європейської економічної комісії ООН (загальні умови постачань, проформи контрактів тощо);

судово-арбітражна практика (включаючи спеціальні судові органи).

Отже, митно-тарифне регулювання імпорту товарів здійснюється з дотриманням національного та міжнародного законодавства. У зв'язку із підписанням Угоди про асоціацію з ЄС, Україна взяла зобов'язання наблизити вітчизняне законодавство щодо зовнішньої торгівлі до міжнародних стандартів. Перші кроки реформування було розпочато з введенням в дію нового Митного кодексу України та ряду законодавчих актів. Законотворча робота з удосконалення механізму митно-тарифного регулювання триває до нині.

Висновки до розділу 1

Митно-тарифне регулювання можна розглядати як підсистему інструментів державного регулювання зовнішньоторговельних потоків, котра ґрунтується на митному тарифі, що здійснює вартісний вплив на ціну товарів, що переміщуються через митний кордон, з метою створення ефективного балансу ринкових конкурентних переваг та надходження платежів до державного бюджету.

Головним елементом механізму митно-тарифного регулювання служить митний тариф, що являє собою систематизований перелік ставок і товарів, котрі оподатковуються імпортом, експортом і транзитним митом, з наведенням способу нарахування ставки мита, а також коефіцієнтів надбавок, знижок та переліку товарів, заборонених до ввезення, вивезення і транзиту відповідно до товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності. Його можна розглядати також як конкретну ставку мита, що застосовується під час увезення певного товару на митну територію країни чи вивезення його. У даному разі поняття митного тарифу повністю збігається з поняттям мита при переміщенні товарів через митний кордон країни і може визначатись як вид митного платежу, що стягується з товарів і предметів, які переміщуються через митний кордон держави.

Аналіз застосування митного тарифу з огляду на товарну спрямованість дозволяє виявити такі тенденції: протекціоністське мито застосовується відносно товарів, які створюють значну конкуренцію вітчизняним виробникам, фіскальне застосовується відносно товарів, які виробляються в країні, але є достатньо конкурентоспроможними з товарами іноземного виробництва, преференційне поширюється на ті товари, які не виробляються у державі, і, відповідно, створюються сприятливі умови для їх імпорту.

2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз зовнішньоторговельних потоків України

Актуальність і пріоритетність розвитку зовнішньої торгівлі як чинника розширеного відтворення та модернізації національної економіки є очевидними. Вони зумовлені необхідністю за рахунок поглиблення участі країни в системі міжнародного поділу праці, динамічного географічного розподілу товарообороту забезпечити приплив і використання найсучасніших засобів виробництва. Структура національної економіки, особливо її виробнича структура, темпи розвитку суттєво залежать від змін, які відбуваються на світових ринках товарів і капіталів.

Проведений аналіз параметрів зовнішньої торгівлі України із своїми зовнішніми партнерами показав, що за 2020 р. експорт товарів склав 1332,3 млрд. грн., імпорт – 1461,2 млрд. грн. Порівняно з 2019 р. експорт збільшився на 2,8% (показник 2019 р. – 1295,5 млрд. грн.), імпорт навпаки скоротився на 5,9% (показник 2019 р. – 1553,0 млрд. грн.). Негативне сальдо порівняно з 2019 р. зменшилось і становило 12,9 млрд. грн. (за 2019 р. від'ємне - 25,8 млрд. грн.) (рис.2.1) [12].

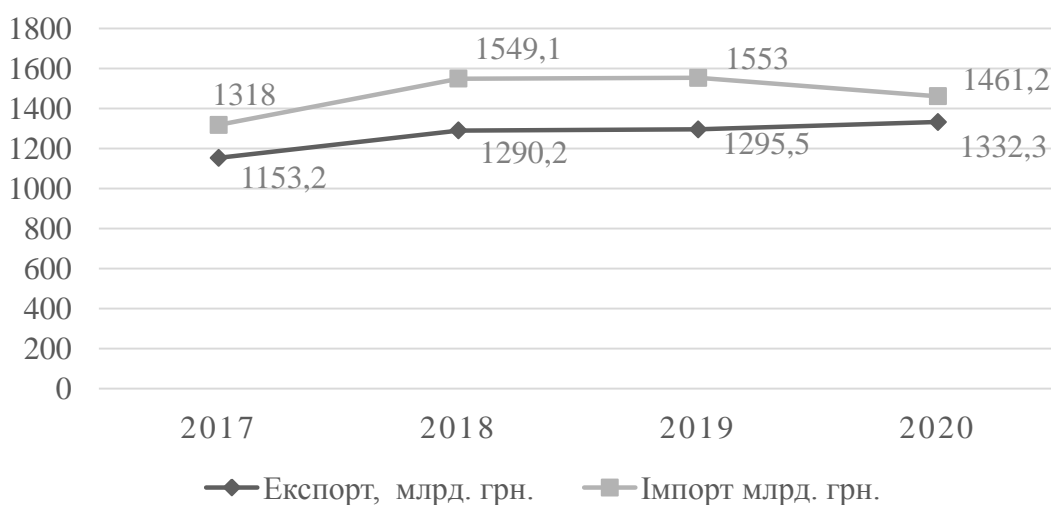

Рис. 2.1. Динаміка експорту-імпорту товарів в Україні за період 2017-2020 рр. (складено автором на основі [12])

Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,91 (за 2019 р. – 0,83). Зовнішньоторговельні операції проводились з партнерами із 180 країн світу. Проблема негативного сальдо зовнішньої торгівлі товарами лежить у структурі експорту й імпорту. Саме переважання товарів із низькою доданою вартістю у структурі експорту України і, навпаки, товарів із високою доданою вартістю в імпорті сприяє перевищенню витрат над надходженнями з-за кордону.

Досліджуючи структуру торгівлі товарами України за останні роки, з 2017 по 2020 р., можна виділити декілька головних статей експорту й імпорту. Серед основних елементів експорту України можна назвати такі: продукти рослинного походження; жири та олії тваринного або рослинного походження; недорогочінні метали та вироби з них; машини, обладнання та механізми.

Продукти рослинного походження і недорогочінні метали, тобто товари з низькою доданою вартістю, займають найбільшу частку експорту, тоді як машини, обладнання, механізми і засоби транспорту займають значну меншу частку.

Обсяг експорту товарів у 2020 році до країн Європейського Союзу становив 36% від загального обсягу експорту, до країн СНД - 24,5%.

Найсуттєвіші експортні поставки здійснювались до Китаю – 14,5% від загального обсягу експорту, Польщі – 6,7%, Російської Федерації- 5,5%, Туреччини- 4,9%, Німеччини – 4,2%, Індії- 4,0%, Італії - 3,9%.

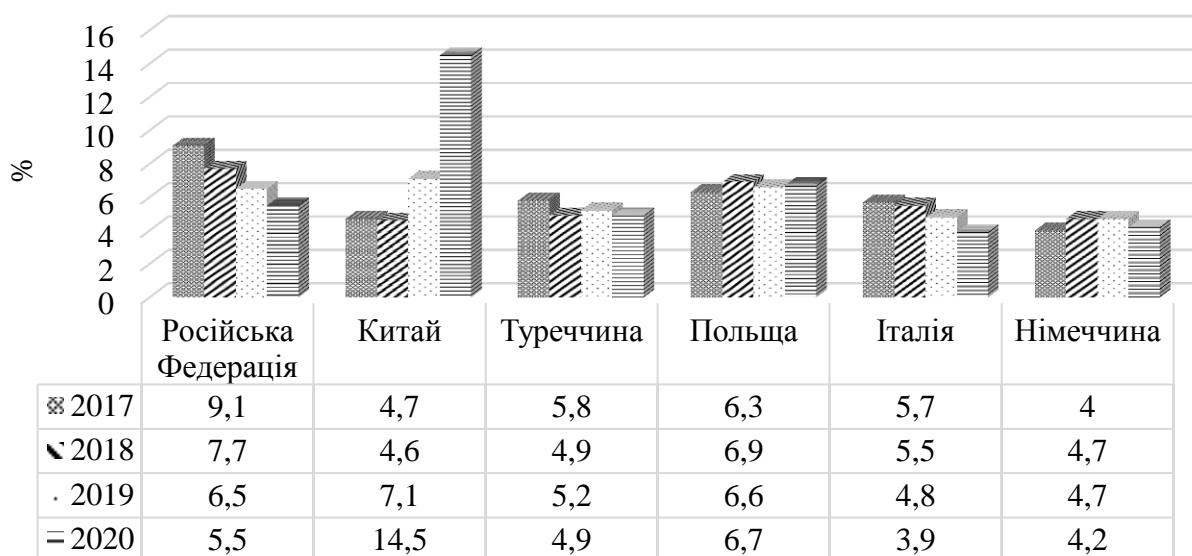

Рис. 2.2. Частка основних країн-партнерів в експорті товарів 2017-2020 рр.
(складено автором на основі [12])

Серед найбільших країн-партнерів експорт товарів у 2020 році порівняно з 2017 роком збільшився до Китаю у 3,1 рази, Польщі – у 1,07 рази, Німеччини – у 1,05 рази. Одночасно можна помітити скорочення експорту до Російської Федерації у 1,66 рази, Італії – у 1,47 рази та Туреччини у 1,19 рази. (рис.2.2) [12].

Основу товарної структури українського експорту у 2020 році склали зернові культури – 258,91 млрд. грн. (збільшення обсягів на 2,3% проти 2019 р.), чорні метали – 235,21 млрд. грн. (зменшення на 9,54%), мінеральні палива – 228,67 млрд. грн. (зменшення на 31,56%), електричне обладнання – 213,25 млрд. грн. (зменшення на 10,05%) та реакторі ядерні – 200,74 млрд. грн. (збільшення обсягів на 1,50%) [12].

Отже, тенденція зростання частки сировинних товарів у структурі експорту України свідчить про її технологічну відсталість, брак технологій для виготовлення високотехнологічної продукції. Серед недоліків торгівлі сировинною продукцією такі:

низька додана вартість такої продукції;

прибуток від продажу залежить від масштабів виробництва, адже кожна додаткова одиниця товару приносить незначний прибуток;

ціни на сировинну продукцію мінливі;

на світовому ринку є конкуренти, що виготовляють таку продукцію за нижчими цінами через низьку енергоємність виробництва і наявність технологій для її ефективнішої переробки;

науково-технічний потенціал не розвивається;

сировинні ресурси завжди є обмеженими.

Щодо імпорту, то у 2020 році імпорт з країн Європейського Союзу становив 32,3% від загального обсягу імпорту, з країн СНД - 39,6% [27].

Досліджуючи структуру й обсяги імпорту України за 2017–2020 рр., основними його елементами можна назвати такі: мінеральні продукти; продукти хімічної та пов'язаних із нею галузей промисловості; машини, обладнання та механізми; засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби.

Найбільші надходження здійснювались з Китаю – 15,4%, Німеччини – 9,5%, Російської Федерації – 8,4%, Польщі – 7,6%, Білорусі – 5,4%, США – 5,4%, та Туреччини – 4,5%. Менші обсяги належать Індії, Італії та іншим

країнам ЄС. Для наочності ситуації була побудована діаграма, що показує частки обсягів імпорту товарів з країнами-партнерами протягом 2017-2020 років (рис. 2.3).

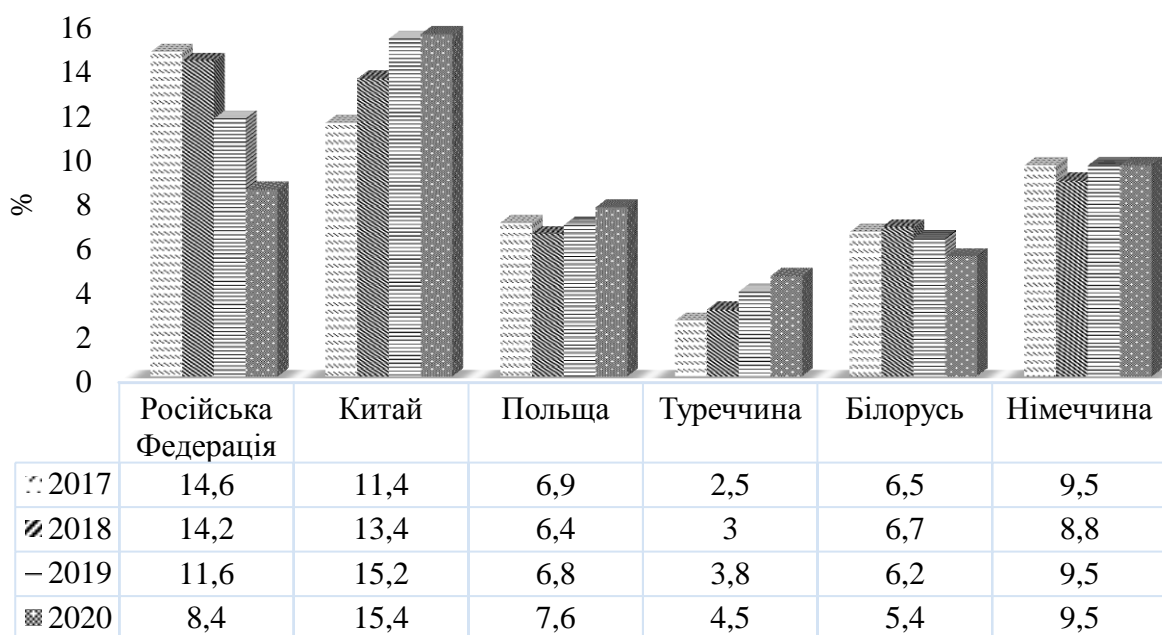

Рис. 2.3. Частка основних країн-партнерів в імпорті товарів протягом 2017-2020 рр. (складено автором на основі [12])

Обсяги імпорту товарів серед найбільших країн-партнерів збільшилися з Китаю, Польщі та Туреччини. Навпаки зменшились поставки з Російської Федерації та Білорусі. Товарообіг з Німеччиною протягом аналізованого періоду мав стабільне значення.

Мінеральні продукти у 2020 році склали 33,9% обсягу імпорту товарів (зменшення обсягів на 16,6%), у тому числі палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки - 32% (зменшення на 17%).

На поставки механічних та електричних машин припадало 9,5 % (зменшення на 23,5%), продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості - 11,3% (збільшення на 17,5%), у т.ч. фармацевтичної продукції - 3,9% (збільшення на 23,5%), недорогоцінних металів та виробів з них - 5,9% (зменшення на 9,1%), у т.ч. чорних металів та виробів з них - 3,9% (зменшення на 4,2%), засобів наземного транспорту, літальних апаратів, плавучих засобів - 5,7% (зменшення на 20,1%), у т.ч. засобів наземного транспорту, крім залізничного – 10,2% (зменшення на 18,7%), продуктів рослинного походження - 5,6% (зменшення на 6,8%), полімерних матеріалів, пластмас та виробів з них -

5% (зменшення на 17,1%), у т.ч. пластмас, полімерних матеріалів - 4% [12].

Основну частку імпорту України становить продукція з високою доданою вартістю. Мінеральні продукти є сировинною продукцією, але той факт, що ці ресурси є життєво необхідними паливними матеріалами, ставить країну-імпортера в залежність від їх своєчасних поставок. Також ціни на мінеральну продукцію є мінливими, що, своєю чергою, змушує країну-імпортера адаптуватися до зміни цін.

Для України мінеральні продукти, насамперед нафта і газ, займають найбільшу частку імпорту. За останнє десятиліття динаміка їх імпорту мала тенденцію як до збільшення, так і до зменшення обсягів. Порівнюючи 2017 та 2020 рр., можна відзначити зменшення обсягів імпорту мінеральної продукції.

Це пов'язано із загостренням стосунків із Російською Федерацією, яка була головним експортером нафти і газу.

Регіональний розріз імпорту товарів представлено на рис. 2.4.

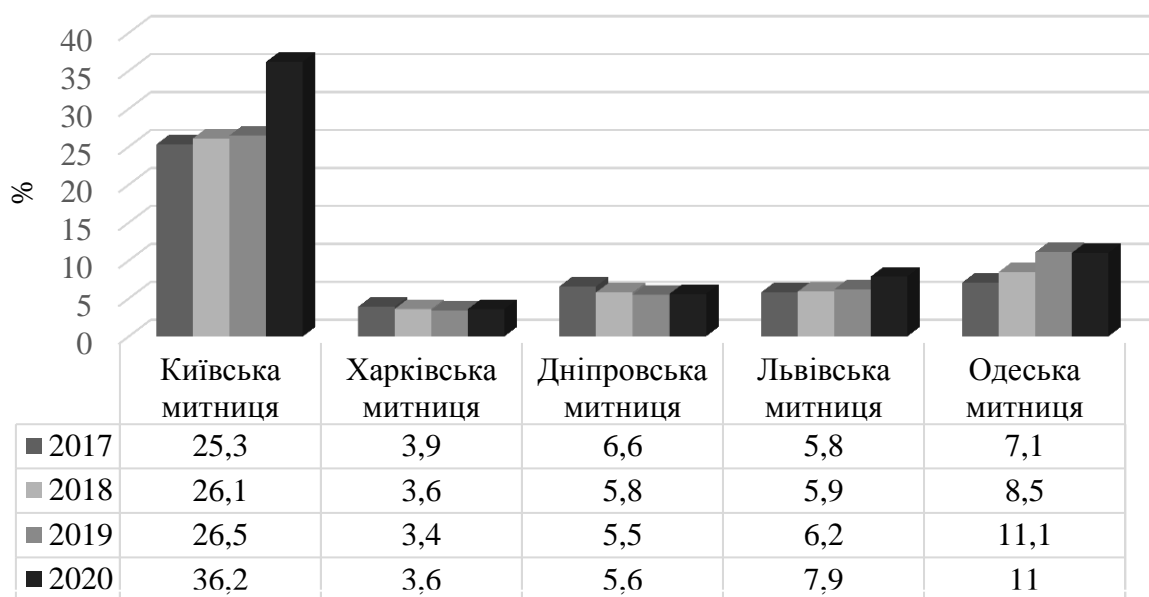

Рис. 2.4. Частка регіонів України у здійсненні імпорту товарів (складено автором на основі [12])

Найактивніше здійснювали імпортні операції підприємства м. Києва, Дніпровської, Київської, Одеської, Львівської та Харківської областей. Найбільший ріст обсягів імпорту можна спостерігати на Київській митниці.

В умовах стійкої довгострокової тенденції до глобалізації господарського життя, послаблення позицій країни в міжнародній торгівлі знаходиться в

гострій суперечці з потребами її економічного розвитку. Особливо чітко це проявляється у прискореному зростанні експорту в порівнянні з виробництвом, яке не обмежується потребами внутрішнього ринку. Така ситуація означає використання переваг, пов'язаних зі спеціалізацією економіки країни в межах міжнародного поділу праці. Однак структура експорту та імпорту не сприяє створенню великомасштабних високотехнологічних сучасних виробництв, орієнтованих на масового споживача, і тим самим гальмує загальні темпи економічного розвитку.

В Україні очевидна тенденція експортної спеціалізації у виробництві товарів, які переважно містять працю низької та середньої складності. Посилення цієї тенденції означає закріплення структури зовнішньої торгівлі, типової для слаборозвинутих країн, що не відповідає інтересам розвитку країни. Тому увагу має бути сконцентровано на оновленні основного капіталу, в тому числі за рахунок імпортних поставок та випуску капіталоемної продукції.

Вирішення проблеми розвитку зовнішньої торгівлі як чинника розширеного відтворення та модернізації національної економіки в загальному плані полягає в раціоналізації зовнішньоекономічних зв'язків, не в збільшенні, а в зменшенні експортної квоти, в зміні матеріально-речовинного та вартісного складу експорту та імпорту, а також, по можливості, їх взаємного врівноваження. Для оптимізації структури експорту необхідно розробити експортну стратегію, яка полягає у створенні відповідних економічних і інституціональних умов. Вирішення цієї проблеми можливо у таких напрямках:

- використання системи фінансового заохочення експортерів, застосовуючи в якості стимуляторів пільгові умови кредитування, своєчасне повернення ПДВ;

- державне страхування ризиків, пов'язаних з поставками товарів на умовах розстрочки платежу;

- формування раціонального профілю спеціалізації експортного виробництва з урахуванням наявних виробничих ресурсів, робочої сили, інноваційних розробок.

Економічна політика уряду має створювати інституціональні умови для стимулювання розвитку зовнішньої торгівлі, підтримувати своєю участю її високий рівень та роль у валовому нагромадженні капіталу.

Проаналізуємо особливості здійснення експортно-імпортних операцій на прикладі однієї із митниць України. Загальний товарообіг в зоні діяльності Харківської митниці Міндоходів за 2020 рік склав 84 млрд. грн., в тому числі: експорт – 31,33 млрд. грн., імпорт – 52,67 млрд. грн. У порівнянні з 2019 роком загальний товарообіг збільшився на 1,53 млрд. грн. (1,73%), у тому числі обсяг експорту збільшився на 1,82 млрд. грн. (6,17%), а імпорт зменшився на 0,29 млрд. грн. (0,55%) [12].

Сальдо торгового балансу за 2020 рік негативне - 21,34 млрд. грн., сальдо за аналогічний період 2019 року теж негативне – 23,45 млрд. грн. Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,59 (в 2019 році - 0,55).

В січні-грудні 2020 року найбільше товарів імпортувалося з: Російської Федерації, Китаю, Італії, Німеччини, США, Нідерландів та Туреччини, а найбільше товарів експортувалося в Росію, Японію, Білорусь, Єгипет, Польщу, Республіку Молдову та Грузію [12].

Основу товарної структури імпортних операцій в січні-грудні 2020 року склали наступні товари: тютюн і промислові замітники тютюну; реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої; палива мінеральні, нафта та продукти її перегонки; електричні машини, обладнання та їх частини, апаратура для запису або відтворення звуку; пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них.

Основу товарної структури експортних операцій склали товари: тютюн і промислові замітники тютюну; реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої, пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них; електричні машини, обладнання та їх частини, апаратура для запису або відтворення звуку; вироби з чорних металів.

Загальна кількість митних декларацій, які були оформлені протягом 2020 року становила 102823 штук, що на 7102 декларації менше ніж у 2019 році.

Таким чином, можна констатувати, що на загальні параметри експортно-імпортних операцій як держави в цілому, так і регіонів, впливає комплекс чинників, які визначають тенденції та кон'юнктуру у даній сфері.

Митно-тарифне регулювання у сфері ЗЕД, не дивлячись на його складність, і надалі залишається одним із найефективніших важелів державного втручання у ЗЕД. Тому для створення сприятливих умов учасникам експортно-імпортних операцій потрібно здійснювати гнучку та прогнозовану податкову

політику. За таких обставин виважені управлінські рішення у сфері податкового регулювання унеможливають негативні результати.

Універсальних принципів побудови митного тарифу не існує, оскільки завдання, які перед ним ставляться можуть бути суперечливим як і інтереси учасників процесу створення тарифу.

2.2. Аналіз митно-тарифного регулювання України

На сьогодні митно-тарифне регулювання зовнішньої торгівлі відіграє важливу роль в торгово-політичному механізмі, оскільки воно застосовується з метою захисту національної економіки, виконання міжнародних зобов'язань, підтримки стабільності міжнародної торгової системи тощо. Ефективно діючий механізм митно-тарифного регулювання є невід'ємною умовою активної митної політики України в напрямку забезпечення наповнення держбюджету, захисту її економічних інтересів та регулювання зовнішньої торгівлі.

Митно-тарифне регулювання зовнішньої торгівлі є класичним економічним методом регулювання зовнішньоекономічної діяльності, який застосовується в Україні з використанням таких інструментів: митний тариф, класифікація товарів відповідно до товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності, визначення країни походження товару, його митної вартості, а також застосування системи митних пільг та преференцій. Митний тариф як важливий інструмент зовнішньоекономічної політики держави виконує низку функцій в економіці. Серед них важливе значення в економіці України має саме фіскальна функція, яка проявляється через надходження коштів від сплати мита, при чому роль мита у надходженні до Державного бюджету тим більша, чим менш розвинута економіка.

Таким чином, за умов транзитивної економіки зовнішні джерела надходжень до бюджету країни перспективніші, ніж внутрішні. За такої ситуації роль митниці як фіскального органу посилюється, тобто домінуючою функцією стає не регулятивна, а податкова, що потребує оцінки показників функціонування системи митно-тарифного регулювання та їх впливу на подальший розвиток зовнішньоекономічних відносин. Вагомим показником є митні надходження, економічні прогнози щодо яких відіграватимуть значну роль в удосконаленні митно-тарифної системи загалом [42, 149].

Ефективність застосування митно-тарифного механізму або окремих митно-тарифних заходів залежить від існуючого в державі нормативного порядку та правил митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. У табл. 2.1 зведено дані щодо надходжень у вигляді податків і зборів до державного бюджету країни, які стягуються згідно із заходами митно-тарифного регулювання в Україні.

Таблиця 2.1

Динаміка надходжень митних платежів до Державного бюджету України у 2017-2020 рр. (складено автором на основі [48])

Показник	2017	2018	2019	2020
Перераховано ДМСУ до Державного бюджету України – усього, млрд. грн	320,09	372,28	374,41	364,39
У тому числі: Мито, млрд. грн.	23,86	26,50	29,87	29,99
Питома вага мита у загальних обсягах перерахувань до державного бюджету, %	7,45	7,12	7,97	8,23
Податок на додану вартість (ПДВ), млрд. грн.	248,73	292,57	286,61	273,18
Питома вага ПДВ у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	77,71	78,59	76,54	74,96
Акциз, млрд. грн.	46,13	52,04	56,79	59,90
Питома вага акцизу у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	14,41	13,98	15,16	16,43
Єдиний збір, млрд. грн.	0,13	0,15	0,14	0,17
Питома вага єдиного збору у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	0,05	0,03	0,04	0,05
Митні збори, млрд. грн	1,02	0,99	1,05	1,11
Питома вага митних зборів у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	0,34	0,27	0,27	0,30
Інші збори, млрд. грн.	0,03	0,03	0,04	0,04
Питома вага інших зборів у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	0,04	0,01	0,02	0,03

На основі аналізу даних табл. 2.1 можна зробити наступні висновки:

протягом 2017-2020 рр. надходження митних платежів до державного бюджету України мали неоднозначну тенденцію. Але все ж таки у 2020 році значення показника вирівнялось. Так, у 2020 році вони становили 364,18 млрд. грн., що на 44,09 млрд. грн. більше, ніж у 2017 році, тобто їх сума зросла у 1,14 рази;

питома вага мита у загальних обсягах перерахувань до бюджету протягом аналізованого періоду збільшилась з 7,45% – у 2017 р. до 8,23% – у 2020 р. Тобто у 2020 р. цей показник становив на 10,5% більше, ніж у 2017 році;

сума ПДВ у 2020 р. порівняно з 2017 р. значно зросла, але все ж таки стала меншою в порівнянні з періодом 2018-2019 рр. Так, у 2017 році вона становила 248,73 млрд. грн., а у 2020 році – 273,18 млрд. грн. Тобто відбулось зростання обсягу ПДВ протягом аналізованого періоду на 24,45 млрд. грн.;

у структурі надходжень митних платежів у 2020 році частка ПДВ становила 74,96%. В порівнянні з 2017 роком вона зменшилась на 2,75%;

протягом 2017-2020 рр. сума акцизу, що надійшов до державного бюджету України, значно зросла. Це єдиний з показників, що мав стабільний зріст протягом аналізованого періоду. Таке зростання обумовлено збільшенням мінімальних цін на пальне, алкоголь та тютюн. Так, у 2020 році його сума була на 29,9% більша, ніж у 2017 році. Питома вага акцизу у загальних обсягах перерахувань до держбюджету також значно зросла, і у 2020 році становила 16,43 %;

сума єдиного збору у 2020 році становила 0,17 млрд. грн., що у 1,3 рази більше, ніж у 2017 році. Однак його питома вага у загальних обсягах перерахувань до державного бюджету протягом аналізованого періоду майже не змінювалась і коливалась в межах 0,03-0,05%.

Для наочності була побудована діаграма, яка відображає динаміку структури митних платежів, що надходили до Державного бюджету України протягом 2017-2020 р. (рис. 2.5).

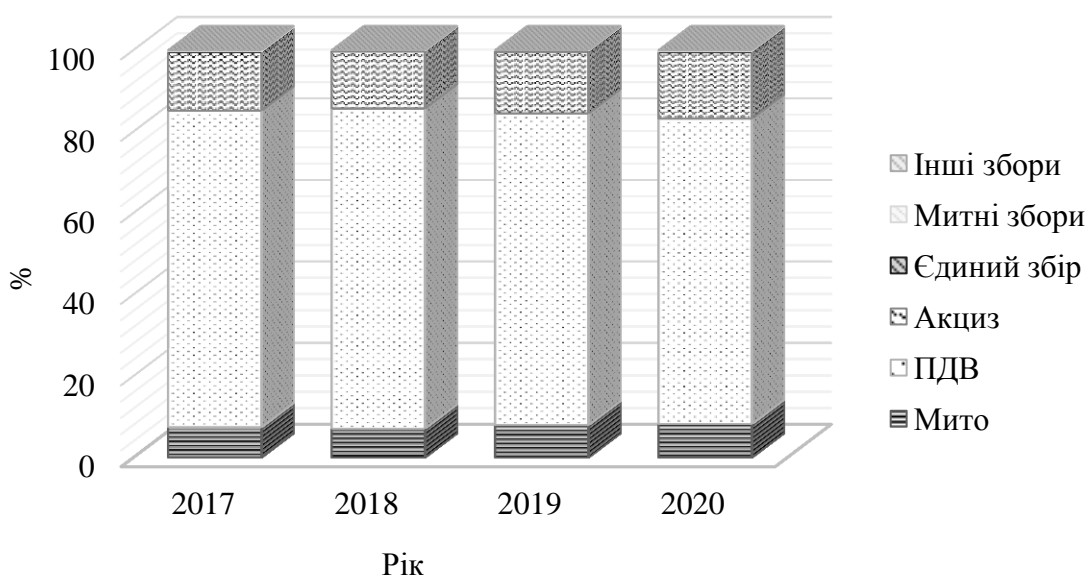

Рис. 2.5. Динаміка структури митних платежів, що надходять до державного бюджету України (складено автором на основі [12])

На рис. 2.5 видно, що протягом аналізованого періоду суттєвих змін структури у сукупності митних платежів не відбулося, і найбільшу питому вагу у загальних обсягах перерахувань до бюджету займає ПДВ. Друга за величиною частка належить акцизу. На третьому місці – мито.

На даний час наповнення державної скарбниці є одним із пріоритетних напрямів діяльності митних органів України. З метою забезпечення виконання бюджетного завдання митними органами України виконуються ряд завдань, а саме:

посилення контролю за повнотою бази митного оподаткування;
недопущення заниження митної вартості товарів;
попередження неправильного визначення класифікації товарів і країни їх походження [35, с. 139].

Основною передумовою зростання обсягів платежів, що адмініструються митними органами, є прискорення темпів економічного розвитку України та пожвавлення зовнішньоекономічної діяльності і зростання обсягів імпорту. У табл. 2.2 відображено динаміку надходжень від мита до державного бюджету України протягом 2017-2020 років.

Таблиця 2.2

Динаміка надходжень від мита до державного бюджету України

(складено автором на основі [12-13])

Рік	Доходи державного бюджету, млрд. грн.	Надходження до бюджету від мита та митних платежів, млрд. грн.	Частка митних платежів у доходах бюджету, %	Мито, млрд. грн., у т.ч.:	Ввізне (імпортне) мито, млрд. грн.	Вивізне (експортне) мито, млрд. грн.	Частка надходження імпортного мита в доходах бюджету, %	ВВП, млрд. грн.	Частка надходження імпортного мита у ВВП, %
2017	793,44	320,09	40,34	23,86	23,22	0,64	2,93	2983,88	0,78
2018	928,11	372,28	40,11	26,50	25,99	0,51	2,80	3560,60	0,73
2019	998,34	374,41	37,50	29,87	29,64	0,23	2,97	3978,40	0,75
2020	1076,03	364,39	33,86	29,99	29,74	0,25	2,76	4194,10	0,71

Аналізуючи дані табл. 2.2, можна зробити висновок, що поряд із

зростанням доходів державного бюджету України та надходжень до бюджету мита та інших митних платежів протягом 2017-2020 років нажалі частка митних платежів у доходах держави зменшується з 40,34% – у 2017 році до 33,86% – у 2020 році. Протягом аналізованого періоду щорічно сума ввізного мита значно перевищувала суму вивізного мита. Так, у 2020 році надходження вивізного мита до бюджету держави були в 119 разів меншими, ніж надходження ввізного мита. Також можна помітити зменшення значення вивізного мита протягом аналізованого періоду. Незначну частку експортного мита можна пояснити тим, що, по-перше, держава підтримує національного товаровиробника та прагне полегшити йому доступ до світових ринків, а, по-друге, тим, що українська продукція не може реально вплинути на світову кон'юнктуру цін через свою низьку конкурентоспроможність, а тому підвищення цін призведе лише до зменшення обсягів експорту [4, с. 112-114].

Частки надходження ввізного мита в доходах бюджету та у ВВП протягом 2017-2020 років коливалися, що наглядно демонструє рис. 2.6.

Рис. 2.6. Зміни питомої ваги імпортного мита в доходах бюджету та у ВВП (складено автором на основі [12-13])

Як видно на рис. 2.6, у 2018 році спостерігається зниження частки надходження імпортного мита в доходах бюджету України у порівнянні з 2017, однак вже з наступного року спостерігається її поступове зростання. Щодо

частки надходження імпортного мита у ВВП держави, то тут в цілому спостерігається тенденція до падіння даного показника протягом 2017-2020 років.

При аналізі вищезазначених показників варто брати до уваги той факт, що після вступу України до Світової організації торгівлі у 2008 році по Митному тарифу України зменшилась середньоарифметична ставка ввізного мита. Зменшення ролі ввізного мита у формуванні дохідної частини державного бюджету України пояснюється також і значним падінням курсу гривні щодо американського долара. Девальвація гривні автоматично збільшила захисний ефект навіть невисоких ставок мита. Через зростання курсу долара подорожчали й імпортні товари, що призвело до зменшення імпортних поставок в Україну, і, відповідно, надходження від оподаткування імпортних операцій.

Також сьогодні значна частина національної економіки працює, ухиляючись від сплати податків, тобто утворює тіньовий сектор. Державна митна служба України докладає багато зусиль для боротьби з правопорушниками на митному кордоні держави. В результаті проведення заходів, направлених на виявлення та припинення фактів контрабанди, впродовж 2018 року за ініціативи митних органів України було порушено 184 кримінальні справи на суму 357,4 млн. грн. За 2019 рік митницею було порушено 168 кримінальних справ, загальна вартість предметів контрабанди яких становила 78,8 млн. грн. Зазначені суми були перераховані до державного бюджету. Однак сума від сплати митних платежів могла б бути значно більшою.

У зв'язку із зменшенням надходжень до Державного бюджету митних зборів на перший план організації службово-оперативної діяльності митних органів України виходять питання вдосконалення митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України. ДМСУ досягнуто певних позитивних результатів у забезпеченні заходів із прискорення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, запобігання контрабандним процесам, корупційним діянням. Сьогодні з метою максимального забезпечення виконання бюджетного завдання митним органам держави потрібно приділяти увагу багатьом організаційним заходам, які будуть спрямовані на забезпечення повноти надходжень митних платежів до

державного бюджету. Такими заходами перш за все мають стати:

- посилення митного контролю;
- недопущення зниження митної вартості;
- недопущення неправильного визначення класифікації товарів;
- недопущення неправильного визначення країн походження товарів.

Важливим заходом у перспективі має стати спрощення та оптимізація митних процедур. Сьогодні проблема зважених митних тарифів стоїть дуже гостро, оскільки Україна обмежена у свободі змінювати митні тарифи відповідно до Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ). У табл. 2.3 наведено статистичні дані щодо розмірів ставок мита на окремі групи товарів впродовж останніх років із моменту вступу України до СОТ.

Таблиця 2.3

Узгоджені ставки експортного мита на групи товарів [22]

№	Товарна група	Роки							
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2019
1	відходи і брухт чорних металів	25,0	18,0	16,4	14,8	13,2	11,6	10	7,0
2	брухт легованих чорних металів	30,0	27,0	24,0	24,0	21,0	18,0	15,0	15
3	брухт кольорових металів і напівфабрикати з їх використанням	30,0	27,0	24,0	24,0	21,0	18,0	15,0	15
4	насіння олійних культур	14,0	13,0	12,0	11,0	10,0	10,0	10,0	5,5
5	жива худоба	50,0	40,0	35,0	30,0	25,0	20,0	15,0	4,8
6	шкіряна сировина	30,0	28,0	27,0	26,0	25,0	24,0	23,0	10,0

Як видно протягом останніх 10 років ставки вивізного мита значно зменшилися, згідно з угодою України та СОТ. Таким чином експорт вищезазначених товарів став набагато простішим, а отже й зменшилися надходження до державного бюджету від вивізного мита.

Узагальнюючи вищезазначене, можна зробити висновок, що посилюється роль митного тарифу як регулятора розвитку національної економіки. З метою удосконалення адміністрування нарахування та сплати митних платежів слід здійснювати системний аналіз і поглиблене вивчення тенденцій у

зовнішньоекономічній діяльності, пов'язаних зі справлянням податків і зборів, і вживати організаційні заходи, направлені на збільшення надходжень митних платежів до бюджету.

2.3. Оцінка ефективності митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні почало розвиватися в 1991 році з моменту набуття державної незалежності, коли ліквідували державну монополію на зовнішню торгівлю та змінили принципи управління ЗЕД. Прийнятий в 1993 р. Єдиний митний тариф визначив такий рівень митного обкладання, який характеризував економіку України 90-х років як відкриту. Протягом 1995–2008 рр. відбулися значні зміни у структурі митного тарифу. Так, лише за 1998 рік питома вага комбінованих ставок була зменшена з 19,5% до 3,7%. Якщо характеризувати зміни, що відбулись за період 1994–2001 рр., то можна сказати, що Єдиний митний тариф був змінений Законами України і постановами Кабінету Міністрів України майже на 95 % [42, с. 150].

Необхідність розроблення нового Митного тарифу була викликана тим, що на той час був відсутній систематизований звід ставок ввізного мита, передбачений статтею 3 Закону України “Про Єдиний митний тариф”, а Єдиний митний тариф було побудовано на застарілій системі кодування товарів, яка на той час практично не використовувалась у світі [19].

При підготовці проекту Митного тарифу України було враховано акти законодавства України, що регламентують основні засади зовнішньоекономічної діяльності, принципи митно-тарифної політики України, викладені в Концепції трансформації митного тарифу на 1996–2005 роки відповідно до системи ГАТТ/СОТ, чинні на той час ставки ввізного мита, тенденції імпорту товарів за 1996–1998 роки на рівні 9 знаків Товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності.

Відповідно до Закону “Про Митний тариф України” з 1 липня 2001 року в Україні набув чинності новий Митний тариф України [20]. З його запровадженням в Україні були здійсненні наступні заходи:

встановлені ставки ввізного мита на рівні, що сприяє використанню

важелів митно-тарифного регулювання в аспектах бюджетної політики та захисту національних товарних ринків;

ставки мита на товари 1-24 групи та на підакцизні товари збережено на рівні, встановленому законами України;

в основному ставки ввізного мита приведені у відповідність з Концепцією трансформації митного тарифу України на 1996–2005 роки згідно з системою ГАТТ/СОТ;

в основу тарифної класифікації покладено Гармонізовану систему версії 1996 року, здійснена деталізація класифікаційної тарифної структури до 10-ти знаків;

оптимізовано кількість встановлених специфічних та комбінованих ставок ввізного мита, виправлено неточності та помилки в кодуванні та текстовому описі окремих товарів.

Нові підходи в тарифному регулюванні, митній оцінці товарів, впорядкування тарифних преференцій до окремих країн та визначення країни походження товарів були закладені в Митному кодексі, прийнятому 11 липня 2002 року [36]. Подальша трансформація Митного тарифу була пов'язана з 49 переговорним процесом, що здійснювався Україною із вступу до Світової організації торгівлі, приєднання до Генеральної угоди з тарифів і торгівлі та на виконання відповідних Указів Президента України.

Протягом 2002–2004 року було суттєво зменшено рівень оподаткування ввізним митом товарів (середньоарифметична ставка ввізного мита сягала близько 10%), та не вирішено головної проблеми – це надмірна деталізація та значна диференціація у розмірах ставок ввізного мита на однорідні товари, що дозволяла суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності зловживати з класифікацією товарів та ухилятися від сплати податків у повному обсязі. Складнощі у застосуванні специфічних ставок мита існували щодо тих товарів, які встановлені з невірною базою оподаткування.

Відчутна різниця у ставках ввізного мита спонукала багатьох суб'єктів ЗЕД зловживати за рахунок неправильної класифікації товарів з метою ухилення від сплати податків у повному обсязі. Значна диференціація у ставках ввізного мита на готову побутову, аудіо-, відео-, комп'ютерну техніку та комплектуючі до них, яка різнилась у десятки разів, стимулювала масове ввезення комплектуючих елементів з подальшим тінювим складанням цих

товарів шляхом “викруткової” збірки та ухиленням від сплати податків. Ще одним аспектом, який негативно впливав на регулюючі та фіскальні функції ставок мита, являється значний обсяг пільг, передбачених чинним законодавством для окремих територій та галузей промисловості [14, с. 183].

Станом на 2002 рік діяло більше 13 Законів України, якими надано пільги підприємствам спеціальних економічних зон (далі – СЕЗ), територій пріоритетного розвитку (далі – ТПР), технопарків, а також 10 Законів України, якими надано пільговий режим оподаткування окремим підприємствам за галузевими ознаками таких галузей, як суднобудівна, автомобілебудівна, літакобудівна, космічна та поліграфічна. Зазначене призвело до того, що в Україні під виглядом реалізації інвестиційних та інноваційних проектів масово ввозилися товари, які у достатній кількості виробляються в Україні і на які встановлені високі ставки ввізного мита з метою захисту вітчизняного виробника, зокрема сільськогосподарська та харчова продукція, хімічна продукція, транспортні засоби тощо.

Загальна сума умовно нарахованого митними органами ввізного мита на товари, що ввозились на території СЕЗ та ТПР у 2001 році склала 240 814,9 тис. грн., а за чотири місяці 2002 року вже склала – 179 605,7 тис. грн. [42, с. 151].

Станом на 2003 рік середньоарифметична ставка ввізного мита по всій товарній номенклатурі становила - 10,54%, у тому числі:

на промислові товари – 8,32%;

на сільськогосподарські товари і товари харчової промисловості – 19,96%.

Протягом 2004 року опрацьовано 34 законопроекти щодо зміни ставок ввізного мита Митного тарифу України, якими передбачено виконання зобов'язань щодо тарифних поступок на сільськогосподарську та продовольчу продукцію, досягнутих в переговорному процесі вступу України в СОТ. За дорученням Кабінету Міністрів України, Мінекономіки разом з Держмитслужбою був підготовлений проект Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про Митний тариф України”, метою якого було приведення класифікації Митного тарифу до міжнародної основи (Гармонізованої системи опису та кодування товарів версії 2002 року) [20].

У той же час, оскільки ставки ввізного мита в запропонованому законопроекті залишалися на рівні діючого Митного тарифу, залишався ряд

суттєвих проблем, які негативно впливали на стан митно-тарифного регулювання, зокрема:

наявність ставок мита, установлених на фактично заборонному рівні;

надмірна деталізація та значна диференціація у розмірах ставок ввізного мита на однорідні товари, що дозволяє суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності зловживати з класифікацією товарів та ухилятися від сплати податків у повному обсязі;

складнощі у застосуванні специфічних ставок мита, які встановлені з невірною базою оподаткування. Наприклад, на товар за кодом УКТЗЕД 6303 51 згідно з УКТЗЕД 6303 “Фіранки, гардини та штори світлонепроникні; запони для ліжок”, ставка встановлена на рівні 5 Євро/за 1 шт. У той же час у цій позиції класифікуються гардини та штори, що поставляються у рулонах. Такі приклади непоодинокі; значна різниця між рівнем ставок мита на готову продукцію та її складові, що призводило до масового ввезення розібраної побутової техніки з подальшим тіншовим складанням цих товарів шляхом “викруткової” збірки [45, с. 75].

З метою вдосконалення митно-тарифного регулювання, зменшення податкового навантаження, встановлення прозорих умов здійснення зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення стабільності на споживчому ринку, а також на виконання міжнародних зобов'язань в рамках переговорного процесу по вступу України до Світової організації торгівлі, зафіксованих Консолідованою тарифною пропозицією Урядом протягом 2005 року було здійснено заходи зі зменшення ставок ввізного мита та усунення їх надмірної диференціації.

Вказані зміни вплинули на основні показники Митного тарифу станом на 2005 рік наступним чином: адвалорних ставок – 92,5 %, специфічних ставок – 5,8 %, комбінованих ставок – 1,7 %. Середньоарифметична (номінальна) ставка Митного тарифу на 2005 рік становила (за пільговими ставками) близько 5,32 %.

Протягом 2005 року структура Митного тарифу України змінилася завдяки прийняттю низки законів, щодо змін рівнів ставок ввізного мита. Прийняття цих законів змінило кількісне співвідношення нульових ставок ввізного мита до інших, відмінних від нульових. Крім того, у результаті зазначених змін 90 % товарних кодів Митного тарифу України до даного часу

мають однакові рівні ставок пільгового та повного ввізного мита. Завдяки внесенню змін до Митного тарифу України, зовнішня торгівля України товарами у 2005 році, вперше за останні роки, характеризувалася значною легалізацією її тіньового сектору, так званого “сірого імпорту”. З кінця 2005 року і по початок 2007 року структура Митного тарифу України практично не змінювалася.

Станом на грудень 2007 року середньоарифметична ставка ввізного мита в адвалерному еквіваленті по всій товарній номенклатурі Митного тарифу України становила 5,37 %, що на 50,7 % менше порівняно з аналогічним показником Митного тарифу України у 2004 році. Також на грудень 2007 року, за розрахунками Мінекономіки, середньоарифметична ставка ввізного мита діючого тарифу на продовольчі товари становила 9,94 %. Середньоарифметична ставка ввізного мита на промислові товари становила 4,37 % [24, с. 75].

6 жовтня 2021 року Уряд схвалив проект Закону України «Про внесення змін до Митного тарифу України щодо уніфікації ставок ввізного мита на окремі товари», підготовлений Міністерством фінансів спільно з Держмитслужбою за погодженням з Мінекономіки.

Значна диференціація ставок ввізного мита, встановлених Митним тарифом України на однорідні товари, спонукає окремих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності до маніпулювання описом та найменуванням товарів, а також до декларування цих товарів за кодами згідно з УКТЗЕД, на які встановлено нижчі пільгові ставки ввізного мита. Зазначене призводить до необхідності підтвердження заявленого коду, проведення додаткових лабораторних досліджень та збільшує час митного оформлення.

Законопроектом пропонується уніфікувати ставки ввізного мита з урахуванням зв'язаних ставок СОТ на 92 товари, що класифікуються залежно від їх хімічного складу, ступеня обробки, технічних характеристик тощо, та які неможливо точно ідентифікувати на момент їх митного оформлення без додаткових лабораторних досліджень.

У результаті уніфікації ставки ввізного мита на окремі товари незначною мірою збільшаться, на інші – зменшаться. Також пропонується підвищити рівень повних ставок ввізного мита до рівня нових уніфікованих пільгових ставок ввізного мита.

Такі зміни до Митного тарифу дозволять спростити процедури класифікації та прискорити митне оформлення однорідних товарів.

Таким чином, встановлення для різних товарів однакової за розміром митної ставки не означає, що митний тариф має однакову функціональну спрямованість. Тільки встановлення безпосередньої залежності між внутрішніми та зовнішніми цінами дає змогу визначити кінцевий ефект застосування митного тарифу.

Кількість та структура тарифів України за діапазоном ставок представлено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Кількість та структура тарифів України за діапазоном ставок [32, с.7]

Період	Діапазон ставок					Специфічна ставка	Комбінована ставка	Усього
	0	0,01-5	5,1-10	10,1-15	15,1-20 і вище			
16.05.2008 - 15.01.2009	4010	3304	2509	745	314	163	-	11045
Питома вага, %	36,31%	29,92%	22,72%	6,75%	2,85%	1,48%	-	100%
16.01.2009 - 21.05.2013	4028	3308	2475	762	322	163	-	11058
Питома вага, %	36,43%	29,91%	22,38%	6,89%	2,79%	1,59%	-	100%
22.05.2013- 01.07. 2020	3845	3126	2612	754	412	236	-	10985
Питома вага, %	35,00%	28,45%	23,77%	6,87%	3,76%	2,15%	-	100%
з 01.07.2020	3460	2962	2552	705	725	326	-	10730
Питома вага, %	32,24%	27,60%	23,78%	6,57%	6,75%	3,06%	-	100%

До чинного митного тарифу України входить понад 10,7 тис. тарифних ставок, із них 32,24% – у нульовому діапазоні, а 6,75% – вище 15%, тобто на рівні міжнародних тарифних піків. Подальші кроки тарифної політики, відповідно до вимог СОТ [32, с. 7], будуть стосуватися збільшення кількості ставок у нульовому діапазоні й кардинального зменшення пікових ставок та специфічних ставок.

Зміну структури митного тарифу України не можна трактувати однозначно як позитивне явище, проте слід зауважити, що використання адвалорних ставок сприяє спрощенню та прискоренню митних процедур, а відтак активному подальшому включенню України у світовий товарообіг, забезпечуючи стабільні надходження до державного бюджету в разі інфляції, що видається безумовно важливим з огляду на невтішні вітчизняні реалії, адже при інфляційних процесах використання специфічних митних ставок призводить до втрати захисної функції мита та зниження державних доходів в реальному вимірі при сталих обсягах імпорту. Оптимальним способом поєднання переваг обох способів нарахування мита було б комбіноване мито, однак Україна взяла на себе зобов'язання скасувати усі комбіновані ставки мита після приєднання до СОТ, таким чином відмовившись від досить дієвого та ефективного інструменту регулювання зовнішньоекономічної діяльності держави [1, с. 15].

Динаміка зміни обсягів імпорту товарів на митну територію України протягом 2017–2020 років, показана на рис. 2.7, вказує на те, що темпи зростання імпорту є нестабільними. Найкращим роком для цього показника був 2018 рік, оскільки обсяги імпорту склали 1440 млрд. грн., що у 1,18 рази більше значення попереднього року. Але після 2018 року обсяги імпорту стали зменшуватися. Це обумовлено великим відсотком тіньового імпорту товарів в країні.

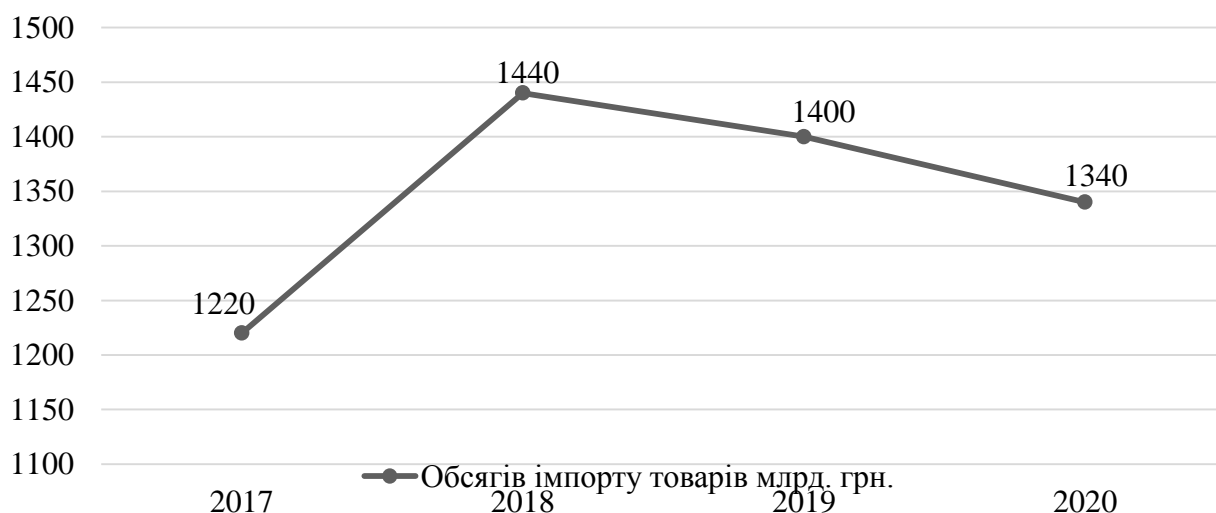

Рис. 2.7. Динаміка зміни обсягів імпорту товарів на митну територію України протягом 2017-2020 років (складено автором на основі [12])

Водночас, протягом 2017–2020 років Держмитслужбою забезпечувалися умови для зростання обсягів нарахованого мита. Зменшення середніх показників рівня ввізного мита у Митному тарифі України сприяло стабільному та прогнозованому зростанню обсягів платежів, що надходили від митного оподаткування імпорту товарів. Для забезпечення повноти стягнення платежів до бюджету проводилася організаційна робота по збільшенню бази оподаткування шляхом посилення контролю за визначенням митної вартості, використанням податкових пільг, вексельних форм розрахунків, митним оформленням на підставі рішень судів.

Аналізуючи товарну структуру зовнішньої торгівлі України, можна зробити висновок, що вступ у СОТ негативно позначився на ній. Дійсно, крім того, що взагалі спостерігається значний дефіцит зовнішньоторговельного балансу, його структура також має негативні тенденції: частка експорту різного роду сировини неуклінно зростає в загальному обсязі, в той час, як частка готової продукції зменшується.

Щодо структури імпорту, то в ній значних змін не спостерігається. Інакше кажучи, дедалі більшою стає сировинна орієнтація України, що аж ніяк не є інтенсивним шляхом розвитку економіки. Таким чином, однією з основних функцій митних органів при здійсненні державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності залишається фіскальна, реалізація якої дозволить створити ефективну та соціально направлену економіку, тому робота всіх митних органів, має бути зосереджена на вжитті організаційних заходів, направлених на пошук внутрішніх резервів щодо законодавчого збільшення кількості об'єктів та бази оподаткування з метою покращення ситуації та виконання завдань зі справляння податків і зборів у повному обсязі.

На сьогоднішній день митно-тарифна політика відповідає вимогам членства України у СОТ, при цьому вона є виваженою та направленою як на лібералізацію зовнішньої торгівлі та легалізацію тіньових потоків імпорту, так і на захист національного товаровиробника, а також на легалізацію торгівлі та збільшення надходжень до Державного бюджету. Ефективне використання цих стратегічних переваг участі у багатосторонній торговельній системі, подальша інтеграція економіки України в Європейський економічний простір мають стати одними із головних завдань зовнішньоекономічної політики нашої держави на найближчу перспективу.

Висновки до розділу 2

Митний тариф як важливий інструмент зовнішньоекономічної політики держави виконує низку функцій в економіці. Серед них важливе значення в економіці України має саме фіскальна функція, яка проявляється через надходження коштів від сплати мита до бюджету, при чому роль мита у надходженні до Державного бюджету тим більша, чим менш розвинута економіка.

Однією з основних функцій митних органів при здійсненні державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності залишається фіскальна, реалізація якої дозволить створити ефективну та соціально направлену економіку, тому робота всіх митних органів, має бути зосереджена на вжитті організаційних заходів, направлених на пошук внутрішніх резервів щодо законодавчого збільшення кількості об'єктів та бази оподаткування з метою покращення ситуації та виконання завдань зі справляння податків і зборів у повному обсязі.

Для України сьогодні є актуальним винесення на обговорення проблеми проведення нового раунду багатосторонніх торговельних переговорів, де головні акценти мають бути перенесені на питання більш ліберального доступу до ринків розвинених країн, встановленні справедливих правил конкуренції на міжнародних ринках і при збереженні за менш розвиненими країнами можливостей проводити більш гнучку торговельну політику. Це передбачає можливості створення конкурентоспроможних галузей в Україні як за рахунок підтримки експортоорієнтованих виробництв, так і через зменшення імпортоємності економічного росту.

3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ МИТНОГО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИ ІМПОРТІ ТОВАРІВ

3.1. Зарубіжний досвід митно-тарифного регулювання та можливості його адаптації в національну практику

Сьогодні будь-яка держава не може існувати без здійснення регулювання зовнішньоекономічної діяльності з метою забезпечення захисту національних інтересів на міжнародній арені. Одним із найпоширеніших та ефективних методів такого регулювання є митно-тарифне.

Як було зазначено, митно-тарифне регулювання – це сукупність заходів, що використовуються в якості національного торговельно-економічного інструменту для регулювання зовнішньої торгівлі. Даний вид регулювання є економічним, так як основним інструментарієм буде використовуватись імпортний та експортний митний тариф, який виконує як регулюючі та фіскальні функції [53]. У деяких випадках вводяться податки або збори, які мають еквівалентний зміст митному тарифу. Основний напрямок цього виду державного регулювання ЗЕД визначається митно-тарифною політикою кожної держави [53, с. 57].

Об'єктивний процес зростання обсягів світової торгівлі та руху капіталу посилює значення держави, а саме – процесів регулювання зовнішньої торгівлі та руху капіталу в напрямі оптимізації процесів лібералізації та відстоювання національних інтересів. Механізм регулювання відбувається насамперед через використання тарифних та нетарифних методів, які широко застосовуються всіма країнами світу, незважаючи на загальну тенденцію до лібералізації зовнішньої торгівлі.

Європейський вибір України, зумовлений усвідомленням інтеграції як чинника сприяння державній незалежності, національній безпеці, політичній стабільності, економічному розвитку, інтелектуальному прогресу, відновленню європейської сутності країни передбачає можливості вивчення досвіду різних країн світу для ефективного впровадження вимог СОТ щодо загальної лібералізації торговельних стосунків, переходу від нетарифних до тарифних методів.

Щодо України, то використання досвіду передових держав світу в процесі формування її митної політики та використання інструментів митного регулювання є вкрай необхідним. Слід аналізувати досвід як розвинутих країн, так і країн з перехідною економікою.

Більшість держав у здійсненні митно-тарифного регулювання експортно-імпортних операцій керуються рекомендаціями міжнародних організацій. Наприклад, у багатьох країнах з метою заохочення припливу капіталу, мито накладається лише на імпортні товари при відсутності експорту. У США експортне мито заборонено на законодавчому рівні.

Дієвим методом захисту національного виробника є такий метод митного регулювання як тарифна ескалація. Його сутність полягає у тому, що ставка мита збільшується відповідно до ступеня обробки товару – митна ставка на готову продукцію суттєво перевищує ставку на матеріали, сировину та комплектуючі. Проте даний метод має і негативний наслідок: у випадку застосування тарифної ескалації з боку високорозвинених держав, вони перешкоджають доступу готової продукції з низько розвинених країн, і в такий спосіб блокують розвиток їхньої економіки [53, с. 58].

Нерідко митно-тарифне регулювання використовується також як засіб стимулювання експорту товарів. Так, в Індонезії, якщо експортер представляє план експорту із зазначенням імпортних матеріалів, а також подає банківську гарантію, в такому разі імпортер цих матеріалів звільняється від сплати мита через отримання ліцензії на імпорт ресурсів, а мито сплачує експортер у тому випадку, якщо у вказаний час не вивезе 85% продукції. У Китайській Народній Республіці з метою сприяння експорту діє система надання різних пільг та сприяння процесу експортних операцій. Одночасно імпортерам заборонені пільги, а також введено додаткові тарифи за прискорення митного оформлення.

Однак слід констатувати, що уряди не всіх держав діють за таким принципом. Частими є випадки, коли політика стимулювання експорту та сприяння розвитку національного виробника не поєднується створенням перешкод для імпорту товарів з-за кордону. Так, в Японії діє система податкових пільг для імпортерів [8, с. 7].

Важливим питанням у митно-тарифному регулюванні є уніфікації тарифних ставок. Сьогодні митна політика багатьох держав формується у даному напрямку. Так, в Чилі діє єдина тарифна ставка розміром у 15%, в Болівії діють

лише дві тарифних ставки – 10% та 17%. Деякі держави-учасниці міжнародних економічних відносин здійснюють реформи з уніфікації тарифних ставок. Подібні реформи часто супроводжуються зниженням середнього рівня протекціонізму, якого уряди досягають двома методами – методом «коцертіна» (на кожному етапі реформи вищі ставки зменшуються до наступного нижчого рівня, наприклад, у Коста-Ріці і Гватемалі), або методом «радіального» (пропорційного) зниження (на кожному етапі усі ставки зменшуються на визначену кількість відсотків, наприклад, Мексика) [21, с. 609].

Сьогодні Україна активно переймає ефективний досвід у сфері здійснення митного регулювання, а також розвивається в напрямку уніфікації вітчизняного законодавства із законодавством країн Європейського Союзу. Глобалізаційні процеси загострюють конкуренцію на міжнародному ринку, відповідно посилюється роль митного регулювання для захисту національного ринку, з одного боку, та підтримки національної експортної сфери з іншого. У таких умовах розвиток інструментів митного регулювання має спрямовуватися на забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних виробників і економічної безпеки України. Так, у 2018 р. з метою спрощення митного документообігу та в рамках виконання Україною зобов'язань щодо застосування міжнародних документів у митній справі та торгівлі, а саме так званих Customs Blueprints, Державна фіскальна служба була розділена на Державну податкову службу України та Державну митну службу України (постанова КМУ від 18.12.2018 № 1200). Щодо зниження митних ставок як результату впровадження режиму преференцій, то за умовами Асоціації ініційовано асиметричний процес відкриття ринків. Вже сьогодні країни ЄС скасували ввізні мита на 94,7% видів промислової та 82,2% видів сільськогосподарської продукції. Україною, ураховуючи чутливість національного ринку, введено пільгові митні режими лише для 49,2% видів продукції за всіма товарними групами. Змінилися також рівні тарифного захисту: в Україні на імпорт з ЄС ставка мита в середньому знизилася до 2,24% (проти 4,95%), для українських товарів, які ввозяться до ЄС, ставка становить 0,5% (проти 7,6%) [6, с. 114]. За Угодою про асоціації України та ЄС максимальна преференція буде досягнута у 2022 році, однак Україна матиме переваги, оскільки передбачене менше зниження ставок ввізного мита на ввізні товари з ЄС (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Перегляд ставок ввізного мита між Україною та Європейським Союзом під час реалізації положень Угоди про асоціацію [6]

Групи товарів	Середньоарифметичні ставки ввізного мита, %					
	Ставки базові (до підписання Угоди)		Ставки після набуття чинності угоди (2016 рік)		Ставки після закінчення 10-річного перехідного періоду (2026 рік)	
	Україна	ЄС	Україна	ЄС	Україна	ЄС
За всією товарною номенклатурою	4,95	7,6	2,24	0,5	0,32	0,05
За групами HS 01-24 (сільгосппродукція)	9,24	9,8	6,77	0,6	1,38	0,24
За промисловими товарами (HS 25-27)	3,67	3,9	1,12	0,5	0,00	0,00

Відповідно до вимог Угоди про асоціацію сторони скасовують більшість видів ввізного мита за час дії перехідного періоду (для ЄС – до 2016 року, для України – до 2026 року) [6]. Пропоновані напрямки перегляду ставок вивізного та ввізного мита наведено в табл. 3.2 [55].

Таблиця 3.2

Головні положення щодо перегляду митних тарифів у міжнародній торгівлі товарами в Україні [55]

Нинішня ситуація	Пропозиції на майбутнє
Напрями перегляду умов членства України у СОТ	
Скорочення й ліквідація експортного мита на сировинні товари (відповідно до вимог ЄС, а також рекомендацій СОТ, МВФ і Всесвітнього банку)	Збереження експортного мита на окремі сировинні товари (лом чорних металів, насіння соняшнику тощо), що використовуються у виробництві українськими товаровиробниками
Мінімізація імпортного мита з одночасним розширенням бази обкладання ПДВ (відповідно до рекомендацій МВФ і Всесвітнього банку)	Мінімізація імпортного мита з одночасним розширенням бази обкладання ПДВ за галузевим принципом (залежно від стану галузі)

Сьогодні у Євросоюзі налічується 28 учасників, для яких діють єдині митні правила. Стосовно вдосконалення спільної системи ПДВ Комісією ЄС в 2019 році було запроваджено певні кроки щодо уніфікації системи для країн-учасниць (рис. 3.1).

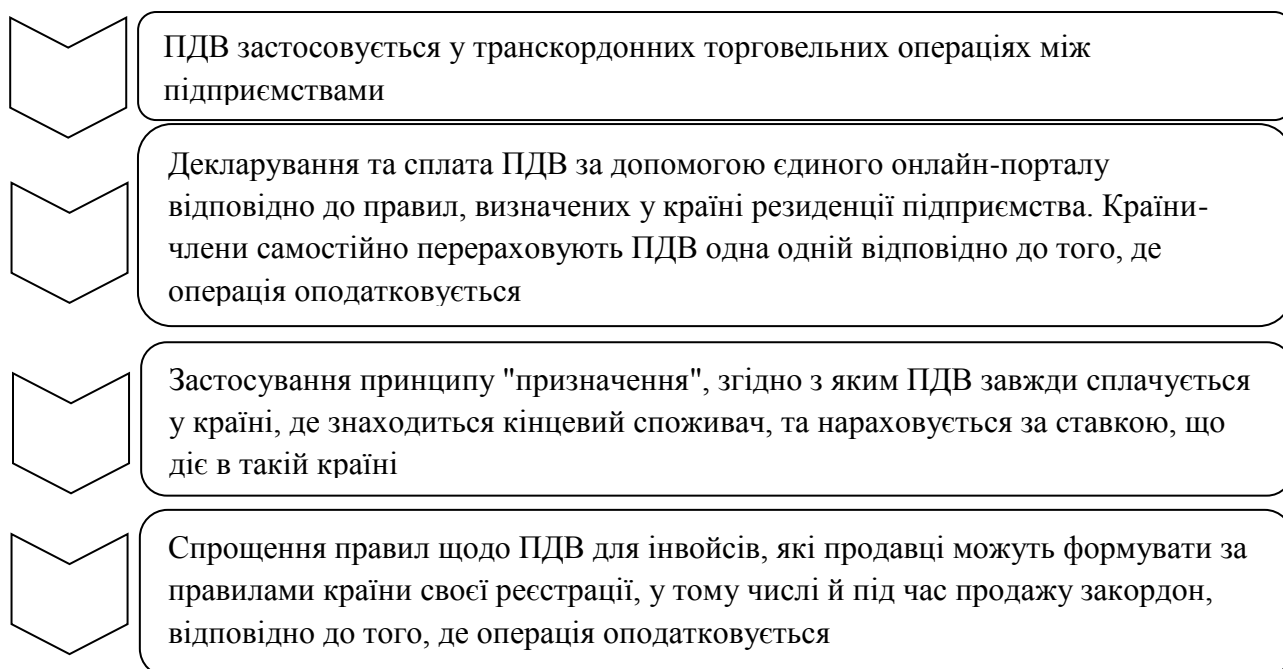

Рис. 3.1. Кроки вдосконалення спільної системи ПДВ Комісії ЄС для країн-учасниць [17]

Європейський досвід свідчить на користь застосування диференційованих ставок ПДВ для деяких видів товарів. Механізм упровадження даних ставок забезпечує ефективну реалізацію регуляторного потенціалу ПДВ, що є важливим для України.

За останні роки України змогла досягти нового рівня співробітництва із закордонними партнерами. Така взаємодія була, перш за все, спрямована, на вдосконалення умов зовнішньої торгівлі та покращення бізнес-клімату всередині країни. Державна митна служба України як суб'єкт митно-тарифного регулювання переймає кращий світовий досвід в питаннях податкового та митного адміністрування, прозорості стягнення митних надходжень до державного бюджету та якості митного сервісу. У рамках двосторонньої співпраці було розширено коло іноземних податкових органів, з якими ведеться співпраця на постійній основі (серед нових партнерів – Польща, Великобританія, ФРН, Угорщина). Було посилено співпрацю Міністерства з такими міжнародними організаціями, як Всесвітня митна організація (ВМО), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Внутрішньо-європейська організація податкових адміністрацій (ІОТА), Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ).

За останні роки активізувалася співпраця з країнами Європейського Союзу. Зокрема, українська сторона взяла участь в засіданнях Підкомітету №5 «Митне та транскордонне співробітництво» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС, Робочої групи з питань реалізації Рамкової стратегії митного співробітництва між Україною та ЄС. Позитивним фактом стало досягнення домовленості про створення Робочої групи між Україною та ЄС з ефективного податкового управління. У 2013 р. Україна стала членом Глобального форуму з прозорості та обміну інформацією для податкових цілей Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Підписано Домовленість про співробітництво між Державною фіскальною службою України та Європейським офісом по боротьбі з шахрайством (ОЛАФ) про співробітництво у протидії незаконному переміщенню тютюнової продукції [55].

На міжвідомчому рівні підписано Меморандум про взаєморозуміння щодо технічного співробітництва у 2013 – 2019 роках між Державною фіскальною службою України та Податковою і митною адміністрацією Міністерства фінансів Нідерландів.

Уряд України і Державна митна служба України доклали багато зусиль для виконання необхідних внутрішньодержавних процедур з метою набрання чинності Угодою між Кабінетом Міністрів України і Урядом Румунії про відкриття пунктів пропуску для міжнародного сполучення та підписання Протоколу між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про внесення змін та доповнень до Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про взаємну допомогу в сфері митно-тарифного регулювання ЗЕД.

Для обговорення поточних питань двостороннього співробітництва, впродовж останніх років проводилися зустрічі на найвищому рівні між Україною та урядами Молдови, Литовської Республіки, Грузії, Республіки Білорусь, Туреччини, Королівства Бельгія, Швейцарської Конфедерації, Китайської Народної Республіки тощо. Також відбулися візити керівництва Міндоходів до Європейського Союзу (Королівство Бельгія), Великої Британії, МВФ (США), Китайської Народної Республіки, Білорусі, Республіки Польща, Нідерландів.

Було обговорено питання подальшого розвитку двосторонньої договірно-правової бази співробітництва у митних справах з митними адміністраціями

іноземних держав: Албанією, Боснією і Герцеговиною, Вірменією, Грузією, Єгиптом, Канадою, Нідерландами, Росією, Іраком, Індією, Іспанією, Тунісом та США тощо.

Отже, дослідивши зарубіжний досвід митного-тарифного регулювання, можна зробити висновок, що для України, як країни з менш розвинутою ринковою економікою, ще є значні перешкоди для реалізації переваг вільної торгівлі, що насамперед визначається її інституціональною недорозвиненістю, відсутністю належного фінансового забезпечення, обмежувальною діловою практикою транснаціональних компаній.

Зберігається значна асиметрія в реальних (а не формально задекларованих) можливостях доступу на зарубіжні ринки, товарів і послуг. Ця асиметрія має тенденцію до збільшення в умовах зменшення ролі відносно простих (тарифних) форм протекціонізму і відносного збільшення значення більш складних і часто прихованих форм нетарифного протекціонізму. Тому сьогодні на порядок денний винесено проблему проведення нового раунду багатосторонніх торговельних переговорів, де головні акценти мають бути перенесені на питання більш ліберального доступу до ринків розвинених країн, встановленні справедливих правил конкуренції на міжнародних ринках і при збереженні за менш розвиненими країнами можливостей проводити більш гнучку торговельну політику. Це передбачає можливості створення конкурентоспроможних галузей в Україні як за рахунок підтримки експортоорієнтованих виробництв, так і через зменшення імпортоємності економічного росту

3.2. Проблеми та перспективи розвитку митно-тарифного регулювання в Україні

На сьогодні, існуючі суперечності між необхідністю формування доходів держави і потребами економічного розвитку є наслідком того, що в Україні, поки що, не розроблена наукова концепція захисту національного товаровиробника в напрямку обґрунтованості визначення величини ставок мита та рівня їх диференціації, а також системності застосування митних платежів загалом.

Як уже зазначалося, у сучасних умовах Митний тариф України виконує

роль суто фіскального інструменту. Інші його завдання, такі як прискорення розвитку зовнішньої торгівлі, підвищення ефективності функціонування митно-тарифного механізму регулювання ЗЕД, застосування митних тарифів як захисних засобів від недобросовісної іноземної конкуренції не є першочерговими.

Для того, щоб змінити ситуацію і орієнтувати митний тариф на виконання регулюючої та захисної функцій, необхідна зміна стратегічних орієнтирів щодо розробки митно-тарифної системи, яка б враховувала розумне співвідношення між фіскальною, регулюючою та захисною функціями в митній політиці.

На сьогодні залишається ряд суттєвих проблем, які впливають на стан митно-тарифного регулювання. Вони продемонстровані на рис. 3.2.

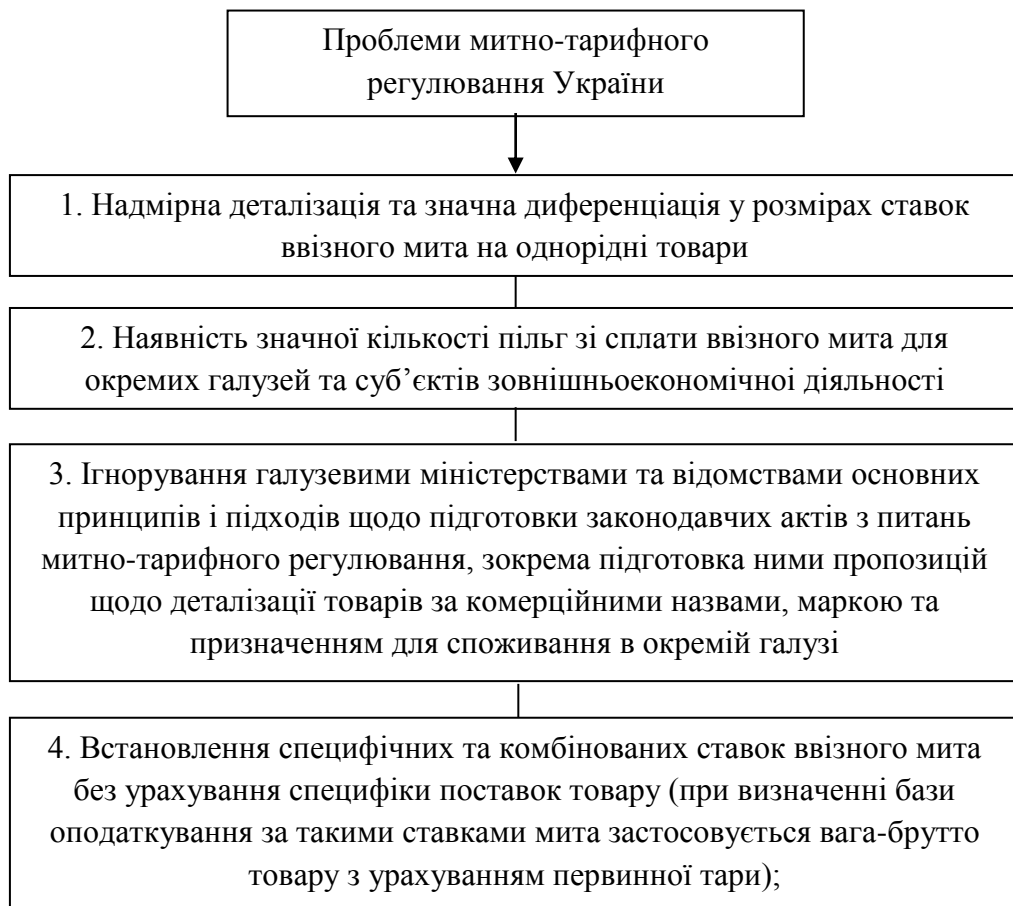

Рис. 3.2. Проблеми митно-тарифного регулювання України [43, с.141]

З метою вирішення існуючих проблем, перш за все, вважаємо за доцільне надання права Кабінету Міністрів України встановлювати та змінювати ставки ввізного й вивізного мита. Запровадження такого порядку ґрунтується на необхідності оперативного реагування на зміни кон'юнктури як на

внутрішньому, так і на зовнішніх ринках, забезпечення захисту внутрішнього ринку та виконання міжнародних зобов'язань України [43, с.142].

Крім того, це дасть змогу своєчасно реагувати на запити іноземних держав щодо тарифних поступок під час проведення дво- та багатосторонніх переговорів і сприятиме інтеграції України до ЄС.

Ще одним аргументом на запровадження такого порядку встановлення та внесення змін до ставок мита може служити те, що у більшості країн СНД, Західної та Східної Європи встановлення та зміни ставок мита належить виключно до компетенції виконавчої влади. Таким є приклад більшості країн СНД, зокрема, Російської Федерації, Республіки Казахстан, Туркменістану, Республіки Білорусь. У країнах Східної та Західної Європи: Литовській Республіці, Республіках Румунія, Болгарія, Угорщина – право встановлювати та вносити зміни до ставок імпортного мита надано урядовим структурам. У країнах Європейського Союзу затвердження нових ставок мита здійснює Рада Міністрів ЄС [47, с. 20].

Запропоновані зміни в механізмі внесення змін до митного тарифу дадуть змогу уникнути необхідності прийняття тактичних рішень вищим законодавчим органом країни, що тягне за собою також і численні тіньові схеми прийняття подібних рішень шляхом лобювання інтересів владних кіл та значно покращать швидкість адаптації митно-тарифної політики до мінливого зовнішнього та внутрішнього середовища.

Щодо значної диференціації в розмірах ставок ввізного мита на однорідні товари, то варто зазначити, що значна диференціація у ставках ввізного мита спостерігається на готову побутову, аудіо-, відео-, комп'ютерну техніку та комплектуючі до них, яка різниться у десятки разів, призводить до масового ввезення товарів частинами з подальшим тіньовим складанням цих товарів та ухиленням від сплати податків. У цьому напрямі необхідно продовжити роботу щодо оптимізації ставок ввізного мита, поступового їх зниження з метою перетворення з фіскального елемента в елемент регулювання зовнішньоекономічної діяльності та захисту економічних інтересів вітчизняних виробників.

Загалом уніфікація ставок мита є одним з найбільш ефективних способів боротьби з недостовірним декларуванням імпорту, оскільки застосування лише адміністративних заходів регулювання може сприяти поширенню корупційних

схем, а повна уніфікація ставок мита є саме тим засобом, що ліквідує стимули до некоректного декларування. На жаль, повна уніфікація ставок імпорного мита є досить складною у сучасних умовах, оскільки потребує досягнення консенсусу між представниками влади та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності з приводу митно-тарифної політики. Тому найбільш доцільною видається часткова уніфікація ставок мита, що має на меті балансування інтересів держави, споживачів, внутрішніх виробників та імпортерів. [2].

Іншим аспектом регулювання зовнішньої торгівлі, що впливає на регуляторні та фіскальні функції митно-тарифного регулювання, є значний обсяг пільг, передбачених чинним законодавством для окремих територій та галузей промисловості.

На сьогодні діє велика кількість законів України, якими надані пільги підприємствам територій пріоритетного розвитку, технопаркам та підприємствам за галузевими ознаками (суднобудівна, автомобілебудівна, літакобудівна, космічна, поліграфічна).

Особливе занепокоєння викликає ситуація з товарами, що без обкладення податками ввозяться в рамках інвестиційних проектів технопарками. Переліки цих товарів не затверджує Кабінет Міністрів України та в більшості випадків вони не узгоджуються з профільними міністерствами.

Зазначене призвело до того, що в Україну почали під виглядом реалізації інвестиційних та інноваційних проектів масово завозити товари, які в достатній кількості виробляються в Україні і на які встановлені високі ставки ввізного мита з метою захисту вітчизняного виробника (сільськогосподарська та харчова продукція, хімічна продукція, транспортні засоби тощо). Тому порядок надання митних та інших пільг інноваційно-активним підприємствам потребує подальшого вдосконалення як на державному (шляхом внесення змін до законодавчої бази та створення більш жорстких вимог до інноваційних проектів), так і на місцевому рівнях.

Удосконалення митно-тарифного захисту має полягати, з одного боку, в оптимізації ставок митного тарифу, а з іншого — в розширенні використання інших елементів митного тарифу (тарифна номенклатура товарів, надання пільг та преференцій за ознакою походження товару) з захисною метою. Конкретні заходи удосконалення митно-тарифного регулювання у цьому напрямку зображені на рис. 3.3.

Рис. 3.3. Шляхи удосконалення митно-тарифного регулювання України

Зазначене вище слугуватиме загальною передумовою надання митному тарифу України спрямованості на посилення позитивного регулюючого впливу на зовнішню торгівлю та на створення умов для підвищення захисту внутрішнього ринку та економічних інтересів вітчизняних підприємств.

Окрім вищеописаних проблем, ще існують такі проблеми як обіг товарів в загальному обсязі, які переміщуються шляхом контрабанди; велика кількість випадків правопорушень у сфері інтелектуальної власності; невідповідність чинної системи митного контролю сучасним стандартам пропускнув спроможності; наявність шахрайських і корупційних схем у політиці митного регулювання; значний обсяг тінізації зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств тощо [25].

Для підвищення ефективності митного регулювання необхідно, в першу чергу: стабілізувати ситуацію в країні; сформувавши пріоритетні напрямки підтримки розвитку галузей народного господарства, які саме забезпечують державу високоякісними конкурентоспроможними товарами; ввести обмеження на продукцію, імпорт якої може зашкодити національному товаровиробнику; забезпечити підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції; сприяти залученню іноземних інвестицій та інтеграції вітчизняної економіки у світову [25].

Також, сьогодні варто звернути увагу, що прийняття восени 2019 року Закону України «Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи» (набрав чинності на весні 2020 року) має сприяти оптимізації митних процедур та забезпечити їх прозорість у відповідності до європейської практики. Підключення України до системи New Computerised Transit System надасть можливість нашій державі налагодити обмін митною інформацією в режимі реального часу з 35 країнами Євросоюзу. Якраз ця подія має стати точкою відліку для нового (наступного) сьомого етапу розвитку митного регулювання в Україні .

Сплата податків (мита, податку на додану вартість, акцизного податку) є складовою частиною митного оформлення товарів під час імпорту. Легкість адміністрування податків під час митного оформлення товарів прискорює надходження коштів до Державного бюджету, оптимізує часові та адміністративні витрати бізнесу, а відтак поліпшує інвестиційну привабливість країни у цілому.

Водночас, більшість компаній, які займаються імпортом товарів, вказали на два пріоритетних напрямки, які потребують удосконалення у першу чергу:

1. Відволікання обігових коштів компаній, які здійснюють митне оформлення товарів одночасно у деяких митницях (оскільки кожна митниця має окремий рахунок для внесення коштів передоплати та перерахування податків). Ця проблема повинна вирішитись у зв'язку з нещодавнім запровадженням єдиного казначейського рахунку

2. Загальний фіскальний підхід митних органів під час адміністрування митних платежів (у тому числі труднощі з поверненням надмірно сплачених податків під час відновлення режиму вільної торгівлі, після скасування рішень про коригування митної вартості товарів тощо).

Основні заходи, які б спростили адміністрування податків у процесі митного оформлення:

1. Розширення функціоналу єдиного казначейського рахунку для взаємодії бізнесу з ДМС в цілому (включаючи як митні платежі, так і інші податки), а в перспективі, відмова від авансових платежів та списання коштів з поточного рахунку на підставі оформленої митної декларації;

2. Введення можливості митного оформлення товарів за місцем розташування компанії (незалежно від того, де фактично перебувають товари);

3. Удосконалення процедури повернення надміру сплачених митних платежів з метою запобігання необґрунтованому затягуванню чи відмові у поверненні податків [25].

З прийняттям Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму «єдиного вікна» та оптимізації проведення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України» в 2018 році з'явилась можливість реалізації принципу «Єдиного вікна» у процесі здійснення державного контролю – подача документів представниками бізнесу один раз і в одному місці для отримання всіх необхідних дозволів від різних державних органів. Хоча застосування «Єдиного вікна» є загальновизнаною практикою спрощення міжнародної торгівлі, в Україні перші елементи «Єдиного вікна» почали працювати у вересні 2016 року (розроблена ДМС та Мінфіном електронна система обміну інформацією між декларантами, митницями, та державними органами, які здійснюють санітарний, ветеринарний,

фітосанітарний, екологічний та радіологічний контроль переміщуваних через кордон товарів).

Практичне застосування «Єдиного вікна» спричиняє ряд проблем, які не дозволяють повною мірою реалізувати його потенціал для прискорення міжнародної торгівлі. В табл. 3.3 подані існуючі проблеми функціонування «Єдиного вікна» та шляхи їх вирішення.

Таблиця 3.3

Удосконалення роботи «Єдиного вікна» митниці

Проблеми, через які робота «Єдиного вікна» стає неефективною, здебільшого стосуються не митниці, а суміжних служб
<ol style="list-style-type: none"> 1. Вимоги суміжних служб щодо обов'язкового проставлення штампів на паперових копіях документів; 2. Складність з оплатою за проходження відповідних видів контролю; 3. Затягування з проставлянням дозвільних відміток у «Єдиному вікні» з боку суміжних служб
Готовність до сплати сервісного збору за використання «Єдиного вікна», за умови що:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Інші види оплати за проходження видів державного контролю будуть скасовані; 2. Механізм фінансування «Єдиного вікна» буде прозорим; 3. Метою сервісного збору стане саме розвиток державної інфраструктури, оновлення IT-інфраструктури, покращення сервісної складової у діяльності державних органів.
Щоб «Єдине вікно» запрацювало ефективніше, необхідно втілити наступні запропоновані заходи
<ol style="list-style-type: none"> 1. Реформування механізму нетарифного регулювання, звуження обсягу підконтрольних товарів та переліку необхідних документів; 2. Внесення змін до галузевого законодавства з метою забезпечення функціонування «Єдиного вікна»; 3. Перегляд бізнес-процесів надання дозвільних документів шляхом прискорення застосування інформаційних технологій та автоматизації процесів; 4. Запровадження вибіркового контролю товарів всіма суміжними службами за принципом аналізу ризиків

*складено автором на основі джерела [25, с. 22]

На рис. 3.4 приведено схему покращення функціонування Державної митниці, що була запропонована Американською торговою палатою в Україні. Вона демонструє, як поєднати нові компоненти митного регулювання, щоб модернізована митна служба могла виконувати два основоположних завдання: захист держави та стимулювання міжнародної торгівлі.

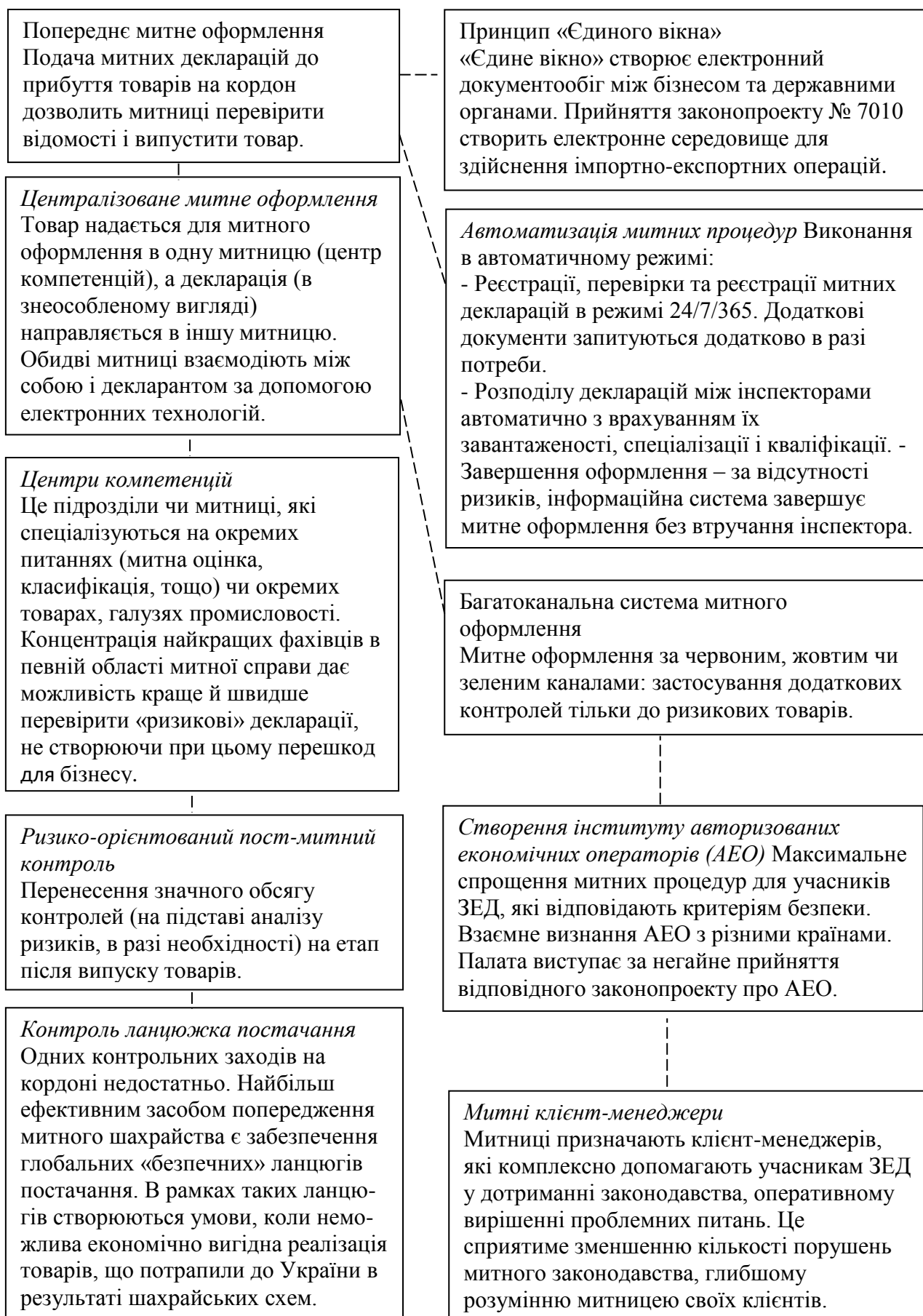

Рис. 3.4. Схема покращення функціонування Державної митниці [25, с.36]

Водночас, при визначенні обсягів вжитих державою заходів щодо регулювання слід враховувати: по-перше, ступінь підтримки вітчизняних виробників за рахунок обмеження ввезення продукції і стимулювання випуску її на українських підприємствах, по-друге, обсяги потреби в даному товарі, досліджуючи регіональні тенденції зміни обсягу платоспроможного попиту з точки зору зростання реальних доходів населення, по-третє, взяті Україною зобов'язання при вступі до СОТ. Таким чином, обґрунтування регуляторних заходів вимагає врахування багатьох факторів, а застосування квот як методу регулювання зовнішньоторговельних потоків і внутрішніх ринків має рухатися в руслі виробленої політики пріоритетів розвитку окремих галузей і регіонів.

Удосконалення митно-тарифного регулювання імпорту товарів має здійснюватися в тісному взаємозв'язку зі структурними змінами в економіці країни, особливо в умовах все більш зростаючої інтеграції в світову економіку, коли сировинні коливання на зарубіжних ринках створюють резонанс на відповідних внутрішніх. Тому зовнішньоторговельне регулювання має бути орієнтоване на вирішення наступних завдань:

- використання механізмів гнучких імпорتنних тарифів;
- вдосконалення системи митного контролю;
- активне протистояння демпінгу на внутрішньому ринку і субсидованому експорту;
- переорієнтація торгових представництв за кордоном з діяльності по залученню імпорту продукції на діяльність по залученню технологій і пошуку ринків збуту української продукції;
- співпраця з СОТ, активне використання його механізмів для участі в міжнародній торгівлі і захисту внутрішніх ринків від недобросовісних імпортерів.

Продумана митно-тарифна політика у сфері зовнішньої торгівлі здатна змінити структуру імпорту на користь якісних і високотехнологічних товарів, сприяти зниженню цін як на імпорту, так і на вітчизняну продукцію, а отже, забезпечити захист економічних інтересів національного виробника і споживача.

Митно-тарифні заходи регулювання зовнішньої торгівлі є одним із основних державних заходів забезпечення не тільки безпеки, але й економічних інтересів України. Економічні інтереси України являють собою створення

конкурентоспроможної, соціально спрямованої економіки і умов для прискореного розвитку стратегічно важливих галузей, збільшення національного багатства, здобуття рівня життя і рівня соціально-політичної стабільності цивілізованої європейської держави, затвердження еквівалентності і прибутковості в зовнішньоекономічній діяльності, набуття Україною певного статусу і свого місця в світовому розподілі праці, торгівлі та фінансової діяльності.

Таким чином, можна зробити висновок, що у зв'язку з інтенсивним розвитком міжнародних господарських зв'язків митно-тарифне регулювання ЗЕД в Україні потребує нових підходів і інструментів для прийняття ефективних управлінських рішень в сфері регулювання зовнішньоекономічними зв'язками як на світовому, так і на національному рівні. Вказані вище заходи мають сприяти виконанню основного завдання держави, яке полягає в тому, щоб забезпечити умови для стабільного розвитку економіки.

3.3. Основні шляхи удосконалення механізму митно-тарифного регулювання при імпорті товарів в Україну відповідно до вимог ЄС

Основним завданням Європейського Союзу є створення спільного ринку і поступове зближення економічної політики країн-членів. Для вирішення цього завдання в ст. 3 Римського договору викладені принципи відносин між державами-членами: скасування між державами-членами митних зборів і кількісних обмежень на імпорт та експорт товарів, а також усіх інших рівнозначних за своїми наслідками заходів; створення загального митного тарифу і загальної торгової політики по відношенню до третіх держав.

Створення спільного ринку передбачає вільний рух товарів з однієї держави-члена ЄС до іншої держави-члена ЄС [50, с. 88]. Україна, прагнучи вступу до ЄС 27 червня 2014 року підписала Угоду про Асоціацію між Україною та ЄС, яка 16 вересня 2014 року була ратифікована Верховною Радою України [53]. На виконання Угоди про асоціацію КабМін України схвалив рекомендації Ради асоціації між Україною та ЄС про імплементацію Порядку денного асоціації між Україною та ЄС [56]. Зазначений Порядок денний асоціації між Україною та ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди

про асоціацію є документом, який визначає основні вимоги ЄС щодо політичної асоціації та економічної інтеграції України.

Основними вимогами ЄС у сфері митно-тарифного регулювання, визначеними Порядком денним асоціації між Україною та ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію, є спрощення митних процедур та сприяння торгівлі, основні напрямки яких зображені на рис. 3.4.

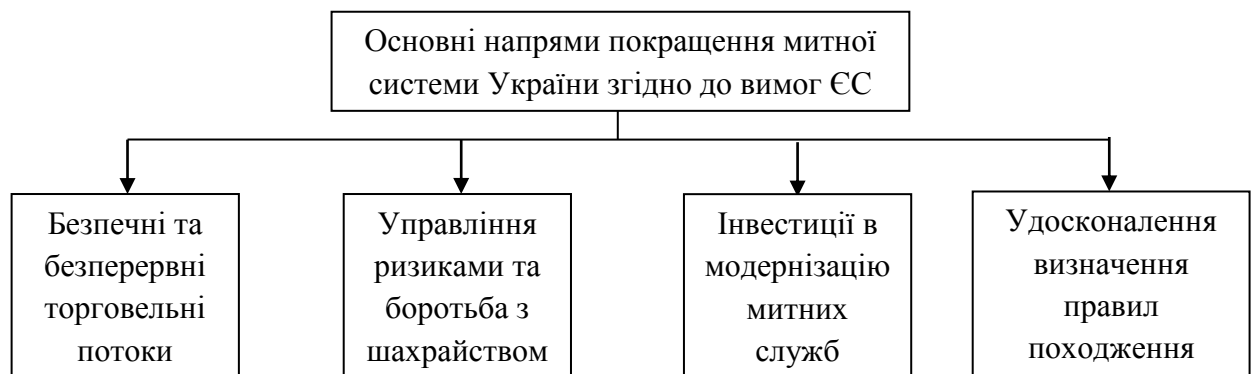

Рис. 3.4. Основні напрями покращення митно-тарифного регулювання України згідно до вимог ЄС

До них віднесено:

1) Безпечні та безперервні торговельні потоки:

розвиток взаємного прозорого торговельного середовища; забезпечення того, що відповідне законодавство та процедури, а також адміністративна й виконавча спроможності митної адміністрації відповідатимуть цілям ефективного контролю та підтримці сприяння законної торгівлі і загалом, гарантуючи при цьому безпеку та запобігання шахрайству;

2) Управління ризиками та боротьба з шахрайством:

співробітництво щодо впровадження сучасних технологій митного контролю, які базуються, зокрема, на вибірковому, заснованому на ризикові, контролі та спрощених процедурах відпуску товарів та контролю після розмитнення;

3) Інвестиції в модернізацію митних служб:

розроблення та впровадження всеосяного стратегічного плану (за підтримки ЄС за запитом України) для митної адміністрації, включаючи структури, процедури, ресурси, ІТ-підтримку та план впровадження. Модернізовані митні взірці ЄС можуть слугувати критерієм для оцінки;

подальший розвиток українського митного законодавства та його

імплементацийних положень відповідно до міжнародних інструментів та стандартів, що застосовуються у митній сфері та торгівлі, у тому числі розроблених ЄС, Всесвітньою Митною Організацією, СОТ, ООН; співпраця щодо впровадження сучасної Гармонізованої системи з метою використання Комбінованої номенклатури та забезпечення чіткої й послідовної класифікації товарів;

забезпечення найвищих стандартів професійної етики у митній адміністрації і, зокрема, на кордоні, шляхом вжиття заходів, що відображають принципи Аруської декларації Всесвітньої Митної Організації;

співробітництво щодо подальшого розвитку процедур митної оцінки та практики з метою забезпечення їх більшої прозорості й ефективності, включаючи обмін передовим досвідом стосовно імплементации стандартів СОТ;

здійснення усіх необхідних заходів у межах повноважень Сторін для сприяння майбутньої участі України в Робочих групах EU – EFTA та EC /EFTA і ECG (Electronic Customs Group) – NCTS;

розроблення (за підтримки ЄС за запитом України) та впровадження всеохопного стратегічного плану для митної адміністрації з метою наближення транзитного законодавства України, операційних процедур, систем інформаційних технологій до конвенцій EC/EFTA стосовно спільних транзитних процедур та спрощення формальностей у торгівлі товарами з метою забезпечення майбутнього приєднання України до зазначених конвенцій та участі в спільній транзитній системі;

надання відповідної допомоги або проекту Твіннінг українській митній адміністрації з метою застосування спільної транзитної та NCTS системи (за ініціативою української сторони);

забезпечення ad hoc участі, беручи до уваги фінансові обмеження, які існують в українському законодавстві, українських митних експертів у Програмі ЄС «Митниця 2020» (Регламент 1294/2013), яка вимагає як наступного кроку – змін у національному законодавстві, укладення двосторонньої угоди щодо постійної участі у Програмі як тільки Україна досягне достатнього рівня наближення відповідного законодавства та адміністративних методів до методів та законодавства ЄС.

4) Правила походження:

приєднання до Конвенції про правила походження Пан-Євро-Мед, яка,

розширюючи область кумуляції, створить нові переваги для українських економічних операторів;

передачі відповідальності за видачу сертифікатів EUR 1 до українських митних органів;

обміну передовим досвідом між митними органами в частині надання статусу уповноваженого (схваленого) експортера [49, с. 28].

Якщо виходити з основного принципу функціонування Світової організації торгівлі – лібералізації міжнародної торгівлі і шляхом запровадження уніфікованих граничних митних та нетарифних обмежень, то законодавство України потребує суттєвих змін. Нині для подальшого розвитку і вдосконалення інституту митно-тарифного регулювання потрібна нова структурно-функціональна концепія, нові підходи щодо правових основ застосування державно-дискримінаційних заходів.

Враховуючи актуальність та проблемність процесу комплексної підготовки України до вступу у ЄС, невизначеність на законодавчому рівні співвідношення між правовими категоріями «митно-тарифне регулювання» і «нетарифне регулювання», можна говорити про необхідність особливої пильності органів виконавчої влади, що реалізують митну політику, при застосуванні ними Митного кодексу України, а також новітніх законів, пов'язаних зі вступом України в дану міжнародну організацію.

Необхідно відзначити, що регулювання зовнішньоекономічною діяльністю на рівні держави може здійснюватись не тільки встановленням адміністративних та економічних обмежень, а й визначенням обсягу процедур, які необхідно виконувати підприємствам при переміщенні товарів через митний кордон, перебуванні товарів під митним контролем та їх митному оформленні.

Говорячи про основні шляхи удосконалення митно-тарифного регулювання в Україні, зазначимо, що вони відтворюються, насамперед, у законодавчому регулюванні, організаційному та процесуальному (процедурному) забезпеченні.

Переорієнтація органів виконавчої влади, що реалізують митну політику, з фіскальної та контролюючої функцій на сервісну та правозахисну говорить про необхідність зміни моделі системи органів влади, що здійснюють адміністративно-правове регулювання в галузі митної справи.

Нова модель має на меті розмежування функцій реалізації податкової та

митної політики, визначення державних органів, які формують митну політику та які митну політику реалізують, встановлення чіткої ієрархії державних органів управління в галузі митної справи.

На сучасному етапі розвитку митних правовідносин контрабанда та шахрайство в митній сфері є злочинами, які завдають відчутних збитків національній безпеці держави.

Значна частина злочинів та порушень митного законодавства лежить у площині зовнішньоекономічної діяльності підприємств та являє собою дії представників суб'єктів господарювання, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю. Злочинні наміри осіб спрямовані на ухилення від оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон, отримання надприбутків від реалізації незаконно імпортованих товарів на внутрішньому ринку, незаконне відшкодування податку на додану вартість після проведення «псевдоекспортних» операцій тощо.

Злочинні дії в сфері зовнішньоекономічної діяльності гальмують економічний розвиток України, призводять до недобросовісної конкуренції, значних втрат державного бюджету та перешкоджають розвитку національного товаровиробника.

Приховування від митного контролю охоплює не тільки незаконне фактичне переміщення товарів через митний кордон, а й дії представників підприємств, що виражаються у наданні митниці як підстави для переміщення предметів контрабанди підроблених документів, документів, отриманих незаконним шляхом, документів, що містять неправдиві дані.

При цьому найбільш складними для виявлення порушеннями митного законодавства є інтелектуальна підробка – надання органам виконавчої влади, що реалізують митну політику, комерційних документів (інвойсів, рахунків-фактур тощо), що є справжніми за формою, але містять недостовірні відомості. Як правило, це заниження фактурної вартості товарів під час імпорту або завищення фактурної вартості під час проведення експортних операцій.

Основна частка ставок ввізного мита є адвалорною, ставка податку на додану вартість також встановлена у відсотках до митної вартості, тому стягнення податків при імпорті прямо залежить від декларування рівня митної вартості товарів.

Відповідно до статті 255 Митного кодексу України, митне оформлення завершується протягом чотирьох робочих годин з моменту пред'явлення комерційних транспортних засобів та всіх необхідних документів і відомостей митному органу [2].

Зрозуміло, що в умовах обмеження часу на проведення митних процедур перевірку на автентичність комерційних документів, що містять неправдиві відомості, під час митного оформлення здійснити практично неможливо. Це пов'язано з необхідністю направлення запиту до митних адміністрацій інших країн, часу на проведення такої перевірки та отримання відповіді. Тому питанню вдосконалення організації митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні необхідно приділяти значну увагу. Оперативний обмін інформацією про митну вартість товарів, заявлену у країні експорту, позбавляє митну адміністрацію країни імпорту проводити додаткові перевірки та здійснювати зайві митні формальності. Тому нині є актуальним створення автоматизованої системи обміну інформацією про проведені зовнішньоекономічні операції між митними адміністраціями ЄС та ДМС України з використанням сучасних електронних засобів зв'язку.

Таким чином, одним із шляхів в боротьбі з шахрайством у сфері митної справи, що відповідає вимогам ЄС, є вдосконалення взаємодії та прискорення обміну інформацією між митними адміністраціями різних країн в режимі онлайн.

Питання ухилення від сплати податків при ввезенні товарів на митну територію України лежить у площині вдосконалення митно-тарифного регулювання. На нашу думку, питання сплати ввізного мита у повному обсязі можна вирішити шляхом встановлення комбінованих ставок мита на високоліквідні товари. Зазначений захід дозволить здійснювати митне оформлення однієї категорії товарів у різних митницях ДМС за однаковими вартісними показниками.

Ще одним напрямом удосконалення митно-тарифного регулювання є посилення взаємодії органів виконавчої влади, що реалізують митну політику, із правоохоронними в частині оперативного обміну інформацією про ймовірні факти контрабанди та порушень законодавства України, а між митницями ДМС та іншими компетентними державними органами – у частині оперативного отримання інформації про видані суб'єктам підприємництва

дозволи на проведення зовнішньоекономічних операцій.

З метою виконання вимоги ЄС по впровадженню митного контролю, заснованого на аналізі ризиків, та визначенню необхідного організаційного забезпечення на сучасному етапі необхідно зменшити несанкціоноване втручання в процедуру митного оформлення посадових осіб, які за своєю компетенцією не мають право проводити митне оформлення товарів. Для цього доцільно закріпити на законодавчому рівні обов'язок посадових осіб ДМС, які не залучені до митного оформлення та інших державних, у тому числі правоохоронних, органів встановлювати додаткові форми контролю та припиняти митне оформлення виключно після внесення відмітки про таке рішення та його обґрунтування до АСАУР.

Таким чином, ще одним шляхом вдосконалення митно-правового регулювання, що відповідає вимогам ЄС, є застосування системи аналізу та управління ризиками при проведенні зовнішньоекономічних операцій, активне наповнення автоматизованої системи митного оформлення електронними копіями дозвільних документів з боку компетентних державних органів та орієнтуваннями щодо можливих порушень митного законодавства з боку правоохоронних органів.

Іншим актуальним напрямом щодо запобігання й припинення митних правопорушень є проведення органами виконавчої влади, що реалізують митну політику, контролю на підставі методів аудиту.

До основних чинників, що призводять до поширення контрабанди та шахрайства в сфері митного регулювання, можна віднести недосконалість нормативно-правового регулювання імпорту товарів та відсутність дієвого контролю за реалізацією імпортованих товарів на внутрішньому ринку.

На сучасному етапі пропонується створити багатоступеневу систему контролю за рухом імпортованих товарів з моменту їх ввезення на митну територію України до моменту реалізації споживачу. Зазначена система покликана забезпечити, по-перше, виявлення товарів, що надійшли в Україну контрабандним шляхом, по-друге, сплату суб'єктами господарювання всіх належних податків в у повному обсязі, по-третє, виявлення фактів фальсифікації продукції. Зазначене завдання може бути вирішене в межах митного контролю на підставі методів аудиту та потребує об'єднання зусиль органів ДМС та правоохоронних органів. А обладнання всіх без винятку торговельних точок

касовими апаратами є нині актуальним завданням.

За результатами перевірок фінансово-господарської діяльності підприємств після ввезення товарів на митну територію України органами ДМС встановлені непоодинокі факти порушень законодавства України, а саме: заниження митної вартості товарів, нецільове використання товарів, незаконне отримання пільг тощо. Органами виконавчої влади, що реалізують митну політику, вживаються заходи по стягненню недоборів митних платежів, порушники притягуються до адміністративної відповідальності. Але наявні факти виявлення ознак злочинів, розслідування яких входять до компетенції органів податкової поліції, зокрема, ст. 212, 222 Кримінального кодексу. Тому реформування податкової поліції має перспективи щодо комплексного підходу під час розслідувань злочинів економічного характеру, пов'язаних із контрабандою та шахрайством у митній сфері.

Перевірка митної вартості товарів, визначення країни походження товару, перевірка тарифної класифікації, правильності нарахування митних платежів, ідентифікація ризикових контрагентів та перевірка інших документів і відомостей відбувається безпосередньо при митному оформленні товарів й транспортних засобів, що технічно ускладнює митне оформлення, створює часові незручності при транспортуванні товарів, суттєво знижує фізичну пропускну спроможність митних постів та, відповідно, негативно впливає на обсяги експортно-імпортних операцій [31, с. 124]. Тому використання методів митного пост-аудиту прискорить процедуру митного оформлення та забезпечить підвищення ефективності контролю за проведенням зовнішньоекономічних операцій у частині сплати податків у повному обсязі.

Таким чином, ще одним шляхом удосконалення митно-тарифного регулювання, що відповідає вимогам ЄС, є вдосконалення та подальше глибоке впровадження контролю на підставі методів митного пост-аудиту, зміщення акцентів та перерозподіл ресурсів в ДМС з процедури митного оформлення на процедуру перевірки системи звітності та обліку товарів і транспортних засобів після завершення митного оформлення.

Таким чином, удосконалення системи митно-тарифного регулювання має передбачати імплементацію українського законодавства у законодавство ЄС та використання сучасного досвіду Всесвітньої Митної Організації щодо спрощення та гармонізації митних процедур.

Висновки до розділу 3

Європейський вибір України передбачає можливість вивчення досвіду різних країн світу для ефективного впровадження вимог СОТ щодо загальної лібералізації торговельних стосунків та використання митно-тарифного регулювання ЗЕД.

Митно-тарифне регулювання експортно-імпортних операцій розвинутих країн світу в основному відповідає рекомендаціям міжнародних організацій та Генеральної угоди з тарифів і торгівлі. Більшість високорозвинених країн та країн з перехідною економікою застосовували на різних етапах свого розвитку схожу зовнішньоекономічну політику, що полягала у стимулюванні експорту готової продукції, обмеженні вивозу сировини та заохоченні імпорту комплектуючих, матеріалів для розвитку власної промисловості. Крім того деякі країни світу поряд зі стимулювання експорту та сприянням розвитку вітчизняного виробництва не створюють перешкод і для імпортних товарів.

Удосконалення митно-тарифного захисту має полягати, з одного боку, в оптимізації ставок митного тарифу, а з іншого — в розширенні використання інших елементів митного тарифу (тарифна номенклатура товарів, надання пільг та преференцій за ознакою походження товару тощо) для захисту національних економічних інтересів держави.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі Україна прагне зайняти своє місце у міжнародному поділі праці й багато уваги приділяє державному регулюванню зовнішньої торгівлі. Вона широко використовує економічні механізми та інструменти державного регулювання зовнішньої торгівлі, серед яких найбільш важливим є митно-тарифне регулювання. У роботі здійснено теоретико-організаційне узагальнення та проведено аналіз митно-тарифного регулювання України в контексті його впливу на формування доходів бюджету, що дало змогу сформулювати низку висновків теоретичного та практичного характеру, які забезпечили досягнення поставленої мети.

1. Державне регулювання зовнішньої торгівлі здійснюється з використання таких економічних важелів як тарифне та нетарифне регулювання чи точніше оптимальне їх поєднання з врахування вимог національного законодавства та міжнародних стандартів. Співіснування тарифних та нетарифних методів пов'язане насамперед з їх тісною взаємодією та взаємопроникненням для досягнення спільних цілей регулювання зовнішньої торгівлі.

Митно-тарифне регулювання зовнішньої торгівлі є класичним економічним методом регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), який застосовується в Україні з використанням таких інструментів як митний тариф, класифікації товарів відповідно до товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності, визначення країни походження та митної вартості товару, а також застосування системи митних пільг та преференцій.

Митно-тарифне регулювання - це комплекс заходів щодо встановлення і застосування ставок мита, обкладення митом в межах окремих преференційних режимів, контролю за митною вартістю товарів, класифікацією товарів в цілях повноти стягнення мита.

2. Розвиток митно-тарифної політики України з моменту становлення незалежної України науковці розбивають на кілька етапів від фіскально-протекціоністського до помірно лібералізаційного, який зумовлений вступом України у СОТ. На сьогоднішній день митно-тарифна політика відповідає вимогам СОТ і спрямована як на лібералізацію зовнішньої торгівлі, так і на

захист національного товаровиробника, а також на легалізацію торгівлі та збільшення надходжень до Державного бюджету.

3. Однією з важливих умов успішної й ефективної зовнішньоекономічної діяльності України та її регулювання є створення відповідної правової бази. На сьогодні правові норми, які регулюють зовнішньоекономічну діяльність, утворюють певний комплекс, який включає як міжнародно-правові, так і національно-правові норми.

Правове регулювання митно-тарифних відносин створює правове поле, що дозволяє або, навпаки, перешкоджає реалізації економічних інтересів суб'єктів господарювання у сфері міжнародних економічних відносин.

Функціонування дієвого та ефективного механізму митно-тарифного регулювання неможливе без удосконалення необхідної законодавчої бази його забезпечення.

Ринкові перетворення, вибір європейського шляху розвитку зумовили реформування всіх інститутів митного права з метою приведення митно-правової вітчизняної системи у відповідність до міжнародних норм і стандартів та максимального наближення їх положень до реалій митного простору сьогодення.

4. Одним з найбільш поширених та класичних інструментів митно-тарифного регулювання, який охоплює всю номенклатуру товарів є митний тариф як систематизований перелік ставок мита. Сучасний митний тариф є складним торговельно-економічним інструментом регулювання зовнішньої торгівлі, включаючи кілька обов'язкових елементів, від яких залежить ефективність і дієвість тарифу в цілому. До цих елементів належать: система товарної класифікації тарифу; структура тарифу; ставки мита; метод визначення країни походження товару.

Митний тариф як важливий інструмент зовнішньоекономічної політики держави виконує ряд функцій в економіці, а саме: фіскальну, захисну, контрольну, регуляторну та стимуляційну. Механізм дії захисної функції полягає у подорожчанні імпортного товару, який обкладається митом, порівняно з вітчизняними товарами і забезпеченні таким способом вигіднішого становища на ринку національних товаровиробників.

Контрольна функція спрямована на контроль за правильністю нарахування митних платежів, захист споживачів від недоброякісних імпортних

товарів та на зниження загального рівня корумпованості в цілому. Регуляторна роль митного тарифу виконується за рахунок диференціації його ставок залежно від чутливості різних товарних груп до імпорту.

5. Фіскальна функція виявляється через надходження коштів від сплати мита до бюджету, при чому роль мита у наповненні державного бюджету тим більша, чим менш розвинута економіка. В Україні переважає фіскальна спрямованість митного тарифу та й митного оподаткування загалом, оскільки надходження від митних платежів складають значну частку у доходах Державного бюджету України.

Для України надзвичайно актуальним є розвиток системи митного оподаткування, яка б передбачала наявність розгалуженої системи митних платежів. Аналіз митних платежів, що справляються вітчизняними митними органами, дозволив виявити найбільш фіскально ефективні податки та збори серед митних платежів, а саме найбільше надходжень до бюджету митні органи мобілізують через справляння ПДВ. Щодо оподаткуванням акцизним податком, то починаючи з 2017 року спостерігається значне зростання надходжень до бюджету від акцизів. Таке зростання надходжень акцизного податку є результатом змін в митному законодавстві, зокрема, в питаннях розширення бази оподаткування та збільшення ставок податку.

Виконання митними органами планових показників наповнення державного бюджету залежить, у тому числі, від правильності визначення декларантом митної вартості товарів та можливості митних органів здійснювати контроль правильності визначення декларантом митної вартості товарів, визначення країни походження та правильності визначення коду товарів згідно з УКТ ЗЕД.

6. Митно-тарифне регулювання експортно-імпортних операцій розвинутих країн світу в основному відповідає рекомендаціям міжнародних організацій та Генеральної угоди з тарифів і торгівлі. Більшість високорозвинених країн та країн з перехідною економікою застосовували на різних етапах свого розвитку схожу зовнішньоекономічну політику, що полягала у стимулюванні експорту готової продукції, обмеженні вивозу сировини та заохочення імпорту комплектуючих, матеріалів для розвитку власної промисловості.

7. Удосконалення механізму митно-тарифного регулювання полягає, з

одного боку, в оптимізації ставок митного тарифу, а з іншого – в розширенні використання інших елементів митного тарифу (тарифна номенклатура товарів, надання пільг та преференцій за ознакою походження товару тощо) з метою захисту економічних інтересів України. Конкретні заходи у цьому напрямку повинні включати:

упровадження селективно-уніфікованого підходу до встановлення ставок митного тарифу, згідно з яким захисна функція покладається на ставки мита на імпортовану продукцію, аналоги якої виробляють конкурентоспроможні та перспективні галузі національної економіки;

продовження роботи щодо оптимізації ставок ввізного мита, поступового їх зниження з метою перетворення з фіскального елемента в елемент регулювання зовнішньоекономічної діяльності та захисту економічних інтересів вітчизняних виробників;

розширення використання принципу тарифної ескалації шляхом зниження ставок мита на сировинні товари, комплектуючі деталі, котрі не виробляються в Україні, на особливо важливі для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників види технологічного обладнання;

підвищення гнучкості та адресності митного тарифу шляхом використання національної компоненти товарної номенклатури на рівні дев'ятого та десятого знаків УКТ ЗЕД для відокремлення нових товарних підкатегорій для ідентифікації найчутливіших до імпорту товарів;

активне використання сезонних та тимчасових ставок мита з метою врегулювання тимчасових змін у рівні насиченості внутрішнього ринку сезонними товарами та оптимізації завантаження вітчизняних підприємств (особливо це стосується підприємств, котрі переробляють сільськогосподарську продукцію);

упорядкування діючої системи тарифних преференцій та пільг для підвищення ефективності регулюючої функції митного тарифу з урахуванням рівня розвитку країни (чи групи країн), котра користується преференціями, критичності імпорту основних товарів з даної країни для вітчизняної економіки, характеру двосторонніх економічних та політичних зв'язків тощо;

удосконалення та уніфікація процедур справляння митних платежів до Державного бюджету України, насамперед, шляхом посилення митного

контролю за правильністю декларування митної вартості товарів, визначення коду товарів та країн їх походження;

створення чіткої системи моніторингу всіх видів розрахунків по митних платежах та руху цих коштів;

здійснення постійного аналізу факторів, які впливають на стан надходження митних платежів до Державного бюджету України, у тому числі аналізувати вплив змін чинного законодавства на даний показник;

проводити організаційну роботу з посилення контролю за податковими пільгами, вексельними формами розрахунку, правильністю визначення митного режиму, митним оформленням за нульовими ставками мита;

активізації переговорного процесу з СОТ щодо тарифних поступок для України;

прискорення обміну інформацією між митними адміністраціями різних країн;

оперативний обмін інформацією про ймовірні факти контрабанди та порушень законодавства України між митницями та правоохоронними органами України;

оперативне надання митницям інформації іншими компетентними державними органами про дозволи на проведення зовнішньоекономічних операцій, що видані суб'єктам господарювання;

застосування системи аналізу та управління ризиками при проведенні зовнішньоекономічних операцій;

подальше глибоке впровадження контролю на підставі методів митного пост-аудиту.

Реалізація цих пріоритетів вимагатиме здійснення у найближчій перспективі низки заходів пов'язаних з удосконаленням митно-тарифного регулювання України, оскільки продумана та науково-обґрунтована митно-тарифна політика у сфері зовнішньої торгівлі здатна змінити структуру імпорту на користь якісних і високотехнологічних товарів, сприяти зниженню цін як на імпорту, так і на вітчизняну продукцію, а отже, забезпечити захист економічних інтересів національного виробника і споживача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрійчук В. Г. Трансформація митного тарифу України у контексті членства в СОТ та спричинені нею зрушення у вітчизняній зовнішньоекономічній політиці за умов глобальних кризово-реcesійних явищ / В. Г. Андрійчук, Є. В. Хрупов // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2011. - №2. – С. 12-21.
2. Афонцев С. Унификация импортных пошлин: российская перспектива /С. Афонцев // Focus on Policy Program. – 2004. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.eerc.ru>.
3. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти / І. Г. Бережнюк.– Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. – 543 с.
4. Білецький А. Фіскальна ефективність митної політики: ретроспективний аналіз і тенденції в період адаптації України до СОТ / А. Білецький // Вісник АМСУ. – 2008. - №4. – С. 109-118.
5. Бойко В.М. Митне право України : навч. посіб. Т. 1. / В.М. Бойко. – К., 2015. – 528 с.
6. Величко К.Ю., Носач Л.Л., Печенка О.І. Особливості митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах євроінтеграційного спрямування // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2019. – Вип. 1. – С. 109-122. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2019_1_12.
7. Войтов С.Г. Структурна детермінація митно-тарифного регулювання / С.Г. Войтов // Економічний часопис – XXI. – 2012. – №9-10. – С. 21-24.
8. Генеральна угода з тарифів і торгівлі від 15.04.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_003.
9. Гончарук Т.С. Адміністративне право України. Загальна та особлива частина: навч. посібник / С.Т. Гончарук. – К.: НАВС, 2000. – 240 с.
10. Гребельник О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: підручник / О. П. Гребельник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 696 с.
11. Годяк А. І. Митне право України: навч. посібн. / А. І. Годяк, О. М. Ілюшик, Я. П. Павлович-Сенета. – Львів: СПОЛОМ, 2017. – 308 с.

12. Державна митна служба України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bi.customs.gov.ua/uk/trade/>.

13. Державна служба статистики України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

14. Доротич С. І. Механізми вдосконалення митного законодавства України в контексті інтеграції в європейський та міжнародний простір / С. І. Доротич // Фінансовий механізм державного управління економікою України: Зб. наук. праць / ДонДУУ. – Донецьк: ДонДУУ, 2009. – Т. X. – 288 с. (серія «Державне управління»; вип. 128). – С. 182–190.

15. Дубик В.Я. Дослідження ефективності виконання бюджетних завдань митними інституціями В. Я. Дубик, С. А. Грицак // Молодий вчений. – 2019. – № 11. – С. 486-490.

16. Дьомін Ю.М. Правові засади організації та здійснення митного контролю в Україні: теоретичні та практичні проблем и дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07 / Ю. М. Дьомін. – К., 2006. – 435 с.

17. Дяченко Т. О. Особливості митно-тарифного регулювання України // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 125 (частина I). – 2015. – С.129-137.

18. Єгоров О. Б. Митна економіка (Україна – СОТ – ЄС): посібн. / О. Б. Єгоров. – Одеса: Плаксе зат, 2005. – 226 с.

19. Закон України “Про Єдиний митний тариф” від 05.02.1992 № 2097-ХІІ (втратив чинність) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2097-12>.

20. «Про Митний тариф України» Закон України від 05.04.2001 № 2371-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2371-14>.

21. «Про Митний тариф України» Закон України від 19.09.2013 р., №584XVIII (ред. від 10.11.2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/58418>.

22. Запорожець О. Система адміністрування митних платежів в Україні / О. Запорожець // Вісник КНТЕУ. - 2012.- № 2. – С. 104-111.

23. Зовнішньоторговельний обіг продукції АПК/ [І. М. Демчак, О. О. Митченко, Г. В. Трофімова та ін.]. – К.: НДІ «Укראгропромпродуктивність», 2019. – 50 с.

24. Касперович Ю.В. Фіскальна безпека держави в умовах гібридної війни: аналітична доповідь / Ю.В. Касперович. – Київ: Фенікс, 2019. – 128 с.

25. Керівні принципи для митної справи в Україні. – К.: Бізнес центр «Горизонт Парк». – 2020. – 37 с.

26. Коваль Н.О. Підстави та порядок переміщення гуманітарної допомоги через митний кордон України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Н. О. Коваль. – Одеса, 2014. – 19 с.

27. Козырин А.Н. Правовое регулирование таможенно-тарифного механизма (сравнительно-правовое исследование): дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.02. «конституционное право; муниципальное право» / Александр Николаевич Козырин. – М., 1994. – 404 с.

28. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>.

29. Костяна О. В. Проблеми ефективності адміністрування митних платежів в Україні / О. В. Костяна // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2019. – № 10. – С. 213-219.

30. Крущук О.С. Правове регулювання переміщення продуктів харчування через митний кордон України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.С. Крущук. – Одеса, 2012. – 18 с.

31. Медвідь Ю. О. Впровадження досвіду країн ЄС та СНД у сфері митного пост-аудиту в Україні в контексті спрощення митних процедур / Ю. О. Медвідь // Митна безпека. – 2012. – № 1. – С. 121–130.

32. Мельник Т. Тарифне регулювання у контексті членства України в СОТ / Т. Мельник // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2009. – №2. – С. 5–11.

33. Митна енциклопедія: у двох томах. Т. 2 / Редкол.: ... І.Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. – Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2013. – 536 с.

34. Митне право. [Текст]: конспект лекцій для студентів спеціальності 081 – «Право» денної форми навчання / уклад. Н.Ю. Щербюк. – Луцьк: Луцький НТУ, 2017. – 311 с.

35. Митне право України: навч. посіб. [Дьомін Ю. М., Дьоміна С. Ю., Железняк Н. М. та ін.]; під ред. О. Х. Юлдашева – К.: Центр учбової літератури,

2009. – 232 с.

36. Митний кодекс України від 11.07.2002 р. № 92-IV (втратив чинність) // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2002. – № 38. – С. 288.

37. Митний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. 2012. - № 44-45, № 46-47, № 48.

38. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495–VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 32. – Ст. 1175.

39. Митний режим імпорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://business-garant.com.ua/uk/import.html>.

40. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні / Науменко В.П. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://readbookz.com/pbooks/book15/ua/chapter888/>.

41. Мороз С.В. Роль та проблеми імпорту в економіці України // Вісник Хмельницького національного університету. – 2017. – №2. – Том 1. – С.48-52.

42. Новікова К. І. Розвиток інструментарію митно-тарифного регулювання в конкурентному середовищі / К. І. Новікова // Збірник наукових праць [“Культура народів Причорномор’я”]. – 2009. – № 171. – С. 148–152. (0,44 д.а.).

43. Новікова К. І. Перспективні напрямки розвитку митно-тарифного регулювання в Україні / К. І. Новікова // Держава і регіони. – Запоріжжя, 2010. – № 1. – С. 141–145.

44. Оніщик Ю.В. Актуальні питання структури митних правовідносин / Ю.В. Оніщик // Право та управління. – 2012. – № 1. – С. 350–358 // Електронне фахове видання. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/prtur/2012_1/onichik.pdf.

45. Пашко П. В. Митна політика та митна безпека України / П. В. Пашко, П. Я. Пісной // Фінанси України. – 2006. – № 1. – С. 74–86.

46. Пиголкин А.С., Дмитриева Ю.А. Теория государства и права: учебник для бакалавров / А.С. Пиголкин и др.; под ред. А.С. Пиголкина, Ю.А. Дмитриева. – М.: Изд. Юрайт, 2013. – 761 с.

47. Пісьмаченко Л. М. Державне управління зовнішньоекономічною діяльністю в умовах інтеграції України у світовий економічний простір: механізми регулювання та контролю: автореф. дис. ... докт. наук з держ. управління: 25.00.02 / Л. М. Пісьмаченко. – К., 2008. – 30 с.

48. Показники виконання Державного бюджету України за 2017-2020 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

49. Порядок денний асоціації між Україною та ЄС [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/document/248046005/st06978%20UA_15-1%20final.pdf.

50. Право Европейского Союза: правовое регулирование торгового оборота: учебное пособие. / Под ред. проф. В.В. Безбаха, доц. А.Я. Капустина, проф. В.К. Пучинского. – М.: Издательство ЗЕРЦАЛО, 2000. – 400 с.

51. Прокопенко В.В. О применении комбинированной ставки ввозной таможенной пошлины / В.В. Прокопенко // Митна справа. – 2013. – № 3. – С. 36-40.

52. Про державний бюджет України на 2020 рік. [Електронний ресурс]: Закон України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text>.

53. Про Єдиний митний тариф [Електронний ресурс]: Закон України від 5.04.2001 р. № 2371-III зі змінами і доповненням, в редакції Закону України № 584 – VII від 19.09.2013 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2097-12>.

54. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 № 1678–VII // Офіційний вісник України. – 2014. – № 75. – Ст. 2125.

55. Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи. Закон України від 12.09.2019 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2019. – № 41. – Ст.232.

56. Про схвалення рекомендації Ради асоціації між Україною та ЄС про імплементацію Порядку денного асоціації між Україною та ЄС: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.03.2015 № 207-р // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 50.

57. Соколовська О. В. Удосконалення митно-тарифної політики України як напрям підвищення економічної безпеки держави / О. В. Соколовська [Електронний ресурс] // Національна тристороння соціально-економічна рада. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1364>.

58. Тимошенко И.В. Таможенное право России: серия «Учебники,

учебные пособия». – Ростов н/Д : Феникс, 2001. – 512 с.

59. Чудновець І.В. Митно-тарифне регулювання імпорту м'яса в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «економіка та управління національним господарством» / І.В. Чудновець.. – К., 2010. – 20 с.

60. Шталь Т. В. Митні платежі України та вплив на них членства в світовій організації торгівлі / Шталь Т. В., Вівденко М. А., Кравченко К. Є. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/5575/%D0%A1.%20192.pdf>.

61. Sachs J. Economic Reform and the Process of Global Integration / J. Sachs, A. Warner // *Broking Papers on Economic Activity*. – 1995. – № 1. – 25th Anniversary Issue. – P. 1–118.

62. Estimating Trade Restrictiveness Indices / [H.L. Kee, A. Nicita, M. Olerreaga] // *The Economic Journal*. – 2009. – № 119. – P. 172–199.

63. Overall Trade Restrictiveness Indices and Import Demand Elasticities / The World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://go.worldbank.org/FG1KHXSP30>.

64. Key Statistics and Trends in Trade Policy 2016 / The OECD [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ditctab2016d2_en.pdf.

65. Services Trade Restrictiveness Index / The OECD [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/tad/services-trade/services-trade-restrictiveness-index.htm>.

66. World Trade Indicators 2009/10. Country Comparison / The World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://info.worldbank.org/etools/wti/3a.asp>.

67. The Global Enabling Trade Report 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GETR_2016_report.pdf.

Додатки

Публікації за темою дипломного дослідження

Тези опубліковані на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Економіка сьогодення: планування, управління та аналіз», яка відбулася у місті Львові 27 листопада 2021 року

Стрельцова Анна Володимирівна

студентка 2го курсу магістратури кафедри митної справи

Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

м. Харків, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИ ІМПОРТІ ТОВАРІВ

Збільшення потоку товарів, що переміщуються через національні кордони, вимагає постійного контролю з боку держави для забезпечення ефективного економічного розвитку, а також безпеки громадян і державних інтересів. При цьому основною формою втручання держави в зовнішню торгівлю є державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), яке забезпечується застосуванням комплексу методів. Найбільш ефективним методом управління ЗЕД є митно-тарифне регулювання, яке з одного боку виступає як інструмент, що забезпечує відкритість ринку, і служить для полегшення доступу іноземних товарів на внутрішній ринок, з іншого боку включає в себе функцію протекціонізму та захисту вітчизняного ринку від небажаного імпорту, що виникає при розширенні міжнародної торгівлі та веде до дисбалансу між показниками імпорту та експорту.

Активно використовуване всіма країнами і охоплююче переважну частину зовнішньоторговельного обороту митно-тарифне регулювання є найпоширенішим інструментом впливу на експортно-імпортні потоки. Даний напрямок зовнішньоторговельної політики визначає порядок і методологію митного оподаткування товарів, види митних тарифів і мит, режими надання митних пільг і преференцій [1].

Суттєвий внесок у теорію та практику застосування методів тарифного регулювання ЗЕД митницями України зробили такі вчені та фахівці митної справи: І. Г. Бережнюк, В. Я. Дубик, Т. О. Дяченко, І. Г., С. В. Мороз та ін.

Митно-тарифне регулювання зовнішньої торгівлі є класичним економічним методом регулювання зовнішньоекономічної діяльності, який застосовується в Україні з використанням таких інструментів: митний тариф, класифікація товарів відповідно до товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності, визначення країни походження товару, його митної вартості, а також застосування системи митних пільг та преференцій. Митний тариф як важливий інструмент зовнішньоекономічної політики держави виконує низку функцій. Серед них важливе значення в економіці України має саме фіскальна функція, яка проявляється через надходження від сплати мита, при чому роль мита у надходженні до Держбюджету тим більша, чим менш розвинута економіка.

Таким чином, за умов транзитивної економіки зовнішні джерела надходжень до бюджету країни перспективніші, ніж внутрішні. За такої ситуації роль митниці як фіскального органу посилюється, тобто домінуючою функцією стає не регулятивна, а податкова, що потребує оцінки показників функціонування системи митно-тарифного регулювання та їх впливу на подальший розвиток зовнішньоекономічних відносин. Вагомим показником є митні надходження, економічні прогнози щодо яких відіграватимуть значну роль в удосконаленні митно-тарифної системи загалом [2, с. 149].

Сьогодні значна частина національної економіки працює, ухиляючись від сплати податків, тобто утворює тіньовий сектор. Державна митна служба України докладает багато зусиль для боротьби з правопорушниками на митному кордоні держави. В результаті проведення заходів, направлених на виявлення та припинення фактів контрабанди, впродовж 2018 року за ініціативи митних органів України було порушено 184 кримінальні справи на суму 357,4 млн. грн.

За 2019 рік митницею було порушено 168 кримінальних справ, загальна вартість предметів контрабанди яких становила 78,8 млн. грн. Зазначені суми були перераховані до державного бюджету. Однак сума від сплати митних платежів могла б бути значно більшою.

У зв'язку із зменшенням надходжень до Державного бюджету митних зборів протягом 2017-2020 років на перший план організації службово-оперативної діяльності митних органів України виходять питання вдосконалення митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України.

На сьогодні, існуючі суперечності між необхідністю формування доходів держави і потребами економічного розвитку є наслідком того, що в Україні, поки що, не розроблена наукова концепція захисту національного товаровиробника в напрямку обґрунтованості визначення величини ставок мита та рівня їх диференціації, а також системності застосування митних платежів загалом.

Для того, щоб змінити ситуацію і орієнтувати митний тариф на виконання регулюючої та захисної функцій, необхідна зміна стратегічних орієнтирів щодо розробки митно-тарифної системи, яка б враховувала розумне співвідношення між фіскальною, регулюючою та захисною функціями в митній політиці.

На сьогодні залишається ряд суттєвих проблем, які впливають на стан митно-тарифного регулювання, зокрема:

надмірна деталізація та значна диференціація у розмірах ставок ввізного мита на однорідні товари;

наявність значної кількості пільг зі сплати ввізного мита для окремих галузей та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;

ігнорування галузевими міністерствами основних принципів і підходів щодо підготовки законодавчих актів з питань митно-тарифного регулювання, зокрема підготовка ними пропозицій щодо деталізації товарів за комерційними

назвами, маркою та призначенням для споживання в окремій галузі [3, с.141].

З метою вирішення існуючих проблем, удосконалення митно-тарифного захисту має полягати, з одного боку, в оптимізації ставок митного тарифу, а з іншого — в розширенні використання інших елементів митного тарифу (тарифна номенклатура товарів, надання пільг та преференцій за ознакою походження товару тощо) з захисною метою. Конкретні заходи у цьому напрямку повинні включати:

розширення використання принципу тарифної ескалації шляхом зниження ставок мита на сировинні товари, комплектуючі деталі, котрі не виробляються в Україні, на особливо важливі для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників види технологічного обладнання. При цьому мають бути підвищені в межах зв'язаного рівня ставки імпортного мита на готові вироби з урахуванням можливостей заміщення імпорту та з метою оптимального завантаження вітчизняних виробничих потужностей [4];

удосконалення в напрямку підвищення гнучкості та адресності митного тарифу шляхом використання національної компоненти товарної номенклатури на рівні дев'ятого та десятого знаків УКТ ЗЕД для відокремлення нових товарних підкатегорій для ідентифікації найчутливіших до імпорту товарів;

активне використання сезонних та тимчасових ставок мита з метою врегулювання тимчасових змін у рівні насиченості внутрішнього ринку сезонними товарами та оптимізації завантаження вітчизняних підприємств (особливо це стосується підприємств, котрі переробляють сільськогосподарську продукцію);

впорядкування діючої системи тарифних преференцій та пільг для підвищення ефективності регулюючої функції митного тарифу з урахуванням рівня розвитку країни (чи групи країн), яка користується преференціями, критичності імпорту основних товарів з даної країни для вітчизняної економіки, характеру двосторонніх економічних та політичних зв'язків [5];

удосконалення та уніфікація процедур справляння митних платежів до Державного бюджету України, насамперед, шляхом посилення митного контролю за правильністю декларування митної вартості товарів, визначення коду товарів та країн їх походження;

створення чіткої системи моніторингу всіх видів розрахунків по митних платежах та руху цих коштів;

проведення організаційної роботи з посилення контролю за податковими пільгами, вексельними формами розрахунку, правильністю визначення митного режиму, митним оформленням за нульовим ставками мита.

Зазначене вище слугуватиме загальною передумовою надання митному тарифу України спрямованості на посилення позитивного регулюючого впливу на зовнішню торгівлю та на створення умов для підвищення захисту внутрішнього ринку та економічних інтересів вітчизняних підприємств.

Продумана митно-тарифна політика у сфері зовнішньої торгівлі здатна змінити структуру імпорту на користь якісних і високотехнологічних товарів, сприяти зниженню цін як на імпорту, так і на вітчизняну продукцію, а отже, забезпечити захист економічних інтересів національного виробника і споживача.

Митно-тарифні заходи регулювання зовнішньої торгівлі є одним із основних державних заходів забезпечення не тільки безпеки, але й економічних інтересів України. Економічні інтереси України являють собою створення конкурентоспроможної, соціально спрямованої економіки і умов для прискореного розвитку стратегічно важливих галузей, збільшення національного багатства, затвердження еквівалентності і прибутковості в зовнішньоекономічній діяльності, набуття Україною певного статусу і свого місця в світовому розподілі праці, торгівлі та фінансової діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти [Текст]: монографія / І. Г. Бережнюк. – Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2009. – 543 с.
2. Дубик В.Я. Дослідження ефективності виконання бюджетних завдань митними інституціями В. Я. Дубик, С. А. Грицак // Молодий вчений. – 2019. – № 11. – С. 486-490.
3. Новікова К. І. Розвиток інструментарію митно-тарифного регулювання в конкурентному середовищі / К. І. Новікова // Збірник наукових праць [“Культура народів Причорномор’я”]. – 2009. – № 171. – С. 148–152. (0,44 д.а.)
4. Новікова К. І. Перспективні напрямки розвитку митно-тарифного регулювання в Україні / К. І. Новікова // Держава і регіони. – Запоріжжя, 2010. – № 1. – С. 141–145.
5. Пісьмаченко Л. М. Державне управління зовнішньоторговельною діяльністю в умовах інтеграції України у світовий економічний простір: механізми регулювання та контролю : автореф. дис. доктора наук з держ. управл.: 25.00.02 / Л. М. Пісьмаченко. – К., 2008. – 35 с.

Тези опубліковані на Міжнародній науково-практичній конференції для студентів, аспірантів та молодих учених «Стабілізація фінансово-економічної системи країни: зовнішні та внутрішні фактори», яка відбулася у місті Київ 26 грудня 2020 року

Стрельцова А. В.

*студентка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
фінансового факультету*

*Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
м. Харків, Україна*

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИ ІМПОРТІ ТОВАРІВ

Збільшення потоку товарів, що переміщуються через національні кордони, вимагає постійного контролю з боку держави для забезпечення ефективного економічного розвитку, а також безпеки громадян і державних інтересів. При цьому основною формою втручання держави в зовнішню торгівлю є державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), яке забезпечується застосуванням комплексу методів. Найбільш ефективним методом управління ЗЕД є митно-тарифне регулювання, яке з одного боку виступає як інструмент, що забезпечує відкритість ринку, і служить для полегшення доступу іноземних товарів на внутрішній ринок, з іншого боку включає в себе функцію протекціонізму та захисту вітчизняного ринку від небажаного імпорту, що виникає при розширенні міжнародної торгівлі та веде до дисбалансу між показниками імпорту та експорту.

Активно використовуване всіма країнами і охоплююче переважну частину зовнішньоторговельного обороту митно-тарифне регулювання є найпоширенішим інструментом впливу на експортно-імпортні потоки. Даний

напрямок зовнішньоторговельної політики визначає порядок і методологію митного оподаткування товарів, види митних тарифів і мит, режими надання митних пільг і преференцій.

Перегляд наукових праць українських та зарубіжних науковців у області регулювання ЗЕД підтверджують потребу удосконалення митно-тарифного регулювання. Проблеми митно-тарифної політики України розглядали Т. О. Дяченко [2], І. Г. Бережнюк [1], С. В. Мороз [4], О. В. Соколовська [5] та інші науковці.

На жаль, на сьогоднішній день митно-тарифну політику української держави можна охарактеризувати як недосконалу, що спричинено таким явищем як обіг товарів в загальному обсязі, які переміщуються шляхом контрабанди; великою кількістю випадків правопорушень у сфері інтелектуальної власності; невідповідністю чинної системи митного контролю сучасним стандартам пропускної спроможності; наявністю шахрайських і корупційних схем у політиці митного регулювання; значним обсягом тінізації зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств тощо.

Для підвищення ефективності митного регулювання необхідно, в першу чергу: стабілізувати ситуацію в країні; сформувати пріоритетні напрямки підтримки розвитку галузей народного господарства, які саме забезпечують державу високоякісними конкурентоспроможними товарами; ввести обмеження на продукцію, імпорт якої може зашкодити національному товаровиробнику; забезпечити підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції; сприяти залученню іноземних інвестицій та інтеграції вітчизняної економіки у світову [3, с. 12].

З прийняттям Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму «єдиного вікна» та оптимізації проведення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України» в 2018 році з'явилась

можливість реалізації принципу «Єдиного вікна» у процесі здійснення державного контролю – подача документів представниками бізнесу один раз і в одному місці для отримання всіх необхідних дозволів від різних державних органів. Хоча застосування «Єдиного вікна» є загально визнаною практикою спрощення міжнародної торгівлі, в Україні перші елементи «Єдиного вікна» почали працювати у вересні 2016 [3, с. 22].

Практичне застосування «Єдиного вікна» спричиняє ряд проблем, які не дозволяють повною мірою реалізувати його потенціал для прискорення міжнародної торгівлі. В табл. 1.1 подані існуючі проблеми функціонування «Єдиного вікна» та шляхи їх вирішення.

Таблиця 1.1

Удосконалення роботи «Єдиного вікна» митниці

Проблеми, через які робота «Єдиного вікна» стає неефективною, здебільшого стосуються не митниці, а суміжних служб
<ol style="list-style-type: none"> 1. Вимоги суміжних служб щодо обов'язкового проставлення штампів на паперових копіях документів; 2. Складність з оплатою за проходження відповідних видів контролю; 3. Затягування з проставленням дозвільних відміток у «Єдиному вікні» з боку суміжних служб
Готовність до сплати сервісного збору за використання «Єдиного вікна», за умови що:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Інші види оплати за проходження видів державного контролю будуть скасовані; 2. Механізм фінансування «Єдиного вікна» буде прозорим; 3. Метою сервісного збору стане саме розвиток державної інфраструктури, оновлення ІТ-інфраструктури, покращення сервісної складової у діяльності державних органів.
Щоб «Єдине вікно» запрацювало ефективніше, необхідно втілити наступні запропоновані заходи:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Реформування механізму нетарифного регулювання, звуження обсягу підконтрольних товарів та переліку необхідних документів; 2. Перегляд бізнес-процесів надання дозвільних документів шляхом прискорення застосування інформаційних технологій та автоматизації процесів; 3. Запровадження вибіркового контролю товарів всіма суміжними службами за принципом аналізу ризиків

*складено автором на основі джерела [3, с.22]

Окрім вдосконалення «Єдиного вікна», також потрібно звернути увагу на процес сплати податків. Сплата податків (мита, податку на додану вартість, акцизного податку) є складовою частиною митного оформлення товарів під час імпорту. Легкість адміністрування податків під час митного оформлення товарів прискорює надходження коштів до Державного бюджету, оптимізує часові та адміністративні витрати бізнесу, а відтак поліпшує інвестиційну привабливість країни у цілому.

Більшість компаній, які займаються імпортом товарів, вказали на два пріоритетних напрямки, які потребують удосконалення у першу чергу:

1. Відволікання обігових коштів компаній, які здійснюють митне оформлення товарів одночасно у деяких митницях (оскільки кожна митниця має окремий рахунок для внесення коштів передоплати та перерахування податків). Ця проблема вже вирішилась у зв'язку з нещодавнім запровадженням єдиного казначейського рахунку

2. Загальний фіскальний підхід митних органів під час адміністрування митних платежів (у тому числі труднощі з поверненням надмірно сплачених податків під час відновлення режиму вільної торгівлі, після скасування рішень про коригування митної вартості товарів тощо).

Основні запровадити заходи, які б спростили адміністрування податків у процесі митного оформлення:

1. Розширення функціоналу єдиного казначейського рахунку для взаємодії бізнесу з ДМС в цілому (включаючи як митні платежі, так і інші податки), а в перспективі, відмова від авансових платежів та списання коштів з поточного рахунку на підставі оформленої митної декларації;

2. Введення можливості митного оформлення товарів за місцем розташування компанії (незалежно від того, де фактично перебувають товари);

3. Удосконалення процедури повернення надміру сплачених митних платежів з метою запобігання необґрунтованому затягуванню чи відмові у поверненні податків [3, с. 24].

Отже, удосконалення митно-тарифного регулювання імпорту товарів має здійснюватися в тісному взаємозв'язку зі структурними змінами в економіці країни, особливо в умовах все більш зростаючої інтеграції в світову економіку, коли сировинні коливання на зарубіжних ринках створюють резонанс на відповідних внутрішніх.

У зв'язку з цим митно-тарифне регулювання в рамках зовнішньоторговельної політики має виявлятися не тільки в забезпеченні захисту вітчизняного виробництва і стимулюванні його розвитку, але і в раціоналізації товарної структури імпорту.

Література:

1. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти / І. Г. Бережнюк.– Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. – 543 с.
2. Дяченко Т. О. Особливості митно-тарифного регулювання України // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 125 (частина І). – 2015. – С.129-137.
3. Керівні принципи для митної справи в Україні. – К.: Бізнес центр «Горизонт Парк». – 2020. – 37 с.
4. Мороз С.В. Роль та проблеми імпорту в економіці України // Вісник Хмельницького національного університету. – 2017. – №2. – Том 1. – С.48-52.
5. Соколовська О. В. Удосконалення митно-тарифної політики України як напрям підвищення економічної безпеки держави / О. В. Соколовська [Електронний ресурс] // Національна тристороння соціально-економічна рада. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1364>.

Демонстраційний матеріал

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ І ОБЛІКУ

КАФЕДРА МИТНОЇ СПРАВИ

ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ
ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

МАГІСТР

(освітній ступінь)

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ МИТНО-ТАРИФНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ПРИ ІМПОРТІ ТОВАРІВ

Керівник:

к.е.н., доцент

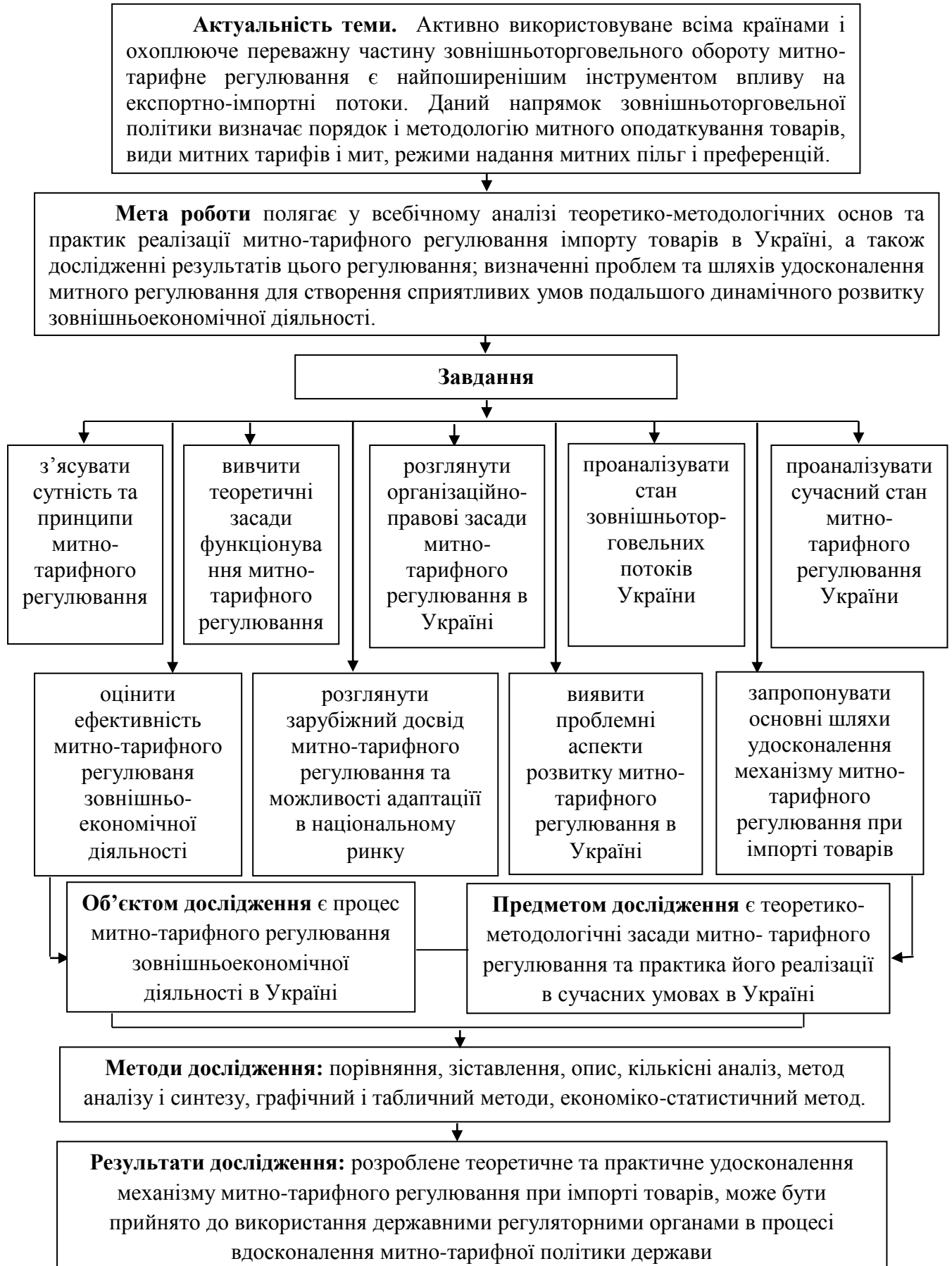
О. В. КОСТЯНА

Студент:

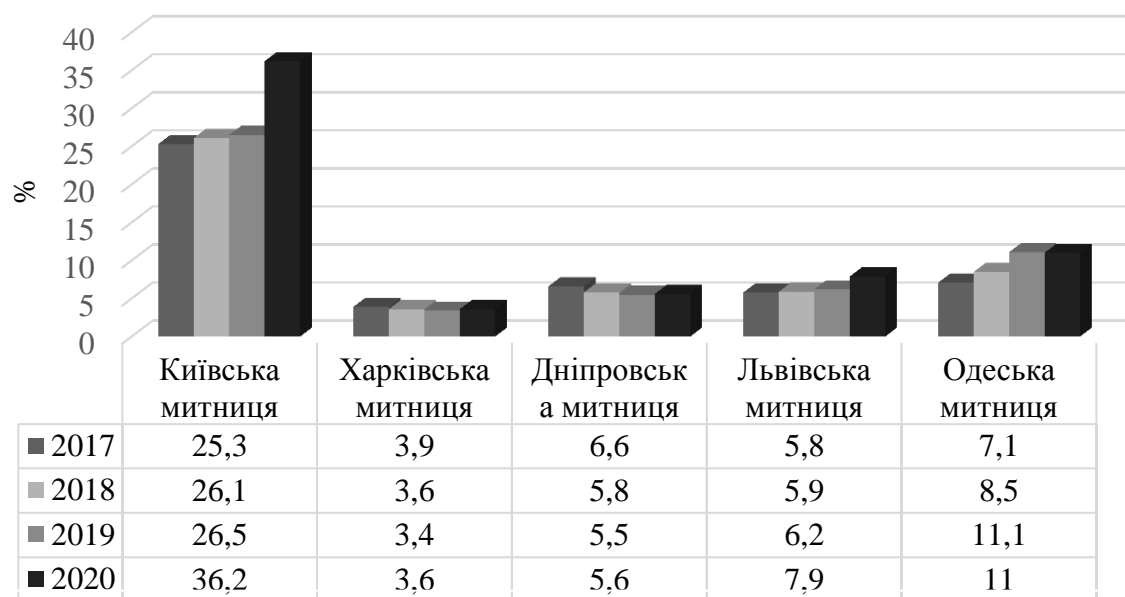
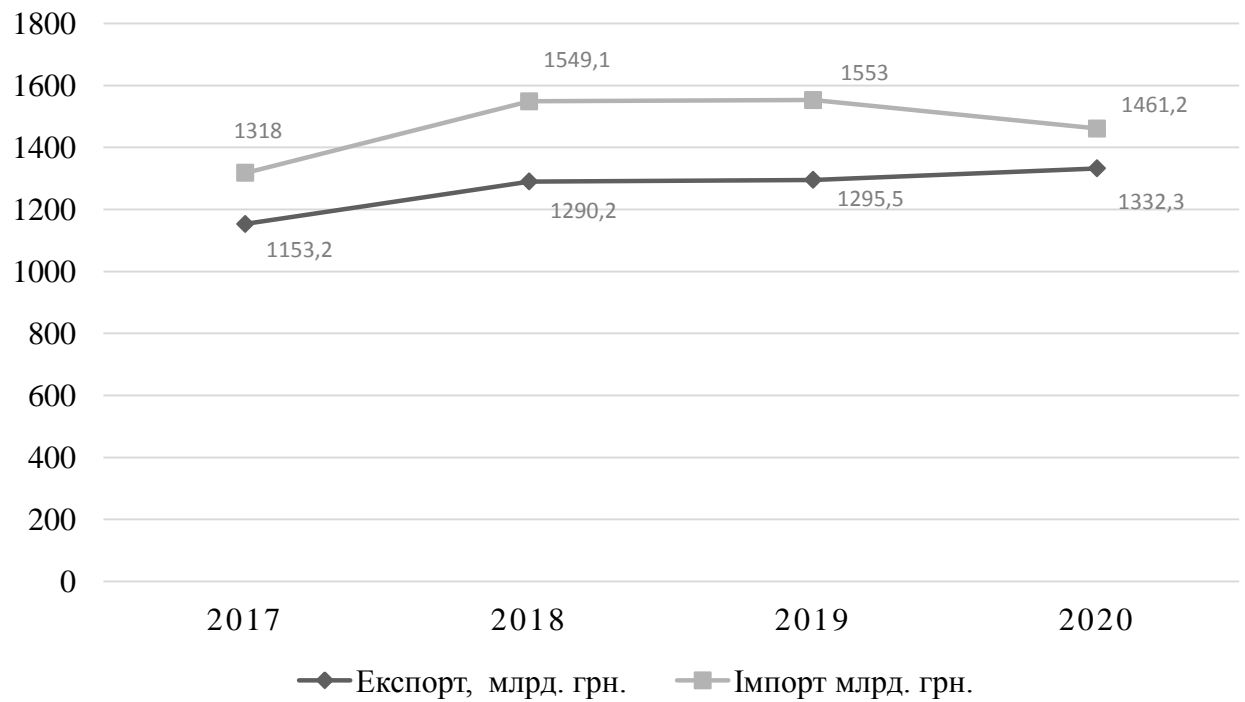
другого року навчання магістратури
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування» (освітня програма «Митний
контроль»)

А. В. СТРЕЛЬЦОВА

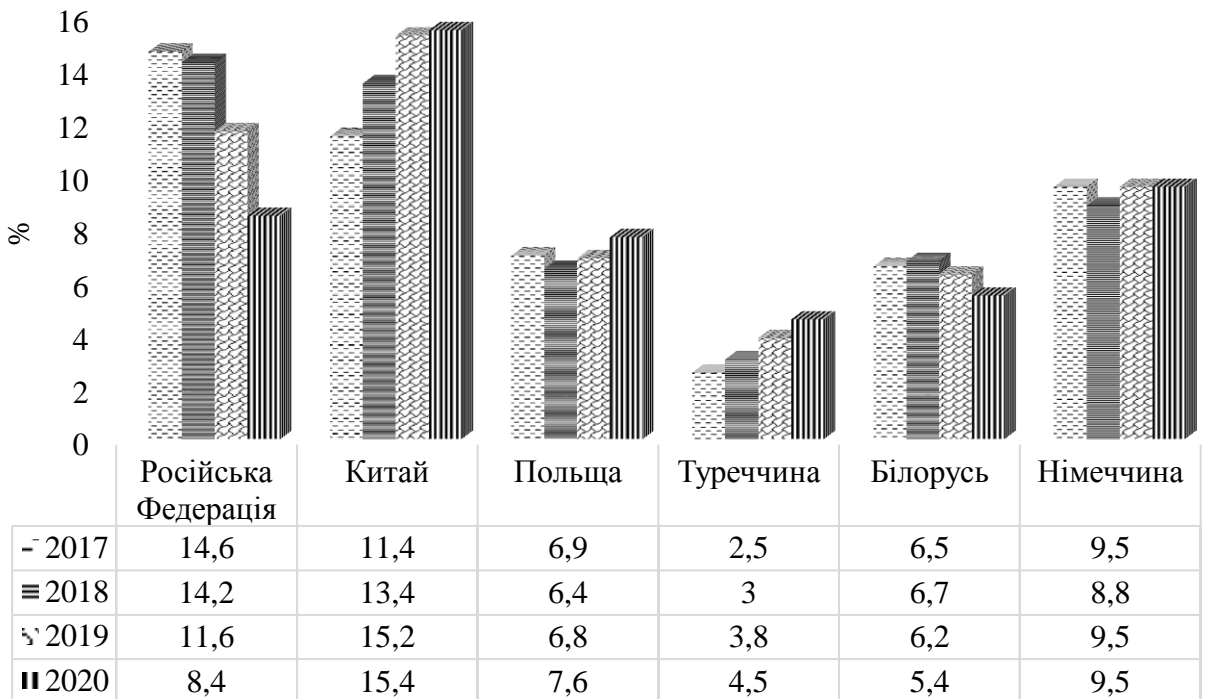
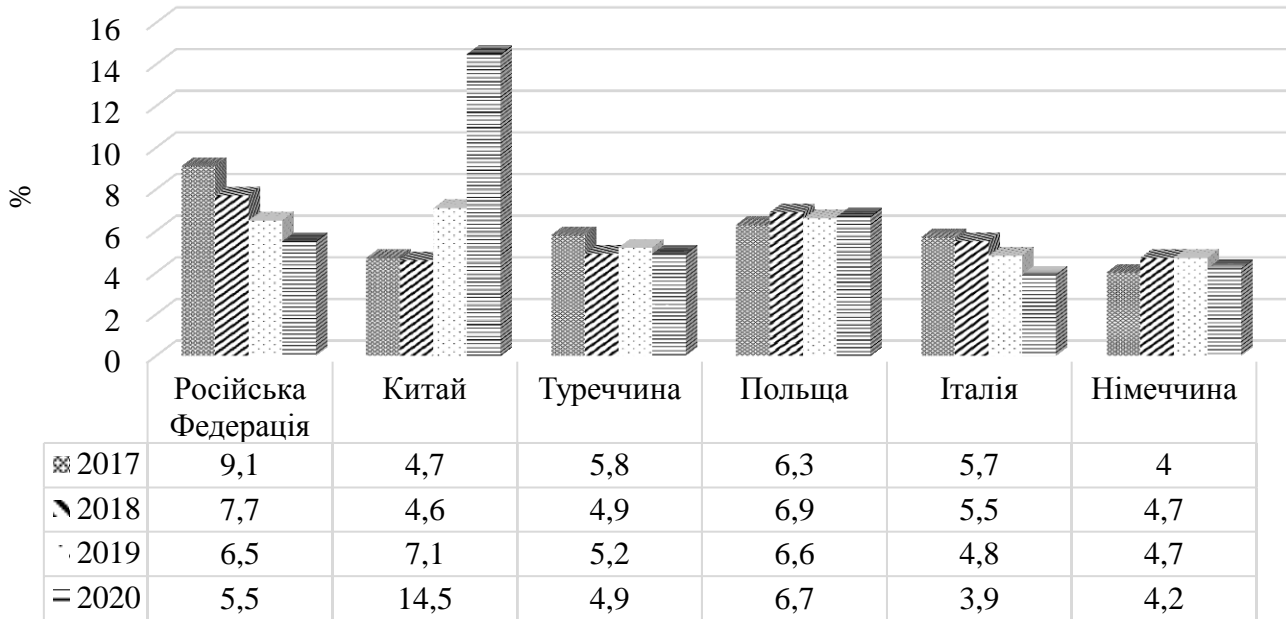
Структурно-логічна схема дослідження

Динаміка експорту-імпорту товарів в Україні за період 2017-2020 рр. та частка регіонів України у здійсненні імпорту товарів

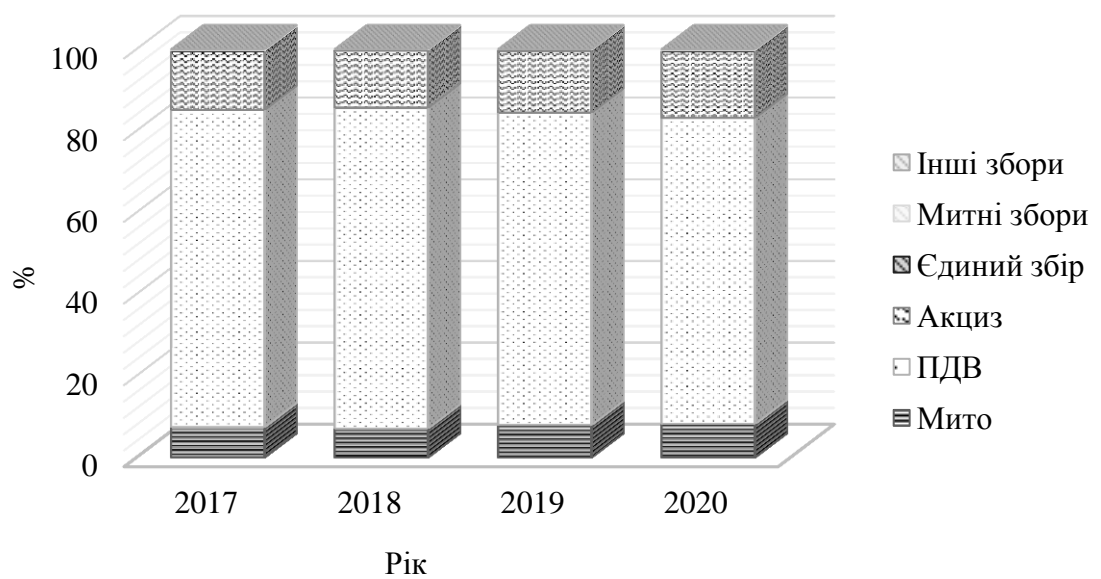
Частка основних країн-партнерів в експорті та імпорті товарів протягом 2017-2020 рр.

Динаміка надходжень митних платежів до Державного бюджету України
у 2017-2020 рр.

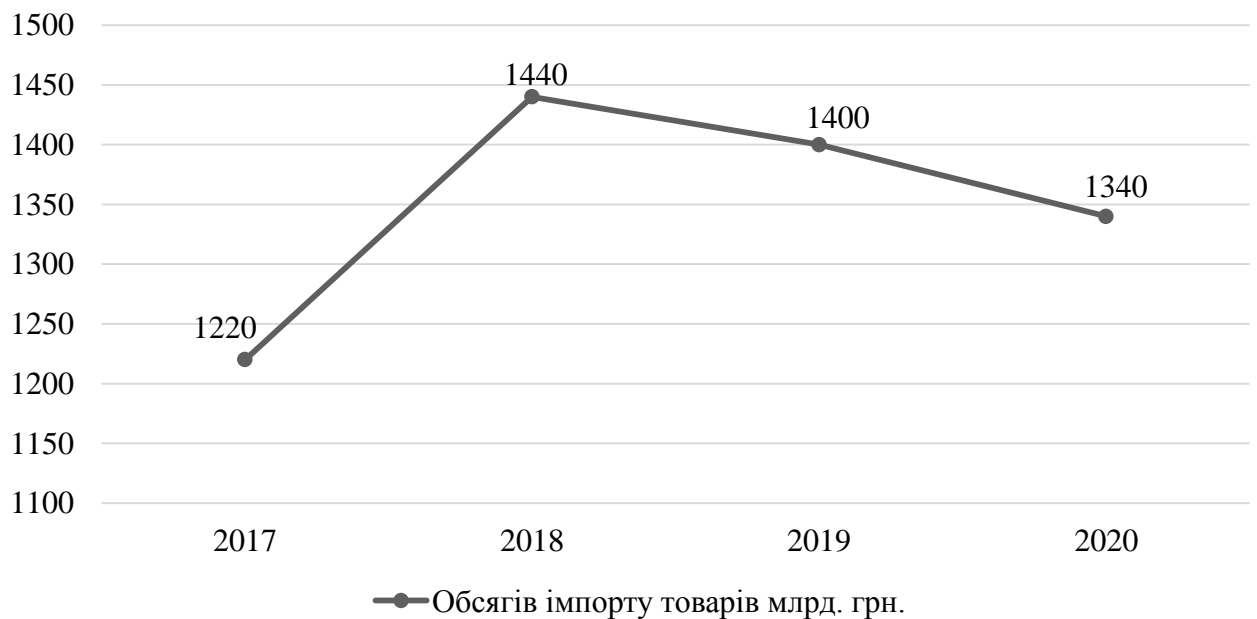
Показник	2017	2018	2019	2020
Перераховано ДМСУ до Державного бюджету України – усього, млрд. грн	320,09	372,28	374,41	364,39
У тому числі: Мито, млрд. грн.	23,86	26,50	29,87	29,99
Питома вага мита у загальних обсягах перерахувань до державного бюджету, %	7,45	7,12	7,97	8,23
Податок на додану вартість (ПДВ), млрд. грн.	248,73	292,57	286,61	273,18
Питома вага ПДВ у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	77,71	78,59	76,54	74,96
Акциз, млрд. грн.	46,13	52,04	56,79	59,90
Питома вага акцизу у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	14,41	13,98	15,16	16,43
Єдиний збір, млрд. грн.	0,13	0,15	0,14	0,17
Питома вага єдиного збору у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	0,05	0,03	0,04	0,05
Митні збори, млрд. грн	1,02	0,99	1,05	1,11
Питома вага митних зборів у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	0,34	0,27	0,27	0,30
Інші збори, млрд. грн.	0,03	0,03	0,04	0,04
Питома вага інших зборів у загальних обсягах перерахувань до Державного бюджету, %	0,04	0,01	0,02	0,03

Динаміка структури митних платежів, що надходили до державного бюджету України та зміни питомої ваги імпортного мита в доходах бюджету і у ВВП протягом 2017-2020 рр.

Кількість та структура тарифів України за діапазоном ставок та динаміка зміни обсягів імпорту товарів на митну територію України протягом 2017-2020 років

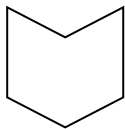
Період	Діапазон ставок					Специфічна ставка	Комбінована ставка	Усього
	0	0,01-5	5,1-10	10,1-15	15,1-20 і вище			
16.05.2008 - 15.01.2009	4010	3304	2509	745	314	163	-	11045
Питома вага, %	36,31%	29,92%	22,72%	6,75%	2,85%	1,48%	-	100%
16.01.2009 - 21.05.2013	4028	3308	2475	762	322	163	-	11058
Питома вага, %	36,43%	29,91%	22,38%	6,89%	2,79%	1,59%	-	100%
22.05.2013-01.07. 2020	3845	3126	2612	754	412	236	-	10985
Питома вага, %	35,00%	28,45%	23,77%	6,87%	3,76%	2,15%	-	100%
з 01.07.2020	3460	2962	2552	705	725	326	-	10730
Питома вага, %	32,24%	27,60%	23,78%	6,57%	6,75%	3,06%	-	100%

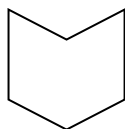

Головні положення щодо перегляду митних тарифів у міжнародній торгівлі товарами в Україні та кроки вдосконалення спільної системи ПДВ Комісії ЄС для країн-учасниць

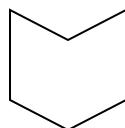
Нинішня ситуація	Пропозиції на майбутнє
Напрями перегляду умов членства України у СОТ	
Скорочення й ліквідація експортного мита на сировинні товари (відповідно до вимог ЄС, а також рекомендацій СОТ, МВФ і Всесвітнього банку)	Збереження експортного мита на окремі сировинні товари (лом чорних металів, насіння соняшнику тощо), що використовуються у виробництві українськими товаровиробниками
Мінімізація імпортного мита з одночасним розширенням бази обкладання ПДВ (відповідно до рекомендацій МВФ і Всесвітнього банку)	Мінімізація імпортного мита з одночасним розширенням бази обкладання ПДВ за галузевим принципом (залежно від стану галузі)

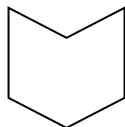
ПДВ застосовується у транскордонних торговельних операціях між підприємствами

Декларування та сплата ПДВ за допомогою єдиного онлайн-порталу відповідно до правил, визначених у країні резиденції підприємства. Країни-члени самостійно перераховують ПДВ одна одній відповідно до того, де операція оподатковується

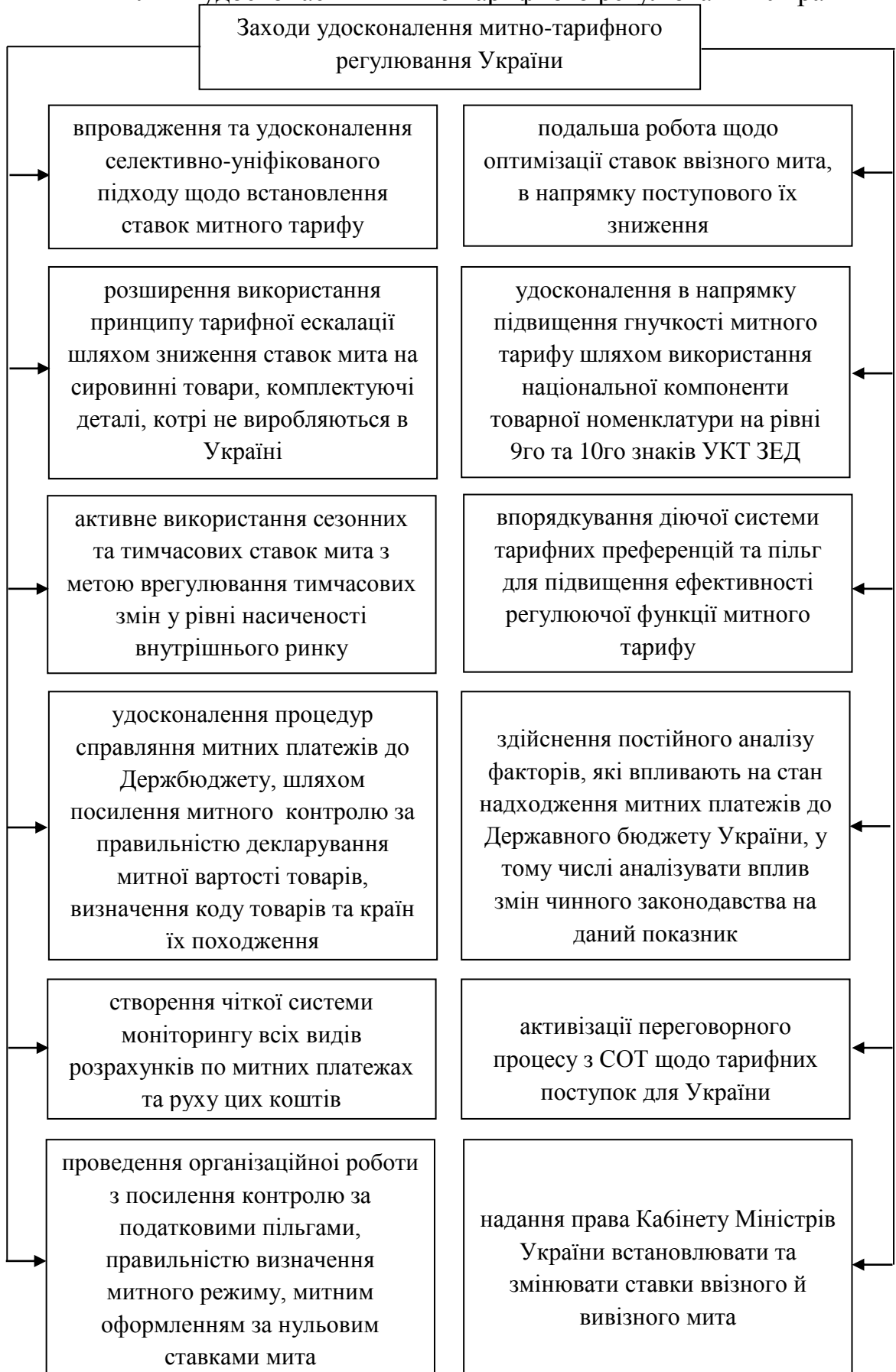

Застосування принципу "призначення", згідно з яким ПДВ завжди сплачується у країні, де знаходиться кінцевий споживач, та нараховується за ставкою, що діє в такій країні

Спрощення правил щодо ПДВ для інвойсів, які продавці можуть формувати за правилами країни своєї реєстрації, у тому числі й під час продажу закордон, відповідно до того, де операція оподатковується

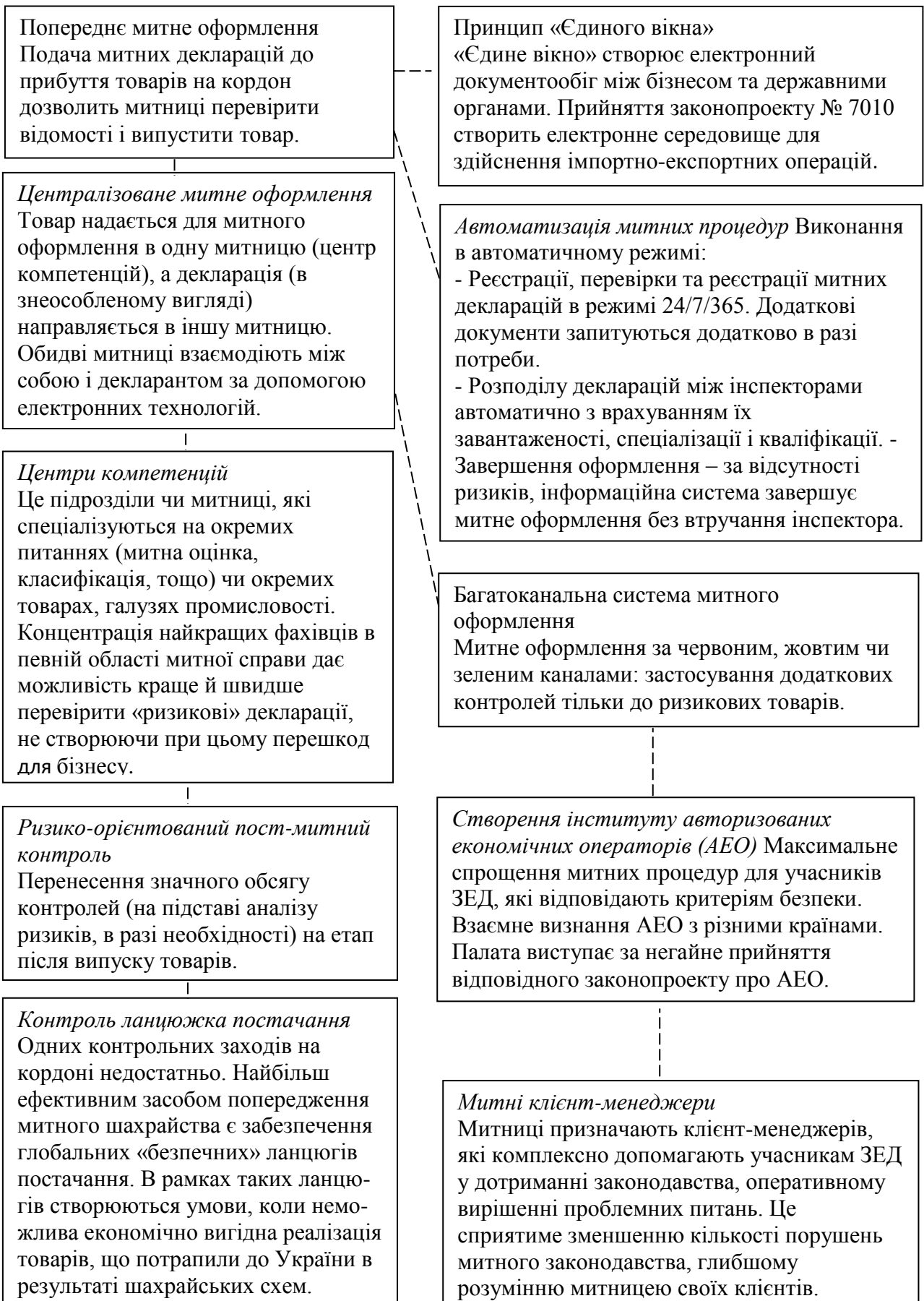
Шляхи удосконалення митно-тарифного регулювання України

Удосконалення роботи «Єдиного вікна» митниці

Проблеми, через які робота «Єдиного вікна» стає неефективною, здебільшого стосуються не митниці, а суміжних служб
<ol style="list-style-type: none"> 1. Вимоги суміжних служб щодо обов'язкового проставлення штампів на паперових копіях документів; 2. Складність з оплатою за проходження відповідних видів контролю; 3. Затягування з проставлянням дозвільних відміток у «Єдиному вікні» з боку суміжних служб
Готовність до сплати сервісного збору за використання «Єдиного вікна», за умови що:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Інші види оплати за проходження видів державного контролю будуть скасовані; 2. Механізм фінансування «Єдиного вікна» буде прозорим; 3. Метою сервісного збору стане саме розвиток державної інфраструктури, оновлення ІТ-інфраструктури, покращення сервісної складової у діяльності державних органів.
Щоб «Єдине вікно» запрацювало ефективніше, необхідно втілити наступні запропоновані заходи
<ol style="list-style-type: none"> 1. Реформування механізму нетарифного регулювання, звуження обсягу підконтрольних товарів та переліку необхідних документів; 2. Внесення змін до галузевого законодавства з метою забезпечення функціонування «Єдиного вікна»; 3. Перегляд бізнес-процесів надання дозвільних документів шляхом прискорення застосування інформаційних технологій та автоматизації процесів; 4. Запровадження вибіркового контролю товарів всіма суміжними службами за принципом аналізу ризиків

Схема покращення функціонування Державної митниці

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу студента другого року навчання магістратури
факультету фінансів і обліку ХНЕУ ім. Семе́на Кузне́ця
спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
(ОП «Митний контроль»)
Стрельцової Анни Володимирівни на тему
"Удосконалення механізму митно-тарифного регулювання при імпорті
товарів"

Актуальність теми цього дослідження зумовлена тим, що з кожним роком збільшується кількість осіб, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю. Отже, питання удосконалення митно-тарифного регулювання при реалізації митної політики є доволі актуальними.

Новизна. Дипломна робота має як теоретичну, так і практичну цінність. Дослідження спрямоване на обґрунтування рекомендацій щодо механізму митно-тарифного регулювання при імпорті товарів в Україну.

Якість проведеного аналізу проблеми. Автор уміло узагальнює різні погляди на вирішення завдань, що розкривають мету дипломної роботи. Позитивним можна вважати те, що в роботі якісно виконана теоретична частина. Це дозволило сформулювати основи вирішення проблеми та обґрунтувати її порядок.

Практична цінність висновків та рекомендацій. Автором за допомогою запропонованого методичного підходу обґрунтована доцільність використання різних інструментів митно-тарифного регулювання при реалізації митної політики держави.

Наявність недоліків. Поряд з цим увагу було приділено більш теоретичному обґрунтуванню питань митно-тарифного регулювання ЗЕД.

Загальний висновок. Проте це зауваження не знижує цінності поданої дипломної роботи. Вона відповідає вимогам, що ставляться до таких робіт, рекомендується до захисту з позитивною оцінкою, а її автор – Стрельцова Анна Володимирівна – заслуговує присвоєння кваліфікації "магістр з фінансів, банківської справи та страхування (освітня програма «Митний контроль»)".

Рецензент:

директор ТОВ «Італавто»

_____

(підпис, печатка)

В. М. Щербак

ДОВІДКА

Дана студенту Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця Стрельцовій Анні Володимирівні

(П.І.Б.)

у тому, що його дипломна робота на тему "Удосконалення механізму митно-тарифного регулювання при імпорті товарів"

(назва теми)

є актуальною в сучасних умовах для ТОВ «АЗЧ Логістік».

(назва організації)

Висновки, пропозиції та рекомендації, що містяться у дипломній роботі, мають практичну цінність і можуть бути впроваджені в діяльність ТОВ «АЗЧ Логістік».

(назва організації)

Директор

ТОВ «АЗЧ Логістік»

_____

Е. В. Кукояшний